Apoll
palatin

Luſtru

Iodocus Badius Aſcenſius Carolo de villa noua. Antonio de porta. Clementi mulato. An=
tonio Toledoni. Iacobo phenolo. cęteriſqꝫ e lugduneñ pube bonarum litterarũ ſtudioſis Salu.

ADhortatuſſum vos adoleſcẽtes optimi ſępe numero añhac ad virtutis litterarũqꝫ cultiorũ
ſtudia: vt ad q̃ vos & vrbis et p̄ceptoris veſtri auctoritas inuitet. Nũc vero ornatiſſimi ar=
chipręſulis noſtri Franciſci de rohan illuſtre ad oẽm virtutẽ probitatẽqꝫ exemplar & ſpecu
lum: ad ſui imitationẽ vos pœne cõpellit. Turpe ſiquidem ac dedecoroſum foret ſub tã vigilãti
paſtore gregẽ dormitare: quod ne faciatis artẽ hanc poeticã: rurſus elucidaui & (vt dicũt) regul̃
ꝑſaicis auxi. Valete & ꝑficite. Ex ędibus nr̃is apud parrhiſios ad. x. cal̃. octob. ãni M.D.III

Iodoci Badij Aſcenſij in artem poeticã horatianam familiaris ĩterpretatio adiectis fere ſin=
gulis locis regulis addiſcentibus admodum commodis.

HVmano capiti. &c. Ad operis huius expoſitionẽ iuxta Seruianũ p̄ceptum ſex ꝑ ordinem
ãnotare cõſueuimꝰ poetæ vitam. Titulũ operis. Qualitatẽ carmĩs. Scribẽtis intẽtionẽ. Nu
merum librorũ & explanationẽ. Verũ ꝗa poetæ vita in prĩcipio carminũ explanata ẽ nũc eã fru=
ſtra repetiuerimꝰ. Titulus aũt operis eſt Quinti Horatii flacci ad piſones de arte poetica ĩſtitu= Titulꝰ ope
tio. Pro quo intelligẽdo audiamus diomedẽ Poetica inquit eſt fictę verẽqꝫ narratiõis congruẽti ris.
rythmo vel pede cõpoſita: metrica ſtructura ad vtilitatẽ voluptatẽqꝫ accõmodata. Diſtat aũt poe Poetica.
tice a poemate & poeſi: ꝙ poetice ars ĩpa intelligit̃. Poema aũt ꝑs opis vt tragedia. poeſis cõtex Poema.
tus & corpus totiꝰ opis effecti vt ilias odyſſea. ęneis. Poematis gña ſunt tria Aut enĩ actiuũ eſt Poeſis.
aut imitatiuũ qđ gręci Δραματικον. i. dramaticon vel μιμητικον. i. mimeticon vocãt Aut Poematũ
enarratiuũ vl̃ enũciatiuũ qđ gręci ἐξηγητικον. i. exegeticon vel ἀπολογετικον apologeticõ genera.
dicũt Aut cõe vel mixtũ: qđ gręci κοινον cœnon vel μικτον appellant Dramaticon vel actiuũ
eſt ĩ quo pſonæ agũt ſolę ſine vlla poetę ĩterlocutione: vt ſe hñt tragicœ vl̃ comicæ fabulę: & q̃
dam buccolicę apđ virgiliũ: vt Tytire tu patulæ. Dic mihi dameta & quo te mœri pedes Drama
tici autẽ poematos gña ſunt quattuor apđ gręcos. tragica. comica. ſatyrica. mimica. Apđ roma
nos p̄textata. tabernaria. atellana. planipes. Exegeticon vl̃ enarratiuũ. ẽ in qº poeta ĩpe loq̃tur
ſine pſonę vlliꝰ ĩterlocutiõe. vt ſe hñt tres libri georgicæ. apđ virgil. Et prĩa ꝑs q̃rti. Itẽ carmĩa
lucretiana. Huiꝰ autẽ ſpecies ſunt tres. ãgeltice. hiſtorice: didaſcalice. Angaltice eſt qua ſentẽtię
ſcribũtur: vt ẽ theognidis liber. hiſtorica qua narratiões & genealogię cõponũt̃: vt hęſiodi theo
gonia. Didaſcalice eſt qua cõpręhẽdit̃ phĩa: vt libri Varronis Empedoclis Lucretii. Itẽ aſtrolo=
gia vt arati & Ciceronis. Cœnon vel cõe eſt ĩ quo poeta ĩpę loq̃tur: & pſonę loquẽtes introducũ
tur: vt eſt ſcripta ilias & odyſſea tota homeri: & ęneis virgilii: huiꝰ ſpecies ſunt duę. Prĩa heroi=
ca vt ilias ęneis. Scđa lyrica vt archilochi & horatii. Itẽ nũc quoqꝫ elegia vt Ouidii faſti de qbꝰ
oĩbus ſuo loco latiꝰ diſſeremꝰ. Pro deſcriptiõe poeticę ſubnotãdũ eſt triplicẽ eẽ materiã ſcriben=
tiũ. triplicẽ ſtilũ: triplex potiſſimũ decorũ Triplicẽ qualitatẽ. triplicẽ finẽ: & his ſiĩa: Materia q Materia
dem triplex eſt quę his nomĩbus ſignificat̃ argumentum fabula hiſtoria: de quibus omnibus la triplex.
tius dicemus ibi Sumite materiam veſtris qui ſcribitis ęquã viribus: vbi & cętera q̃ hic tacta ſũt Qualitas
paucis explicabuntur. Qualitas carmĩs a numero pedũ eſt hexametra: ab argumẽto didaſcalica carminis.
ſeu doctrinalis: a ſtilo mediocris. Scribẽtis ĩtẽtio ẽ piſones cęteroſqꝫ romãos ĩ artẽ poeticã inſti Scribẽtis
tuere: vt & docte ſcribãt & ſcripta caſtigẽt. doluit enĩ poetę artẽ tam diuinã & tã pauciſſimis da= intentio.
tam a tot impitis tã ĩpudẽter vſurpari. Gręcos p̄terea ꝓpter exactã in caſtigãdo diligẽtiã roma=
nis p̄ferri. Quãti aũt ſit poetica ars & nomen poetę ꝑ indicẽ inuenies. Numerꝰ librorũ hic nõ q̃ri
tur vnꝰ enĩ nec ſane magnꝰ ſed vnionũ dignitate ęſtimãdꝰ. habet enĩ cõmoditatẽ q̃ maximam &
delitias plurimas Nã doctrinã optimã ſalibꝰ ſuis ſic cõdiit vt & nutriat & delectet cõmode. Sũt
q̨ in quĩqꝫ pticulas diuidãt. In quaꝝ prima inq̃t poeta vitia extirpat. In ſcđa verbi decorũ ĩſti
tuit. In tertia rerũ q̃litatũ & pſonaꝝ decora & diſcrimĩa. Itẽ poematos gña & inuẽtores demon=
ſtrat. In quarta actores: formã agẽdi & q̃uo cõſũmata fuit docet. Et in quĩta ad diligentẽ cãſtiga
tionẽ cohortat̃. Prĩa ẽ ĩ prĩcipio. Scđa ĩcipit ibi Sumite materiã. Tertia ibi Res geſtę regũqꝫ &c.
Quarta ibi Tibia non vt nunc. Quinta ibi. Nil intentatum noſtri liquere poetę. Quas quidem
particulas licet non omnino impermixte: ex ordine tamen perſequitur poeta. His pręnotatis
veniamus ad explanationem

Breuis rerũ & verborum ſequentis operis index

Achilles & eius mores notantur fo. x.
Acro an acron ſcribẽdũ. iiii.
Amphora quid ſit. fo. iiii.
Annus vñ dictus. fo. vi.
Antiphates fo. vi. & xi.
Ara dianę fo. iii.
Archilochus poeta fo. viii.
Argumẽtũ quid ſit fo. iiii.
Ariſtarchꝰ grãmaticꝰ xxiii.
Athellanę fabulę xiiii.
Auctoritas quatenꝰ ſit nobis imitanda fo. vi.
Bidental fo. xxiii.
Bombarda fo. vi.
Breuitas apta fo. iiii.
Cadmus thebanus fo. xiii.
Cantica & diuerbia xiiii.
Capere & ſumere fo. v.
Calceamẽta actorum viii.
Cęcilius gallus vii.
Cedrus xix.
Ceruix fo. ii. Cethegus v.
Cherilus xix.
Clare enũciare iii.
Chorus xiii.
Colores fo. ii.
Cothurnus viii.
Comœdia & comici xiii.
Comœdiarũ mẽbra xiiii.
Componere iiii.
Compitalitii ludi xiii.
Conſuetudo imitãda vi.
Culeus & culullus xxii.
Cupſſum ſimulare iii.
Dactilicus verſus vii.
Decorum triplex fo. vi
Decorũ verborũ. v. Carminis heroici. vii. Pẽta. viii. Lyrici. ix. Comici. xiiii.
Digreſſio apta fo. iii.
Diuerbia xiiii.
Elegia & elegiaci fo. viii.
Empedoclis mors xxiii.
Ens & eſſnetia fo. vi.
Expes qui ſit fo. iii.
Fabula quid ſit fo. iiii.
Fabularum initia xvii.
Fabulę partim aguntur et partim referuntur xiiii.
Fictitia verba q̃ ſunt fo. vi.
Fingere licet gręcis xiii.
Finis ſeu ĩtẽtio poetaꝝ xix.
Fortuna aĩos mutat fo. ix.
Gallus cecilius fo. vii.
Gręcis ꝑmiſſũ eſt figere vii.
Harũdo xxiiii.
Helleborũ & helleborꝰ xviii.
Heroicũ carmen fo. vii.
Heros fo. xv.
Hermione fo. xiii.
Hexametri decorũ vii.
Hic. iiii. Hiſtoria ibidem.
Hirũdo & Hirudo. xxiiii.
Hircus xiii.
Homo fo. ii.
Iambus viii. & xvi
Iambicũ metrum fo. viii.
Eius decorũ & gña xvi.
Imus faber fo. iiii.
Io Ino & Ixion fo. x.
Inuocatio apta fo. xiii.
Intentio poetarũ xix.
Koiniſmos ſeu cœniſmos ii.
Lamię fo. xix. Legi. fo. ii.
Leſtrigones fo. xi.
Lęuia fo. iiii.
Lycãbes fo. viii.
Lyricũ carmen fo. ix.
Litterarum ſoni fo. vii.
Littera vñ dicta ſit xvii.
Lucus fo. iii.
Lucrinus lacus fo. vi.
Ludi cõpitalitii xiii.
Matrona fo. x.
Materia triplex fo. j. & iiii.
Medea fo. x.
Merula fo. xxiii.
Membra comœdiaꝝ xiiii.
Mimus fo. xiiii
Molle fo. iiii.
Mundus fo. ii.
Narratio apta fo. v.
Nenia fo. viii.
Noua vocubła verecũda. v.
Ordo duplex & eiꝰ cã fo. v.
Oeconomia fo. ii.
Oreſtes fo. x.
Peleus exulans fo. x.
Pentametrũ & pythiũ vii.
Planipes fo. xiiii.
Plautus fo. vii.
Poema poeſis poetica fo. j.
Poeticę laus fo. j. & xxii.
Poeta. iiii. Naſcitur. xxii. inſanit. xviii. ſalutat. ix.
Ponere. iiii. Procellę ibidem
Pontina palus. fo. vi.
Præceptio breuis xix.
Prętextatę fo. xiiii.
Prolixitas vtilis fo. iiii.
Progne fo. xiii.
Punctum xix.
Prudens & prudẽter xxiii.
Quidlibet fo. ii.
Quod autem fo. vii.
Rhenum & rhenus fo. iiii.
Riuales fo. xxiii.
S lrę ſonus fo. xvj
Satyra fo. xiiii.
Scribi fo. ii.
Seſquipedale fo. xi
Sextus caſus gręcoꝝ xvi.
Symmetria fo. xx.
Sirma fo. xiiii.
Simulare cupreſſum fo. iii.
Soccus fo. viii.
Soroiſmos fo. ii.
Spondaicus verſus fo. ii.
Spondeus in ſcdo xvi.
Stilus triplex fo. v.
Sumere & capere fo. v.
Superne fo. ii.
Tabernarię comœdiæ xiiii.
Telephus ix. Tereꝰ xiii.
Thieſtes & eiꝰ cęna fo. x.
Tyrtheus poeta fo. xxi.
Toga & togatę fo. xiiii.
Tragos fo. xvii.
Tragedia xiii. & xvii.
Triumphus xxi.
Trocus fo. xx.
Verba vetuſta fugiẽda v.
Verba noua vitanda ibidem.
Verba trãſlata fo. vi.
Verba ficta ibidem.
Verba propria ibidem.
Verba rebus aptanda et nõ res verbis fo. viii.
Verſus dactylicus vii.
Verſus ſpondaicus ibidem.
Verſus pythius ibidem
Verſus hexameter ibidem.
Verſus pentameter ibidem.
Verſus iambicus fo. viii.
Vertũnus deus fo. vii.
Vulpina fraus fo. xxiii.

Finis indicis.

Quīti Ho.Flac.de arte poetica ad piſōes liber
HVmano capiti ceruicē pictor equinam
Iūgere ſi velit:& varias īducere plumas
Vndiqꝫ collatis mēbris:vt turpiter atrū
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne:
Spectatū admiſſi riſum teneatis amici?
Credite piſones iſti tabulę fore librum
Perſimilē cuius velut ęgri ſomnia vanę
Finguntur ſpecies:vt nec pes nec caput vni
Reddatur formę.Pictoribus atqꝫ poetis
Quidlibet audēdi ſemper fuit ęqua poteſtas.
Scimꝰ:& hācveniā petimuſqꝫ damꝰqꝫ viciſſi:
Sed nō vt placidis coeant immitia:non vt
Serpentes auibus geminētur:tigribus agni.

HVmano &c.In hac ꝑ̄ma itaqꝫ
parte poeta imitatus ſolertē &
nō ignauū agricolā prius no=
ciuas herbas.i.vitia & errores euellit q̄
ſemētē vtilē .i. bonę cōpoſitionis artē
inſerat.Et ab eo vitio auſpicať in q° pri
mus & ob id plurimꝰ error cōtingere ſo
let.Modicꝰ enī error in ꝑ̄ncipio(vt pħi
verbū eſt)maximus fit in fine Auſpica
tur īquā a ſoroiſmo.i.mala accumłatio
ne ſeu aggregatione σωροσ enī hoc ē
ſoros diciť cumulus ſeu aceruꝰ.vł a koi — ſoroiſmoſ
niſmo.i.vitioſa cōicatiōe ſeu cōmixtio — koiniſmoſ
ne ſermonis.κοιρoσ enī hoc ē koinos
diciť cōis ſed qđ gręce kinos ꝓferť lati
ne cęnos diciť:qa pro oi diphthongo
gręci i nos e ꝓferimꝰ.Vñ epicœnū ſub
cōe:& cœnobita cui eſt cōis vita:Sed vt
quo occepi ꝑgam.maximus ornatꝰ rei
eſt vt ſit vniformis.Seruata.ſ.ſymme=
tria.i.cōmēſuratione.Ob id enī totum
vniuerſum opus dei mūdū.i.ornatū ap — ſymmetria
pellamus ꝙ cū ſingulæ eius ꝑtes bonę — Mūdus.
ſint:totū tñ longe meliꝰ eſt.qđ ſpūs ſctūs nobis ꝑ moſem īdicauit geneſis primo vbi de ſingu=
lis diciť.Et vidit deus ꝙ eſſet bonū.de vniuerſo aūt.Viditqꝫ deus cūcta q̄ fecerat & erāt valde bo
na.Vbi ſignāter valde addiť:quia cū ſingula eſſent bona vniuerſa erāt valde bona.Compoſitu
rus itaqꝫ carmē debet in morē architecti totā materiā ſuā aīo metiri vt bonā œconomiā.i.domuſ — Oeconomia.
ſeu ædificij h° ē ſtructurę totiꝰ regulā ac diſpoſitionē ad amuſſim ſeruet.Cui Menāder ille comi=
cus tm̄ cōceſſit vt ea habita atqꝫ aīo cōcepta/comœdiā abſoluiſſe ſe gł̄iareť.Ea enī bñ ꝑ̄cōcepta
niſi imperitus fuerit artifex facile dictū vitiū vitauerit.De quo Marcus Fabius Quintilianus li
bro octauo capł̄o de ornatu ſic loquiť.Soroiſmos ſiue vt alij legūt koiniſmos appellať quędā — ſoroiſmoſ
mixta ex varia rōne linguarū oratio vt ſi atticis/dorica/eolica etiā dicta cōfundas.Cui ſiłe vitiū
eſt apud nos:ſiqs ſublimia humilibus:vetera nouis:poetica vulgaribus miſceat.Id enī tale eſt
monſtrū.quale Horatiꝰ in ꝑ̄ma ꝑte libri de arte poetica fingit:Humano capiti &c.Dicit aūt poe
ta ad piſones ſic.Si pictor velit iungere.i.annectere capiti hūano.i.virgineo & muliebri:ceruicē
equinā.i.oblongā cuiuſmodi habet equus:& inducere varias plumas id ē ꝑtes plumatarū auiū.
membris collatis.i.compoſitis & congeſtis:vndiqꝫ i.ex quacunqꝫ ꝑte aīalis.Ita ſup.vt mulier
formoſa ſupne.i.a ꝑte ſupiore vtpote a facie:deſinat.i.termineť turpiter.i.ſine cōmēſuratione:
in piſcem atrū.i.difformē vtpote piſtricē.vos admiſſi.i.intromiſſi ſpectatū.i.ad ſpectandū.O
amici piſones teneatis.i.poſitis ne cōtinere riſum?q.d.dicat ſcio ꝙ minime.Et ſi inquit o piſo
nes nō poſſitis videre talē tabulā quin rideatis.neqꝫ poema nō ſeruato decoro atqꝫ œconomia ſi
ne riſu cōtueri poteritis.quia o piſones credite librū fore.i.futurū eſſe ꝑſimilē iſti.ſ.vili tabulæ.
id eſt picturæ:cuius ſup.libri ſpecies vanę.i.inutiles & ridiculoſæ:finguť.i.cōponūtur velut.
id ē tanq̄ ſōnia.i.inſomnia & fantaſmata:ęgri.i.hoīs ęgrotātis & debilitate cerebri laborantis:
ita vt nec pes.i.finis ſi a ſummo īcipias:nec caput.i.principū:reddať vni formę.i.vni cōpoſi=
tioni vniꝰ qualitatis.Deinde facit obiectionē dicēs pictoribus atqꝫ poetis qdlibet audēdi ſemp
fuit ęqua ꝑtās Cuiꝰ ordo ē:ac ſi dicāt piſones Horati:vetꝰ eſt deuerbiū:ꝙ ęqua.i.ęq̄lis ꝑtās au=
dēdi ſup.pingere & fingere vel vt alij legūt addēdi qdlibet.i.quālibet rē fuit ſemp pictoribꝰ at=
qꝫ poetis.i.pictores & poetæ habuerūt ſemp ꝑtātē pingēdi & fingēdi qcqd vellēt.Atqui ergo vi
tio dať ſi pro libito opanť?Rñdet poeta.Scimus ſup.hāc ꝑtātē fuiſſe ſemp pictoribꝰ atqꝫ poetis
et nos poetę petimus.i.ꝑ̄camur qñ qd ſcribere volumus hāc veniam.i.hāc cōceſſionē & damus
viciſſim.i.quaſi per vices & mutuo.ſ.alijs petentibus.q.d.& nos qñ aliquid cōponimus ex libi
to fingimꝰ & ex libito fingētibꝰ ignoſcimus ſi modo nos legē ſeruemus & illi legē ſeruēt.Sed nō
ita vt īmitia.i.fera & crudelia:coeant.i.cōnectanť:placidis.i.lenibus & mitibus rebus:non etiā

ſic: vt ſerpentes.i.res humiles & humi reptantes: geminenť.i.multiplicenť: auibus.i. reb⁹ ſubli=
mibus.nec ſic: vt agni.i.res pacificæ & imbelles: geminenť tigribus.i.rebus ferocibus & rapaci
bus.q.d.licitũ q̃dẽ eſt & pictori pĩgere & poetæ fingere dũmõ in ĩpa pictura & figura nihil ſit re
pugnans aut a natura abhorrẽs: q̃a nihil aut pingi aut fingi debet q̃d nõ ſit veroſimile. nihilq̧
a poeta ĩtroduci q̃d aut notę hiſtorię repugnet: aut antiquę philoſophię: veterũq̧ theologię cõ=
tradicat. Niſi quatenus poetis permiſſum eſt: q̃ affectiones loquẽtiũ & ſecundũ diuerſos locos/
ſæpe diuerſas ſequũtur philoſophorũ ſententias atq̧ opiniones. Vnde ęnei.p̄mo Cana fides/
et Veſta/Remo cum fratre quirinus iura dabunt. At eiuſdẽ.iiij.Nuſq̃ tuta fides &c. Item ex ꝑ=
ſona Iouis ęnei.p̄mo de romanis dicit.his ergo nec metas rerũ nec tp̄a pono Imperiũ ſine fine
dedi. Quis ex ſua ꝑſona dixit georgi.ij.Nõ res romanę perituraq̧ regna. Item ex ſnĩa epicurio=
rum diciť. Nec curare deũ credis mortalia queq̃. Ex aliorũ aũt. Phœbe graues troię ſemꝑ miſera
te labores. Item Horatius. Neq̧ enĩ diana pudicũ Liberat hippolytũ. quẽ maro virbiũ.i.bis vi=
rũ factũ dicit & pœonijs artib⁹ liberatũ a morte. Longũ eẽt diuerſitatẽ fabularũ recẽſere: tutius
aũt eſt maiorũ atq̧ peritiorũ auctoritate fulciri. Et hęc de ſentẽtia & ordine. Quãtũ ad vocabula
et filum orationis: meminerimus primo loco poetã vt eſt ad inuentionẽ aptiſſimus conueniẽter
Scribi vti metaphora a pictoribus ſumpta. Nam vterq̧ vſq̧ adeo ſibi cõſentit vt & poeta pĩgere q̃d de
Legi. virgilio dici ſolet & pictor ſcribere vt apud Plautũ: nõ potuit pictor melius ei⁹ faciẽ deſcribere.
nõ immerito dicať. ſicut vtriuſq̧ opus legi. Poetę quidẽ in bucco. Pierides vitulã lectori paſcite
vr̃o Et apud perſiũ. Quis leget hęc? Pictoris aũt in.vj.ęnei.vbi de pictura dędalij diciť. Quin
protinus oẽm ꝑlegerẽt Pręterea vterq̧ opus ſuũ coloribus exornat vterq̧ varietati ſtudet & rerũ
Colores. memoriæ cõſulit. Nã q̃d doctis poeta lr̃is: hoc rudibus pictor tabellis efficit. Sicut itaq̧ pictor
artis exꝑs videbiť ſi iuſtã mẽbrorũ inter ſe cõmẽſurationẽ nõ obſeruet. Sed andromaches caput
ſaphus corpuſculo annectat: Sic poeta ſi heroas principeſq̧ viros ſcripturus rerũ viliſſimarum
meminerit aut in elegoꝝ liricorũue luxuriã deſcẽderit. Et ſicut ille errat dũ varias rerum ꝑticulas
ſub vnã formulã cõgerere conať: aut a natura abhorrẽtia effingere: aut inter ſe repugnãtia cõiun
Homo. gere. Ita hic.i.poeta.dũ res arduas cũ humilib⁹ plętas cũ triſtibus: veras cũ apte falſis cõmiſcet
Ceruicem Humano capiti.de muliebri loq̃tur.dicturus mulier formoſa ſuperne.homo enim cõis eſt gene=
ris ſed fœmineũ epitheton refugit: nõ enĩ vna homo vulgo diciť. Ceruicem hortẽſius (vt dicit
Quidlibet Quintilianus in octauo) primus ꝓtulit/alijs ceruices dicẽtibus: Superne.aduerbiũ de loco in lo
co & ad locũ diciť. Spectatũ primũ ſupinũ eſt quod ſemꝑ motũ expreſſum aut latentẽ deſiderat.
Quidlibet audendi. Nõ leges quodlibet: quia quidlibet cũ ſit ſubſtãtiuũ per ſe plenũ eſt: quodli
bet autẽ adiectiuũ nõ ſine ſubſtãtiuo poniť. Cætera manifeſta ſunt dũmodo meminerimus illic
ſed nõ vt placidis.poetã aggredi vitiũ ineptę digreſſionis.de quo in ſequentibus latius dixi. &
alios legere audendi: alios addendi. Sed verior eſt lectio audendi veriorq̧ ſentẽtia: Nã non oĩs
quod cõcipiũt exprimere poſſunt vt patebit ibi Et fortaſſe cupreſſum Scis ſimulare. itaq̧ licet
quidlibet audẽdi ſemꝑ fuit æqua poteſtas nõ tamen addendi. Non ſine delectu aũt poſuit poeta
ea quę in textu habentur animalia. Nam ſerpentes dicuntur a ſerpendo: ſerpens autẽ penitus hu
mi ing̃rediť: aues aũt quia ſine vię limite in ſublime quo volunt auolant: intelligit ergo humil=
limũ genus & altiſſimũ. Tigri autem nihil ferocius aut concitatius: at agno nihil imbellius aut
placidius: ijs ergo res ſommope repugnantes intelligit: ſicut ſerpente & aue characteres maxime
diſtantes. Regula quę ex hoc textu elicitur eſt hęc.

¶Compoſiturus ſeu conſcripturus quodlibet opus ſic rem omnem excogitabit: excogitatam diſponet: diſpoſitam ornabit: vt nihil monſtri ſimile aut repugnans in eo ſit: ſed omnia ſui ſimilia: atq̧ inter ſe quadrantia.

Tria ergo primũ ſunt neceſſaria. Materię toti⁹ excogitatio atq̧ inuentio. Excogitatę apta œco
nomia ſeu diſpoſitio: aliter enim in poemate alitet in hiſtoria locabũtur res narrandę: et diſpoſi
tę exornatio: in qua elegãtię & decori habenda eſt ratio.

Inceptis grauibus plerũq̧ & magna ꝓfeſſis
Purpuereus late qui ſplendeat vnus & alter
Aſſuitur pannus: cum lucus & ara dianæ

Poſtq̃ poeta animaduertit in eos qui
malã œconomiam faciẽtes compoſitio
nem ex varijs argumentis rerum nõ co
herentium/aut ĩter ſe repugnantiũ aut
a natura alienarum/aut ex diuerſis cha

Et ꝓperantis aquę per amœnos ābitꝰ agros
Aut flumen rhenū: aut pluuius deſcribit arcꝰ
Sed nūc nō erat his locus:et fortaſſe cuꝑſſum
Scis ſimulare:quid hoc ſi fractis enatat expes
Nauibus ęre dato ꝗ pingitur? āphora cœpit
Inſtitui currente rota:cur vrceus exit?
Deniqꝫ ſit quoduis:ſimplex dūtaxat et vnum.

racteribus dicēdi coacetuāt:Nūc reꝑhē
dit eos qui propter oſtentationem inge
nij ſui id ad quod maxime natura aſpi=
rante poſſunt: inutiliter digrediuntur
aut qui grauem materiam nimis delicio
ſis egreſſibꝰ in laſciuiā trahunt & dicit
Vnus & alrer pannus.i.vna & altera pā
noſa.i.ex varijs fruſtis ac particulis re
rum ecbaſis hoc eſt digreſſio:pānus di
co purpureus.i.particula ꝑ digreſſionē
addita reſplendens & luxurioſa qui.i.
vt ſplendeat.i.reluceat late.i. ampliter:
aſſuitur id eſt inutiliter et inepte annectitur plęrunqꝫ id eſt vt plurimum vel frequenter inceptis
id eſt exordijs:grauibus.i.res graues prę ſe ferentibus aut a graui ſumptis: & profeſſis id ē pol=
licitantibuset profitentibus ſeu prę ſe ferentibus magna id eſt magnarum rerum altiloquentiā
Cum id eſt quando lucus ideſt ſilua incędua: dianę id eſt illius deę venatricis & venatiōis:et cū
id eſt quando ara ad quam ſacrificabantur infantes viui dianę deſcribitur:& cum ambitus ideſt
circuitus aquę id eſt alicuius fluuij aut amnis:properantis ideſt amœnius decurrentis:aut cum
flumen rhenum cuius amœniſſimus eſt proſpectus.propter ciuitatum caſtellorum pratorumqꝫ
varietatem & ornatum:aut arcus pluuius id eſt iris.mille trahēs varios aduerſo ſole colores:de=
ſcribitur ad oſtentationem et fortaſſis graphice atqꝫ diſerte:ſed nunc id eſt tali tempore non erat
locus id eſt oportunitas his ideſt huiuſmodi rebus deſcribendis.& fortaſſe id ē ponamus a caſu
ꝙ tu ſcis ſimulare id eſt ad viuum & ad ſimilitudinem rei naturalis effingere aut depīgere: cuꝑſ=
ſum id eſt arborem pręamœnam & ad hortorum delitias propter fragrantiam et frondium decꝰ
maxime idoneam:quid hoc ſupple conducit et prodeſt tibi:ſi is ſupple qui pingitur a te ęre da=
to id eſt mercede ſoluta. enatat id eſt e fluctibus natando ad littus euenit expes.i.ſine aliqua ſpe
totus miſerabilis et mœſtus: & hoc nauibus fractis id eſt diſruptis & ſubmerſis?q.d. nihil:in=
nuens conſimile in re poetica eſſe:vt dicam. Amphora cœpit inſtitui id eſt vas magnum cœpit
fieri:rota currente id eſt cum primum figulus rotam in gyrum traheret. Cur vrceus:id eſt vaſcu=
lum exiguum exit id eſt in exitu & fine conſpicitur?hoc eſt Cur tu tam grandia et magnifica in
propoſitione tua polliceris:& tam exilem atqꝫ tenuem compoſitionem perficis?deniqꝫ.i. vt tan
dem aperte & vno verbo dicā. quoduis ſupple poema ſiue ſyntagma ſit ſimplex.i. non panno
ſum ex varia digreſſione:& vnum.i.vniforme non altiſonum in principio & humile aut depreſ=
ſum in fine.Per quę concludit inutilem digreſſionem & ineptam rerum ſtilorūue confuſionem
ſummopere vitandam Apta autem digreſſio tribus modis fit vt ex quarto Quintiliani colligit Digreſſio
aut probandi alicuius gratia: vt deſcriptio portus in primo ęneidos vbi dicit.Eſt in ſeceſſu lon apta
go locus &c. Ad probandum veriſimile eſſe naues ęneę illic occultatas eſſe cum tyrij cęteras cō=
burere parent.Item deſcriptio nauis in quam deſcendiſſe viſus eſt turno ęneas in nono vt veri=
ſimile ſit turnum e conſpectu æneę ſic ablatum eſſe. Aut tranſitionis gratia vt videlicet congru
us fiat tranſitus de materia in materiam. vt Ouidius in metamorphoſi fluuios deſcribit vt ꝑ eos
in varias materias ingrediatur. Aut deniqꝫ apparatus gratia:qui tunc contēnendus non eſt ſi vł
ad œconomiā:vel ad principalis argumēti declarationem facit:vt deſcriptio conuiuij Didonis
in primo ęneidos. Fit itaqꝫ apparatus huiuſmodi vel rei ſimilis adductione vel pathica acclama
tione vel dicendorum apertione.Quod ergo neceſſarium eſt aut non affectanter iucundum ꝑter
mitti non debet. Itaqꝫ non damnat poeta:ſi quis aut lucum dianę & illic auiū cōcentus: herbarū
ſpiramenta:florū ornatus arborū vmbras & ſpecimen:riuorum tepidum murmur. fontiū ſcatu=
riginē/animaliū depaſcētiū mœrorē atqꝫ id genus alias amœnitates deſcriberet:niſi tūc faceret
cum non eſſet his locus & ita de reliqs. vtitur autē poeta quibuſdā vocabulis ſignanter. Nō enī
ſine ratione dicit:purpureus pannus qui pręter cęteros lucet:& non dicit ꝙ intexit:ſed ꝙ aſſui=
tur: vt oſtenderet nō de cōtextu & principali argumento rei ſed extraneum eſſe Nec ſine ratione di
cit lucus.i.ſilua incędua que ꝓpter religionē loci nō cęditur:& ita plurimū ornatus habet nā ſta= Lucus.
bula alta ferarū & volucrū concenrorium:dici poteſt. Affectanter quoqꝫ ara dianę deſcribēda di Ara dianę
citur ad quā pro magica arte infantes viui ex maternis viſceribus rapti mactabant: Ad quā etiā
Agamēnon iphigeniam filiam ſuam legitur trucidaſſe:aut quod ſeruius aſſerit cum occiſa pro

ea cerua ad theontē regem tauricę regionis cōfugiſſet ſacerdoſq; dianę dictynnę facta eēt & deā
ſcdm morem ſanguine humano placaret agnouit oreſtem fratrē: qui leuandi furoris cauſa cum
amico pylade colchos petierat. Vnde latus patet ad digreſſionem campus. Quis enim tam ſteri
li ingenio vt nō moueat pathos ex materno hululatu. ex infantulorū innocuo cruore illic fuſo:
ex ſacrificij enormitate: ex iphygenię caſu: ex oreſtis īopinato acceſſu: ex pyladis amica aſſiſtē-
tia & ex ſexcentis alijs: hę igiť res plurimā digreſſionē pariunt ſicut fluuiorū ambitus: & maxie
Rhenus. rheni deſcriptio q cum inter germaniā & galliā ad occeanū britānicum defluat plurimos nouat⁹
ōndit. ꝙ aūt dicit rhenū neutro genere eſt quia cōiungit hoc nomē flumen. Fluuiorū ſiqdem no
Rhenum. mina tunc maſculina ſunt quando ſubauditur aut apponiť fluui⁹ nō flumē. In deſcriptiōe quoq;
arcus pluuij plurima poteſt eſſe digreſſio. Egregie autem dicit ſcis ſimulare. i. ad ſimilitudinem
Simulare rei naturalis effingere quę prima virtus & pictoris & poetę & oratoris vnde Quintilian⁹ in octa
uo in titulo de ornatu. Magna virtus eſt res de quibus loquimur clare atq; vt cerni videātur enū-
Clare enū- ciare atq; huius ſummæ (iudicio quidem meo) virtutis facillima eſt via naturam intueamur ac ſe-
ciare quamur. Omnis enim eloquentia circa opera vitæ eſt. Eſt autē gręcū deuerbiū ſumptū a pictore
qui cum egregie ſimularet cupreſſum eam omnibus operibus ſuis immiſcuit: quod ineptiſſime
fieret ſi arbor ad delitias inuenta in re triſtiſſima vtpote in naufragio deſcriberetur. Sicut enim
Cupſſum videre eſt apud perſium & Iuuenalem ſolebant qui naufragiū fecerant ſe in trabe depictos por-
ſcis ſiľare. tare: & picta ſe tempeſtate tueri ne ſemper cogerentur ſuos caſus exponere: & vt cōmiſerationem
ſui excitent. Conſimiliter quoq; q molliculos habēt numeros: aut fœlices metaphoras: aut con
grua epitheta: aut ſonoras voculas: aut grauis ſentētias: aut faceta dicteria: aut vrbana ſcomma
ta: aut lepidos ſales aut alias quaſuis veneres aut charitas ſeu gratias eas vbiq; plus q̄ ſatis eſt
oſtentant nullumq; carmen conficiunt in quo ſua venere nō vtantur: ſed vt Quintiliani verbū
eſt: affectatus nimiuſq; fucus ſummope vitandus eſt: pręcipue vero quotiens impotunus atq; ī-
petinens fuerit. Expes dicitur ſine ſpe. deſtitutus & deſolatus et habet nominatiuū & vocatiuū
Expers in ſingulari Nominatiuū accuſatiuum & vocatiuum in plurali. ꝙ autem dicit nauib⁹ fractis plu
raliter: facit ad augendam miſeriam. ſicut venus in primo ęneidos. Nauibus infandum amiſſis
cum vna eſſet tantum amiſſa. Amphora eſt vas amplum quod circūfertur quaſi ex latino & grę
Amphora co. Nam am dicitur circum / & phora latio vt phoreſtro fero. Vrceus vaſculum ad recipiendum
oleum. Innuit ergo vt quoduis poema ſit ſimplex quo ad ſtilum. & vnum quo ad materiam. De
ſtilo autem & materia locuti ſumus in pręambulis vbi docuimus triplicem eſſe ſtilum: qui tripli
ci materiæ congruit. Nam res humiles humili: mediocres mediocri: & ſublimes ſublimi compe
tunt. Regula conſequitur ex ſuperiori.

Non igitur rem grauem auſpicati aut grauiter dicere polliciti: res leuiuſculas aut quantumuis ſplendidas delitiolas q̄q̄ ad eas nati videmur impertinenter ingere-mus: neceſſe enim eſt: ſit quoduis ſimplex dumtaxat & vnum Quocirca cauenda eſt oſtentatio ingenii in re minus apta vt aptiſſimo docemur hic exemplo.

Quia poeta docuit malā œconomiam ineptā exaggerationē materiæ diſcordem rerū cōmunicationē: & impertinentem digreſſionē vitare: Nouitq; neminē ſcribere qui eadē vitia vitare nolit. Oſ̄dit quare non omnes euitent Nempe ꝙ (vt alibi dicit) dum vitant ſtulti vitia in cōtraria currūt. Monet ergo vt hęc præ dicta & cętera vitia caute fugiamus: ſic vt in medio conſiſtentes in neutram ꝑtē tranſgrediamur. Et dicit o pater hoc eſt o tu Luci piſo & vos iuuenes piſōes digni patre ſupple tali vtpote ſtudioſo et bono. Nos plurima ꝑs vatum. i. nos plurimi vates decipimur ſpecie. i. ſimi-

Maxia pars vatū. pater. & iunenes pr̃e digni
Decipimur ſpecie recti: breuis eſſe laboro
Obſcurus fio. ſectantem lęuia nerui
Deficiunt animiq;: profeſſus grandia turget
Serpit humi tutus nimium timiduſq; ꝓcellę.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam
Delphinū ſiluis appingit: fluctibus aprum:
In vitium ducit culpę fuga ſi caret arte.
Aemilium circa ludū faber imus: & vngues

Exprimet: et molles imitabitur ęre capillos:
Infœlix operis ſumma:quia ponere totum
Neſciet:hunc ego me ſiquid cōponere curem
Non magis eſſe velim:q̄ prauo viuere naſo
Spectandum nigris oculis.nigroq̨ capillo.

litudine recti.i.rei rectę ac debitu qa dū
laboro eē breuis.i.dū aliqs laborat eſſe
breuis fio.i.talis efficiť obſcurus(ſuā p
ſonā more declamātiū in vitia iſerit de
ſe minime loqns.Nerui i.ſolida cōpoſi
tio & viriū plena aiq̨.i.aioſa ſnia:defi=
ciūt.i.derelinquunt aut poti⁹ fugiūt &
ſui defectū hr̄e cogūt ſectātē.i.eū q ni=
mis ſectať lęuia.i.cōcinna & bn̄ currētia.i.ſæpe eneruatos verſiculos ſcribet q dat opam vt ſcri
bat delicatos:ꝓfeſſus.i.q ꝓfiteť & i p̄ncipio opis pollicetur grādia.i.ſublimia carmia:turget.i.
inflať & ſpumoſū carmē efficit.tutus nimiū.i.q nimiū amat & cupit eſſe tutus:& timidus nimiū
ꝓcellę.i.q nimiū timet altitudinē maris:q̄ fere ꝓcelloſa eſt;:ſerpit.i.repit humi.i.in terra.hoc ē
qui nimiū vereť ſublimiora q̄ poſſit aggredi:qa impſt⁹ eſt nec pōt cōſiſtere in medio.labiť in ni=
mis hūilia.Et hæc cōtra eos q malā œconomiā imprudēter vitāt:Is aūt qui cupit.i.vult variare
id ē mutare prodigialiter.id eſt monſtroſe per modum prodigij:rem vnam.id eſt quę deberet eſ=
ſe vniformis. appingit id eſt ſimilis eſt appingenti:ſyluis id eſt locis ſaltuoſis delphinum.i.
piſcē illū marinū.& fluctibus ſupple marinis aprum id eſt porcum ſilueſtrem. Et cauſa eſt:quia
fuga id eſt vitatio culpę id eſt vitij:ducit in vitium ſupple oppoſitum:ſi ipſa fuga caret arte.i.
peritia.Probat deinde exemplo cuiuſdam fabri ęrarij qui ſingulas partes hominis graphice ex
cudebat.et tamen totū ſeruata ſymmetria effingere neſciebat Ad cuius ſimilitudinem mlti ſin
gulas partes poematis docte & diſerte faciunt:totum.tamen quia œconomiam ignorant confi=
cere decore neſciunt.Sunt aūt qui hunc fabrum putēt eſſe dictum Imum nomine Acro tamen &
porphirio(q̄uis acro vtrumq̨ dicat)potius a loco dictum ſic arbitrantur. Dicit enim acro æmi= Imus.
lius ludus eſt in quo æmilius gladiatores ſuos habuit:circa hūc ludum Imus erat qdā ſtatuarius
Alij dicunt Imum.i.breuem.Alii in extrema parte poſitum Porphirio ſic A Emilii lępidi lud⁹
gladiatorius fuit quod nunc policleti balneum eſt.Hic demonſtrat ęrarium fuiſſe fabrum imū
hoc eſt in angulo ludi tabernam habentem.Ordo igitur eſt.faber ærarius id eſt qui ſtatuas ære=
as effingebat:imus ideſt in imo loco habitans circa ludum gladiatorium ſup.A Emilium.i.lępi
di ęmilii:exprimet ſupple quando mercedem dabis.i.ad viuum effinget vngues.et imitabitur
ęre id eſt ex materia ærea capillos molles.i.molliter fluentes ſicut ait virgilius in ſexto Excudēt
alij ſpirātia mollius ęra:Credo equidē viuos ducent de marmore vultus. Exprimet inquā exn̄s
infœlix.i.infauſtus ſumma.i.cōſummatione & perfectione operis:quia neſciet ponere.i.finire
debita poſitiōe& ſitu mēbrorū tecū.i.totā.i.effigiē.Si ego inquit poeta curē.i.laborē cōponere Ponere
quid.i aliquid:non velim me eſſe magis hunc.i.huiuſmodi vel talem q̄ me ſpectandū.i.ſpecta= Cōponere
bilē & pulchrum nigris oculis.i.ꝓpter nigros oculos & nigro capillo.i.ꝓpter nigrū capillū:vi= Lęuia
uere naſo prauo.i.marſido & turpi.q.d.nolim ſingulas p̄tes ſcire ponere niſi & totum cōpone= Procellæ
re ſcirem Lęuia prima longa ſunt plana polita & non aſpera.Procellę ſūt iflaturę maris ex aqua Prodigia=
et vēto a ꝓcellēdo dictę.Prodigialiť nō ꝓdigaliť legēdū eſt qa ꝓdigus ſcdam corripit. Delphinū liter
hic eſt ſecundę declinationis A gtō enim delphinos fit nominatiuus delphinus ſicut ab elephā Delphin⁹.
tos elephāt⁹.hunc.i.talem ſicut in nono ęnei.hūc ego te eurialc aſpicio. Exprimet inquit Acro hic.
aut Acron(Vtrūq̨ enim ſcribiť ſed acro latine magis Acron græce ſicut Plato & Platon Cicero Acro.
et Ciceron &c.)et imirabitur & neſciet futura ſunt pro p̄ſentibus.Si tamen intelligas quando ei Molle.
mercedē dabis aut quando volet nihil p̄ter conſuetudinem erit.Molle opus laudať ſed artifex vi Breuitas
tuperatur:Reliqua nota ſunt De apta tn̄ breuitate nō nihil dicemus de qua Ci.in rhetorice vete= apta.
ri de enarratione loquens ita inquit.Nunc de enarratione ea q̄ cauſę continet expoſitionem di=
cendum videtur.Oportet igitur eā tres habere partes.vt breuis/vt apta/vt probabilis ſit.Bre=
uis erit ſi vnde neceſſe eſt inde ſumatur initium:& nō ab vltimo repetatur: et ſi cui⁹ rei ſatis erit
ſummam dixiſſe eius partes non dicentur Nam ſępe ſatis eſt quid factum ſic dicere:non vt enat
res queādmodū factum ſit.Et ſi non longius q̄ ſcitu opus eſt in enarrando procedetur.& ſi nul
lam in rem aliam tranſibiť.Et ſi ita dicetur vt nōnunq̄ ex eo quod dictum ſit:id quod dictum
non eſt intelligatur Et ſi non modo id quod obeſt:verum etiam id quod nec obeſt nec iuuat prę
teribitur.Et ſi ſemel vnumquodq̨ dicetur.Et ſi non ab eo in quo proxime deſitum erit incipie=
tur deinceps. At multos imitatio breuitatis decipit et cum ſe breues putant eſſe longiſſimi fiūt
Cum dant operam vt res multas breuiter dicant non vt omnino paucas res dicant & non plures
q̄ neceſſe ſit Nam plęriſq̨ breuiter dicere videntur qui ita dicunt.acceſſi ad ędes:puerum vocaui

Reſpondit queſiui dñm:domi negauit eſſe. hic tametſi tot res breuius nõ potuit dicere tamẽ qa ſatis fuerat dixiſſe dñm negat eſſe domi fit rerũ multitudine longus. Quare hoc quoq; in gñevitanda eſt breuitatis imitatio & nõ minus rerũ nõ neceſſariarũ q̃ verborũ multitudine ſupſedẽdũ eſt. Et hinc de ꝑtitione paulopoſt. breuitas eſt cũ niſi neceſſariũ nullũ aſſumit̃ verbum. Hec ille.

Prolixitas vtilis

Oportet ergo q breuitate vti volet eſſe diſertũ vt tunc vtat̃ quãdo opus eſt. Nã ſæpe oratorie rẽ vnã in ꝑtes diuiſeris: ſicut Virg. in primo triẽniũ vitæ æneæ in tres ęſtates & tria hyberna tẽpa ueſi Iuppiter triẽniũ dixiſſet modicũ qd ꝓmiſiſſe videret̃ Norit ergo orator & cõſimiliter poeta nũc cõſtringere nũc dilatare materiã ſuã. Neq; vero loquimur de ea breuitate in q̃ eclipſis eſt hoc eſt vocabula deſunt. Nã ea nunq̃ laudabilis eſt: niſi qđ deſit de ſe cõſtet: hoc eſt niſi breuitas fiat ſine obſcuritate. Sciẽdũ præterea illic Qui variare cupit rem ꝓdigialiter vnã: oratori ſemp vitandã & poetæ raro cõceſſam carpi & rep̃hendi licẽtiã: qua nõ digredimur ſolũ: ſed & materiam: mutamus: q̃ mutatio iȷs q res varias docent vt ſunt didaſcalici. i. doctrinales vitioſa nõ eſt: ſicut iȷs q rem vnã incipiẽtes narrare priuſq̃ eius narrationẽ abſoluãt rẽ penitus diuerſam & nihil ad inſtitutũ pertinẽtẽ interſerũt: & poſtea ad inſtitutũ redeunt: qui nimirũ vt poeta dicit variãt rem prodigialiter: Et enim monſtro ſimile eſt ita res commiſcere. Regula igitur eſt.

¶ Tranſitionem in aliã materiã ita faciemus vt cõpoſitio non ſit monſtri ac ꝓdigii ſimilis. Præterea non ſic vnum vitabimus peccatum vt in aliud incidamus: ſed rem viribus noſtris æquã aggreſſi ſic pertractabimus vt finis principio ac medio reſpondeat. Qui tñ penitus diuerſa docent ſatis fecerint ſi corpus ſit vnum licet membra diuerſa dummodo non repugnantia.

Sumite materiam veſtris q ſcribitis ęquam
Viribus. & verſate diu. quid ferre recuſent
Quid valeãt humeri: cui lecta potẽter erit res
Nec facundia deſeret hũc: nec lucidus ordo.
Ordis hęc virtus erit et ven⁹ (aut ego fallor)
Vt iam nunc dicat. iã nunc debentia dici:
Plęraq; differat: & p̃ſens in tempus omittat.
Hoc amet: hoc ſpernat ꝓmiſſi carmis auctor.

In hac ꝑte quã ſecũdã poſuimus: poeta ſermonis decoꝝ explicaturus monet quẽlibet materiã æquã viribus ſuis ſumere. Nemo etenĩ natus eſt ad hũile aut mediocre dicẽdi genus ad ſublime fœliciter aſpirauit quod innuit Maro dicẽs in bucco. Cũ canerẽ reges & p̃lia cynthius aurẽ vellit & admonuit: paſtorẽ Tityre pingues paſcere oportet oues: deductum dicere carmẽ. qđ eſt apollo monuit me natũ ad humile dicẽdi gen⁹ vt poete buccolicũ nõ canere reges & p̃lia: id ẽ nõ aggredi heroicũ carmẽ qđ altiſonũ

Natura dux vitæ.

eſt & ſublime. Nec mirũ qa vt inquit ꝓperti⁹ Naturæ ſequit̃ ſemina quiſq; ſuæ. Et ſi ĩ mœchanicis ad quod ſe quiſq; opus natum ſenſerit in eo opere maxime proficit: non abhorrẽs a vero eſt in litterariȷs quoq; lucubrationibus ſectandam eſſe ſummopere naturã qua duce nemo facile errauerit. vt ergo quis & facunde & diſerte & ex ordine quod vult dicat. ſummopere neceſſe eſt vt materiam æquam viribus ſuis deligat. Nam non omnibus vna vena eſt: Vnde etiã poeta noſter ſibi negatam fatetur carminis heroici maieſtatẽ dicens libro ſermonum ſecundo ſaty. i. ad trebatium dicentem. Aude Cęſaris inuicti res dicere: multa laborum pręmia laturus (dicens inquam ſic) cupidum pater optime / vires deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis Agmina: nec fracta pereũtes cuſpide gallos Aut labentis equo deſcribat vulnera parthi &c. Eſt autem vt p̃libauim⁹ materia triplex. Primo quia aut omnino vera eſt & reuera geſta vt in hiſtoriȷs: aut nõ vera eſt ſed verę ſimilis & quę geri potuit: vt argumenta comica. aut neq; vera neq; verę ſimilis vt multę fabulę poeticę: qualis eſt apud virgilium aſſerens naues ęneę mutatas in nymphas: & multę trãſformationes apud Ouidium: quibus tamen aut ad naturam aut ad hiſtoriam aut ad myſticam rẽ reſpiciendum eſt. Hæc autem tria videlicet fabula hiſtoria & argumentum diffiniuntur a Cicerone libro primo ad herennium ſic fabula eſt quę neq; veras neq; veriſſimiles continet res vt eę q̃ in tragediȷs traditę ſunt. Hiſtoria eſt res geſta: ſed ab ętatis noſtræ memoria remota: Argumentum eſt ficta res quæ tamen fieri potuit velut argumenta comœdiarũ. Sũt p̃terea quędã materiæ ſublimes vt de diuinis & heroicis ac regalib⁹ reb⁹ tractãtes: q̃ ſublimi characteri atq; heroico carmini cõpetũt: ſunt mediocres vt doctrinales q̃ mores leges inſtituta aut artes docẽt ſiue hę libe-

Materia triplex.

Fabula Hiſtoria Agrumẽtũ

rales ſint vt aſtrologia arati:& phiſica lucretij/ſiue mœchãicę: vt agricultura heſiodi & marõis qbus mediocris character ac carmis qualitas competit. Sũt ad hoc hũiles vt paſtorales:hiſtrionicę humileſq; apologi ac triuiales doctrinę qbus infim⁹ character hũillimaq; qualitas cõpetit. Stil⁹ p̄terea ſeu character:ſeu figura ſeu gen⁹ dicendi:eſt tã in oratione q̃ in carmine triplex.Nã eſt genus dicẽdi huber ſeu ſublime aut altiſonũ.Eſt gracile ſeu tenue atq; humile Eſt mediocre. Huberi dignitas atq; ãplitudo ẽ. Gracili venuſtas & ſubtilitas. Mediocre in cõfinio eſt vtriuſq; modi pticeps. Decorũ ad hoc vt in ſeqntibus lati⁹ patebit potiſſimũ triplex eſt:Rerũ verboꝝ & pſonaꝝ.Qualitas quoq; carmis vt ſtilus(nã fere ꝓ eodẽ accipiũt)eſt triplex potiſſimũ. Sublimis mediocris & humilis. Gen⁹ poematum p̄terea vt oñſum ẽ triplex eſt.Narratiuũ actiuũ & mixtũ Quod agit:triplici agentiũ calceamẽto diſtingui ſolet vt dicetur ibi Archilochũ &c.Eſt p̄terea triplex intẽtio poetis vt explicabit ibi Aut prodeſſe volũt &c.Dicit ergo poeta.vos q ſcribitis id eſt ſcribere intẽditis ſumite.i. vltro capite & deligite: materiã ęquam.i.ęqualẽ viribus veſtris (qa ſumere minorẽ/puſillanimi eſt:maiorẽ temerarij)Et verſate.i.cõſiderate diu.i.pluſculo tpe qd humeri veſtri.i.vires veſtrę recuſent.i.refugiãt ferre.i.portare.Et qd humeri vr̄i valeãt ferre qa hũc cui res.i.materia deſcribenda erit lecta.i.electa:potẽter.i.ſcdm potẽtiã eius:nec facũdia id eſt elocutio naturalis . nec ordo lucid⁹.i.qui rem facit lucidã. deſeret.i.dereliquet hunc.iquã id ẽ talẽ.Virt⁹ aũt & venus.i.venuſtas & pulchritudo ordinis erit hęc.i. hmõi (aut inqt poeta) ego fallor. i.decipior in hoc iudicio meo vt ſup.poeta dicat iam nũc.i. vno tpe debẽtia dici ſeruato ordine rerum geſtarũ iamnũc.i.eodẽ tpe:Et differat.i. p̄termittat:plęraq;.i. valde multa & omittat in p̄ſens tp̄s.i.vſquequo noua ſeſe obtulerit dicẽdi occaſio.Auctor.i.affector carminis ꝓmiſſi .i.quale ꝓmiſerit in proœmio amet hoc ſup.in p̄ſenti & ſuo ordĩe:vel omnino dicere:& ſpernat.i.contẽnat vel in p̄ſenti vel quouis loco dicere hoc.i.aliud: hoc ẽ nec vbiq; nec omnia dicat.Nam ſępe ex hiis q̃ dicta ſunt multa nõ dicta aperiuntur nec ea q̃ dicere vult ordine quo geſta ſunt dicat Eſt enĩ duplex ordo.Naturalis & artificialis.Naturalis more naturę vt res gerũtur ꝓgrediens oratori maxime conuenit. Artificialis vero occaſionẽ rei & breuiter & iucunde narrãdę captans:ſępe ab vltimis .ſępe a medijs exordiẽs:poetis maxime quadrat vñ Homerus a decimo hoc eſt ab vltimo ãno troiani belli iliada ſuam incoat Et Virgi.itidẽ ab vltimo.i.a ſeptimo anno errorum ęneę ęneida ſuã. Sic et cõmœdię terentianę atq; plautinę fere ab vltimis ſumunt exordia. Si quis differentię cauſam quęrat in promptu eſt. Orator enim ſemel dicit:quo tempore niſi itelligatur nequicq̃ dicit.i.fruſtra.Poeta vero decies immo ſexcẽties religi poteſt et ideo de aperta narratione ſic pręcipit Cicero Aperta autem narratio poterit eſſe ſi vt quicq; primum geſtum erit: ita primum exponetur & rerum et temporum ordo ſeruabitur vt ita narrẽtur vt geſtę res erunt aut vt potuiſſe geri videbũtur.Hic erit conſiderandum nequid perturbate: nequid cõtorte dicatur.ne quã in aliam rem tranſeatur.ne ab vltimo repetatur. ne ad extremũ procedatur. nec qd quod ad eam pertineat p̄tereatur . Et omnino quę p̄cepta ſunt de breuitate hoc quoq; in genere ſunt conſiderãda.Hęc ille.in qbus duo contra pręcepta horatiana p̄cipiuntur Alterũ ne ordo rerum mutetur. Alterum ne quid p̄tereatur. Sed vt dixim⁹ poetę ordinẽ non ſeruãt Et multa alio tpe dicenda omittũt.Nã Virgi.ſeruato ordine rerũ deſcripſiſſet cõſtructionẽ claſſis ęneę ĩ tertio ęneidos quã deſcribit in nono.Pulchre aũt dicit in principio poeta ſumite.nõ capite . ſumimus enĩ vltro q̃ ſi a natura nullo inſtigãte nec p̄bente moniti.Capimus aut accipimus a porrigente.Carmina autem ſuapte natura fluũt & vt inquit Ouidius Proueniunt animo deducta ſereno.Quod autẽ dicit.quid ferre recuſent:quid valeãt humeri.metaphora eſt a baiulis qi ſæpe iniquo & humeris ſuis maiore pondere depreſſi ſuſceptũ onus reijciũt nõ ſine dedecore & viriũ imminutione.Venus.i.venuſtas.quomodo deorũ dearumq; noĩa pro rebus quibus p̄ſunt ponuntur. Aut ego fallor.ita loqui ſolẽt:qui confidenter loquuntur cum quadam fiducia:nam vt quidam legunt haud ego fallor habet neſcio quid arrogantiæ modeſtiæ poetę non conuenientis. Ex his autem colligitur regula talis.

Stilus triplex.

Decorum triplex

Ordo.

Ordo duplex.

Differẽtis ordinis cauſę

Aperta narratio

Sumere. Capere

¶Quia inuita(vt aiunt)minerua id eſt repugnante ingenio nihil fœliciter attentemus:conſulende ſunt nobis vires. iuxta quas tunc materiam delegiſſe comprobabimur dum et facunde & decenti ordine rem pertrectabimus . Ordo auté decens in poemate fere vult vel a medio rei vel poſt mediũ narrationẽ auſpicari : et deinde p̄termiſſa decenter adducere,Quod in ſummis poetis obſeruatum liquet

In verbis etiā tenuis cautuſq̧ ſerendis.
Dixeris egregie notum ſi callida verbum
Reddiderit iūctura nouū.ſi forte neceſſe eſt
Indiciis mōſtrare recentibus abdita rerum:
Fingere cinctutis nō exaudita cethegis
Cōtinget:dabiturq̧ licētia ſumpta pudenter.
Et noua fictaq̧ nuper:habebūt verba fidē:ſi
Grȩco fonte cadant parce detorta. quid autē
Cecilio plautoq̧ dabit romanus ademptum
Virgilio varioq̧? ego cur acquirere pauca
Si poſſum inuideor? cū lingua catonis & enni
Sermonē patriū ditauerit:& noua rerum
Nomina protulerit:licuit ſemperq̧ licebit
Signatum pręſente nona producere nomen.
Vt ſiluę foliis pronos mutantur in annos
Prima cadunt.ita verborū vetus interit ętas.
Et iuuenū ritu florent modo nata vigentq̧.
Debemur morti nos noſtraq̧:ſiue receptus
Terra neptūnus claſſes aquilonibus arcet:
Regis opus ſteriliſq̧ diu palus aptaq̧ remis
Vicinas vrbes alit:& graue ſentit aratrum:
Seu curſum mutauit iniquū frugibus amnis
Doctus iter melius:mortalia facta peribunt
Nedū ſermonū haud ſtet honos & gr̄a viuax.
Multa renaſcētur quæ iam cecidere:cadentq̧
Quę nūc ſūt in honore vocabula ſi volet vſus
Quē penes arbitriū ē & vis & norma loq̄ndi

Pro verbi decoro ſeruando monet vt in nouicijs tenues.i.p̄ci & cauti.i. circū ſpecti & p̄uidi ſimus: ne aut ridiculi aut futiles habeamur.in tritis aūt & vulgatis nō vulgares ſed egregij vtētes eis aliquādo trāſlatiue quę tunc tm̄ gr̄am hn̄t quādo quo trāſferunt̄ facile agnoſcit̄. De hac re ita dicit Cicero in de oratore.

De nouis fugiendis

Ergo ille tenuis orator mō ſit elegans: nec in faciēdis verbis erit audax : et in tranſferēdis verecūdus et p̄cus:& ī priſcis / reliquiſq̧ ornamentis & verborū & ſnīaꝝ remiſſior.hęc ille:q̄ his poetę nr̄i verbis cōformiſſima ſunt. Sed vt ad auctorē nr̄m peculiarius reſpiciā cōſiderabo q̄ anxie & ſcrupuloſe vocabuloꝝ nouicioꝝ fingēdi p̄tātē faciat. Si forte inquit neceſſe eſt &c.q.d. Si rep̄hēſionem euitare voluerim⁹:hęc occurrāt oportet vt videlicet ſit neceſſariū rei noue vocabulū effingere:cū vetus nōdū ſit aut nō extet. Deinde vt id pudēter faciam⁹(nō ſtaret aūt verſus nec tāta eſſet viſ ſnię ſi prudēter legat̄)pręmuniendo videlicet vt dicemus hmōi p̄ticulis vt ita loquar &c. Tum vt parce. ne affectaſſe videamur rebus nouis aut ĩnoīatis vocabulū dare nec carmē ſtaret ſi p̄te legat̄. Nā ab latiuus tertię in e corruptū deſinit : aduerbiū cōpabile ī e p̄ductū. leges ergo parce. Tum vocabulū gręco fonte cadat ne barbarū ſit penitus. Deniq̧ ſi id licētię nō laudi dādum putabim⁹. Neq̧ vero p̄iculoſius fingem⁹ etiā doctis penitus incognita:ſed cinctutis nō exaudita cethegis. Mirus autē artifex poeta qd̄ p̄cipit etiā exēplis docet. Nā cinctutis noue p̄ cinctis dixit. Sicut induperatorē ſatyrographus pro ĩpatore. Cethegorū aūt familia vt ex ſaluſtio in catilina colligere licet nobilis fuit romę & ſūmū bonū in celeritate cōſtituit. Pręterea noue dixit. Inuideor pro eo qd̄ eſt mihi inuidet̄. Apte aūt dicit detorta : q̄ſi nō nata ſponte ſed violēter exp̄ſſa. Gręco fonte Metaphora ē a riuis. atq̧ ita docet quō etiā veteribus noue vtemur Sed qa idē fere iudiciū eſt de veterrimis & recētiſſimis vocabulis. vtraq̧ enī ſūt fugiēda. Audiam⁹ qd̄ de vetuſtis cēſeāt

Cethegus

De vetuſtis fugiēdis

pitiores. Vitāda aūt eē nimiū vetuſta vocabula apd̄ Au. Gelliū atticarū noctiū libri primi c.x°. ſic admonemur. Phauorin⁹ ph̄us adoleſcēti veterū verborū cupidiſſimo & plęraſq̧ voces nimium priſcas & ignotiſſimas in quotidianis cōibuſq̧ ſermonibus exponenti. Curi⁹ inquit & Fabricius & Corūcanius antiq̄ſſimi noſtri & his antiq̄ores Horatij illi trigemini plane et dilucide cū ſuis fabulati ſunt. Neq̧ aurūcorum aut ſicanorū aut pelaſgorum q̄ primi coluiſſe italiā dicūtur: ſed ętatis ſuę verbis locuti ſunt Tu aūt perinde quaſi cū matre euādri nunc loquare ſermōe multis annis iam deſito vteris:q̄ ſcire atq̧ ītelligere neminē vis q̄ dicas. Nōne homo inepte vt quod vis abunde conſequaris:taceres? Sed antiquitatē tibi placere ais:q̄ honeſta & bona & ſo

bria & modeſta ſit. Viue ergo moribus p̄teritis: loquere verbis preſentibus Atq; id qđ a. C. Cæſare excellentis ingenii ac prudētiæ viro: in primo de analogia libro ſcriptū eſt. Tanq̄ ſcopulū ſic fugias inauditū atq; inſolēs verbū. Hęc illi. Quītilian⁹ aūt libro primo inſtitutionū ſuarum titulo de vetuſtate ſic. Verba & a vetuſtate repetita nō ſolum magnos aſſertores hn̄t. ſed etiā afferunt orōni maieſtatē aliquā nō ſine delectatione. Nā & auctoritatē ātiquitatis hn̄t & ꝙ intermiſſa ſunt grām nouitati ſimilē parant. Sed op⁹ eſt mō: vt neq; crebra ſint hęc nec manifeſta. Quia & iā nihil eſt odioſi⁹ affectatione: nec vtiq; ab vltimis etiā obliteratis repetita tēporibus: qualia ſunt topper & antigerio: et exanclare & ꝓſapia: & ſaliorū carmīa vix ſacerdotibus ſuis ſatis ītellecta Sed illa mutari vetat religio: & cōſecratis vtendū eſt. Oratio vero cui⁹ ſumma virtus ē perſpicuitas: q̄ ſit vitioſa ſi egeat interp̄te? Ergo vt nouorū optima erūt vetera : ita veterum maxime noua. Hęc illi. Quorū alter penit⁹ vitāda docet veterrima q̄q;. Alter cū moderamine niſi exoleta fuerint i ſermonē noſtrū aſciſcēda. De qua re cōpendioſe ſane atq; vtiliter vt in reliquis ſic loqtur Sulpitius. Ex obſcuris & exoletis q̄ omnino vitāda ſunt famā eruditionis nō affectabis Cauebiſq; eā nimiam diligētiā & circūlocutionē q̄ obſcurās orationē grām & fidē amittit. Dicēdūq; eſt apte ne ad nos intelligēdos ſit op⁹ iterp̄te. Nā non intelligi vel maximum vitium eſt.

De auctoritate quatenus nobis imitanda ſit.

Quaten⁹ aūt auctoritas maiorū nobis imitāda ſit ꝓſequit̄ idem Quītilian⁹ eodē capitulo dicēs Sil'is ē circa auctoritatē rō. Nā etiā ſi pōt videri nihil peccare q vtitur his verbis q̄ ſummi auctores tradiderūt: multū tn̄ refert nō ſolū qd dixerit ſed etiā qd pſuaſerit. Neq; enī tiburchinabūdū et lurchinabūdū iā nobis quiſq̄ ferat: licet Cato ſit auctor. Nec hos lodices: q̄q̄ id pollioni placeat. Neq; gladiolā: atq; maſſala dixit. Nec parricidatū: qđ in Cœlio vix tolerabile videt̄. Nec collos mihi calu⁹ pſuaſerit. q̄ nec ipī iā diceret. hęc ille. Nō ergo oīa q̄ auctoritatē hn̄t niſi & cōſuetudinē hēant imitari liceat. Nō enī qa ī plauto legim⁹ deliciā papauerē gutturē: & ī Cice. nex & odias Et ī aliis q̄ vſu grāmaticorū infdicūtur: ſic quoq; loqmur.

De conſuetudie veteris ſermonis

Vt vero qd de cōſuetudine quā ſeruatā oportet ſentiēdū ſit nō ambigatis: ſubieci eiuſdē Quintiliani lib. j. titulo de cōſuetudine veteris ſermonis verba: q̄ hmōi ſunt. Supereſt igitur conſuetudo. Nā fuerit pene ridiculū malle ſermonem quo locuti ſint homines: q̄ quo loquantur. Et ſane quid eſt aliud vetus ſermo: q̄ vet⁹ loquēdi cōſuetudo? Sed huic ipſi neceſſariū eſt iudiciū. cōſtituendūq; in primis idip̄m quid ſit qđ conſuetudinē vocemus. quæ ſi ex eo ꝙ plures faciūt nomen accipiat: periculoſiſſimū dabit pręceptū nō orōni mō: ſed (qđ maius ē) etiā vitæ. Vn̄ enī tm̄ boni vt plurib⁹ q̄ recta ſunt placeant? Igitur vt velli & comam in gradus frangere & in balneis cōpotare quālibet hęc iuaſerint ciuitatē: nō erit cōſuetudo: quia nihil horū caret rep̄hēſione. At lauamur. & tondemur: & cōuiuimus ex cōſuetudine. Sic in loquēdo nō ſiquid vitioſe multis inſederit pro regula ſermonis accipiēdum erit. Nā vt tranſeā queadmodū vulgo impiti loquūtur: tota ſępe theatra & oēm circi turbā exclamaſſe barbare ſcimus. Ergo cōſuetudinē ſermonis vocabo cōſenſum eruditoꝝ: ſicut viuēdi: cōſenſum bonoꝝ. Hęc ille q̄ de his ſatis.

Verba propria & trāſlata

Idē tn̄ Quintilian⁹ de varietate vocabulorū & de antiqs ac trāſlatitiis ſic differit lib. primo. Propria ſunt verba cū id ſignificāt in quod primū denoīata ſunt: trāſlata cū aliū natura intellectū aliū loco p̄bēt. vſitatis tutius vtimur: noua nō ſine quodā periculo fingimus. Nā ſi recepta ſunt modicā laudem afferūt oratori. Repudiata etiam in iocos exeūt Audendū tamē. Namq; vt Cicero ait Etiā quę primo dura viſa ſunt vſu molliūtur.

Conſuetudo

Conſuetudo vero certiſſima loquendi magiſtra vtendūq; plane ſermone vt nūmo cui publica forma eſt.

Verba antiqua

Idē lib. viij. Cū ſint aūt verba ꝓpria ficta trāſlata ꝓpriis dignitatē dat antiquitas Nāq; & ſanctiorē & magis admirabilē faciūt orationē quibus non quilibet fuerat vſus. Eoq; ornamēto acerrimi iudicii Publi⁹ Virgilius eſt vſus. olli enim & quianā & mis & pone pellucēt aſperguntq; illā quę etiā in picturis eſt gratiſſima vetuſtatis imitabilem arti auctoritatē.

Noua verba

Enſeſſētia

Sed vtēdū modo nec ex vltimis tenebris repetēda: & paulopoſt. multa ex gręco formata noua ac plurima ſergio. flauioq; dura queadmodū videt̄ vtiq; ens & eſſentia quę cur tātope aſpernemur nihil video: niſi ꝙ iniq iudices aduerſus nos ſumus Ideoq; paup̄tate ſermonis laboramus. Quędā tamē perdurant: nā et q̄ vere nūc ſūt fuerunt olim noua & quædā in vſu perq̄ recētia.

Fictitia p̄munienda ſunt

Et iterū paulopoſt: Nam cum ſint verborū alia vt dicit Cicero: natiua. i. q̄ ſignificata ſunt primo ſenſu alia repta q̄ ex his facta ſunt: vt iam nobis ponere aliqua q̄ illi rudes hoīes primiq; fecerūt fas nō ſit At deriuare flectere coniungere quod natis poſtea conceſſum eſt qn̄ deſiit licere? Et ſi qd periculoſi⁹ finxiſſe videbimur quibuſdā remediis p̄muniēdū eſt vt ita dicā: ſi licet ita dicere. pmittite mihi ſic. Aut cōſimiliter hec ille.

Qn̄ nouis vti liceat

Bōbarda.

Sunt autē q tribus de cauſis nouis aut trāſlatitiis cū venia vti nos moneant vel quia res nouitia eſt: & ob id veteri vocabulo carens vt bombarda machina bellica nuper inuenta qđ vocabulū fictū eſt a bombo. i. a ſono & ardeo qa cū ardore edit̄. Sil'r qn̄ rei deeſt vocabu-

Gemmę. lum vt groſſus aut nodus in vitibus ex qbus pãpinus exit:quas gẽmas maro vocat ꝓpter gem=
mas q̃ in nodis digitorũ pellucẽt. Sic ſitire ſegetes: & fructus laborare dicimꝰ. Aut qa res obſcę=
na eſt vñ virg. folliculũ cõcipiẽdi ſeminis genitale aruũ & fulcos appellauit dicẽs geor. iii . Hoc
faciũt nimio ne luxu obtuſior vſus Sit genitali aruo: ſulcoſq; oblimet inertes. vł qa nota & iucũ
da eſt trãſlatio vt flumẽ & torrẽs notũ eſt vocabulũ aquę fluẽtis. Trãſfert aũt ad orõnẽ ꝙ ſimile
quid dã habet. nã vtrũq; fluit & lumẽ orõnis: & gñis claritatẽ: & cõtionũ ꝓcellas dicimus vt Cice.
Trãſlatio apta. pro milone Clodiũ fontes glłię appellat. Debẽt enĩ in trãſlationibꝰ tam verboꝝ q̃ rerũ duo ſerua
ri Alterũ vt clarę ſint: alterũ vt nõ diſſiłes iĳs ad q̃ trãſferunt Accurãdũ quoq; ẽ vt metaphorę. i.
trãſlatiões ꝑdurẽt. Turpe enĩ eſt a trãſlatitiis ad ꝓpa & ad ꝓmigenia vł ecõuerſo redire vñ vt Cice.
docet Si qs amicos ſiłatos hyrũdĩes vocet ꝙ ſicut hyrũdĩes aduẽtãte hyeme auolãt ita ille ĩgruẽte
aduerſitate aufugiũt: nõ dicet. Sperauĩ cibo meo gallinã educaſſe: ſed hyrũdinẽ offendi: ꝓma eĩ
hyeme aufugit: ſed auolauit. vt aũt inquit Quintilianꝰ Trãſlata ꝓbari niſi cõtextu orõnis non
pñt. Sed ad explanationẽ veniamꝰ q̃ talis eſt. Tu tenuis. i. exilis & modicꝰ. & cautꝰ. i. circũſpectꝰ
in ſerẽdis. i. de nouo fingẽdis verbis. i. vocabulis: dixeris egregie. i. excellẽter & nõ vulgariter ſi
iunctura. i. cõpoſitio callida facta vtpote a viro expto. i. elegãs & inſueta elocutio & coherẽs ſer
mo reddiderit. i. effecerit verbũ notũ. i. tritũ & vulgare nouũ. i. q̃ſi recẽs ortũ ac inuẽtũ. ſi neceſſe
eſt forte. i. a caſu abdita rerũ. i. res abditas & nõdũ noĩata s monſtrare. i. ſignificare indiciis. i. vo
cabulis cõceptũ mẽtis indicãtibus recẽtibꝰ. i. recẽter factis cõtinget. i. cũ difficultate eueniet. Et
licẽtia ſumpta pudẽter. i. cũ pudore dabit. i. cõdonabit. fingere verba ſup. nõ exaudita. i. nõ in=
tellecta cethegis. i. eiuſmodi viris quales erãt cethegi. cinctutis. i. ad bellũ accinctis & militaribꝰ
Nã ĩ belles virgiliꝰ decinctos appellat dicẽs Fecerat ignipotẽs diſcĩctos mulciber afros. Et Per.
Nõ pudet ad morẽ diſcincti viuere nattę? Et verba noua & ficta nup. i. recẽter hẽbũt fidẽ. i. pon
dus: & auctoritatẽ ſi cadãt. i. deriuẽtur detorta. i. verſa ꝑce. i. ſobrie de fonte gręco. i. origĩe grę=
ca. Autẽ pro ſed qd dabit. i. ꝑmittet romanus cæcilio & plauto veteribus comicis ademptũ. i. ne
gatũ virgilio & vario poetis recẽtioribus? q. d. nihil. Et ſi ego poſſum acqrere pauca ſup. voca
bula noua cur inuideor. i. cur mihi inuidet (Et hoc dicẽs noue vſus eſt verbo) Cũ. i. qñquidẽ lin
gua catonis & enni. i. ennii poetę ditauerit. i. locupletauerit ſermonẽ patriũ. i. latinũ: & ꝓtulerit. i.
effinxerit noua noĩa. i. noua vocabula rerũ: licuit. i. licitũ fuit & licebit ſemp ꝓducere. i. ad noti=
ciã hoĩm deducere nomẽ. i. vocabulũ ſignatũ. i. effictũ nota. i. notamĩe: ſiue moneta pñte. i. qua
pñtes vtunt iuxta verbũ Quintiliani q ſermone vt nũmo cui publica forma eſt vtẽdũ vult. Eſt
enĩ trãſlatio a nũmis: vt. i. queãdmodũ ſiluæ mutant foliis. i. frondibꝰ ſuis in annos. i. ꝑ annos
ꝓnos. i. volubiles & decliuos / cito labẽtes & inſtabiles vt inquã pria ſup. folia cadũt. i. decidũt
ita vetus ętas verboꝝ. i. vocabuloꝝ iterit. i. depit Et verba mõ. i. pauloante nata. i. efficta florẽt
et vigẽt ritu. i. more iuuenũ q ſunt in flore ętatis. Eſt aũt exẽplũ ſumptũ ex. vj. iliados vbi Dyo=
medes cũ glauco certãs eiꝰ genus ꝑcũctatus eſt Ad quẽ glaucus in hęc verba ſic traducta rñdit.
Quid genus & ſtirpẽ rector generoſe reqris. Tale viris genꝰ eſt q̃les in robore frondes: q̃. ſ. inter
Annus. eunt & renaſcunt. Nec ab re dicit ĩ annos. q. d. ĩ circulos qa viciſſitudo rerũ circularis ẽ. Et dictꝰ
eſt annꝰ q̃ſi circũ natãs ab an qđ eſt circũ & ideo ab homero depingit dracone caudã ſuã mordẽte
iuxta qđ virgi. in geor. redit agricolis labor actus ĩ orbẽ Atq; ĩ ſe ſua ꝑ veſtigia voluit annꝰ. Pro
bat aũt tribus argumẽtis atq; exẽplis ꝑire oĩa: ꝑire hoĩes: ꝑire verba: ſiquidẽ recipit in terrã flu=
ctus & q̃ antea arabat mõ ſit locꝰ nauibꝰ ſi ergo natura mutat maris & terrę q̃to magis debemꝰ cre
dere ꝑire hoĩes & verba eoꝝ. bñ ergo dicit debemur morti nos nřaq; vbi etenĩ terra ĩ mare ducit
paludes vertũt in ſegetes fluia ſuũ mutãt curſum qd nõ mortale credas? Oñdit ergo argutiſſime
ex viſceribꝰ aſtrologię & naturalis ſcię vocabula recẽtiora debere recipi. Nã ſi ꝑ vetuſtis vti nõ
licet opę p̃ciũ eſt ſi loq volumꝰ noua fingamꝰ: veluti qa decrepiti & nimiũ ſenes viuere non pñt
neceſſe eſt vt mũdus ꝑpetuet: noui naſcant hoĩes. ꝙ aũt vocabuloꝝ vſus ab hoĩe iuẽtꝰ ĩterire de
bebat natura ſic volẽte vt recẽtiora floreãt ꝓbat ꝑ violẽtiã naturæ a maioribꝰ vt dixi exemplis.
Exempla tria. Primũ eſt de lucrino lacu q̃ eſt iuxta cumas ꝑ quẽ auernus ĩ mare defluit vñ Virg. geor. ii. An me
morẽ portus lucrinoq; addita clauſtra: Atq; indignatũ magnis ſtridoribꝰ ęquor: iulia q̃ põto lõ
ge ſonat vnda refuſo. Vbi Seruiꝰ ĩ baiano ſinu cãpanię cõtra puteolanã ciuitatẽ duo lacꝰ ſunt
Lucrinus. auernꝰ & Lucrinꝰ q olim ꝓpter copiã piſciũ veſtigalia magna p̃ſtabãt. ſed cũ maris ĩpetꝰ plrũq;
erũpẽs exinde piſces excluderet & redẽptores grauia dãna paterent ſupplicauerũt ſenatui & ꝓfe
ctus Caius iulius cęſar ductis brachiis excluſit partẽ maris quæ ante infeſta eſſe conſueuerat Et
reliquit bene ſpatium per auernum quo & piſcium copia poſſet & intrare & fluctus non eſſent

moleſti qđ opus Iulij dictū eſt. Et hic regis opus appellaẗ. Nā regis opus eſt mare adimere terrę
vel admittere. Reges eni talia faciūt: ſcđm acronē tñ nō iuliū ſed auguſtū dicit. Et revera vtriuſ=
qꝫ opus eſt quia tpe auguſti iterū erupit mare ſed auguſtus niſus eſt iterū repellere. vñ Virg. i no
no æneidos. Qualis iu euboico baiarū littore quondā Saxea pila cadit magnis quā molibus añ
Cōſtructā iaciūt ponto: ſic illa ruinā Prona trahit penituſqꝫ vadis eliſa recūbit. Miſcēt ſe maria
et nigrę attolluntẗ harenæ qbus verbis oñdit humanā diligētiā cōtra naturæ impetum nil poſſe.
Secūdū exēplū eſt de plaude pontina quā vt ex cōpēdijs i. xvj. Liuij colligiẗ Corneliꝰ cethegus Pontinā
deſiccauit ita vt iā arata largā vbertatē frugū afferret. Hęc Horatij tpe inūdatione laborauit quā palus.
Iulius cęſar deſiccare voluiſſet niſi ꝑuentus morte. De hijs tñ ſic dicit acro. Diuus auguſtus du=
as res diuinas fecit pontinā plaudē ſiccauit vt ad mare meatū haberet poſt etiam arari poſſet. Et
portū lucrinū muniuit. Tertiū exēplū eſt de tyberi q auguſti tpe repletꝰ fragmētis murorū diru=
torū romā obruit pro magna pte. vñ Auguſtꝰ ei aliā viā ſignauit ab eo loco / qđ velabrū a velis
vel a vectura dicebaẗ vbi Vertūnus coliẗ De quo ꝓpertiꝰ in ſcđa q̄rti Romanū ſatis eſt poſſe vi= Vertūnus
dere forū. Hūc quondā tyberinꝰ iter faciebat & aiūt remoꝝ auditos ꝑ vada pulſa ſonos. At poſt
q̄ ille ſuis tm̄ cōceſſit alūnis Vertūnꝰ verſo dicor ab amne deꝰ. Seu qa vertētis fructꝰ ꝑcepimꝰ an
ni Vertūni rurſus credidit eē ſacrū. Ordo igiẗ ē. Nos debemur. i. abnoxij ſumꝰ morti. i. īteritui: qꝫ
pro et nr̄a debenẗ ſup. morti ſiue neptūnus. i. fluxus maris receptus ſup. ī alueos ſuos tanq̄ in lo
cū ꝓpriū arcet. i. amouet claſſes. i. naues terra aqlonibꝰ. i. p tales vētos qđ ſup. eſt opus regis vt=
pote iulij cæſaris & poſtea auguſti: Siue ſup. palus pontina diu ſterilis. i. īfœcūda & apta remis
id eſt nauigationibus alit. i. nutrit vicinas vrbes & ſentit aratrū graue ꝓpter fœcūditatē terræ q̄
quia pinguis eſt aratro adheret. ſeu amnis vtpote tybris doctꝰ ab auguſto: iter meliꝰ. i. cōueniētiꝰ
mutauit curſum ſuū: iniquū. i. cōtrariū & nociuū frugibus: facta mortalia. i. mortaliū. peribūt. i.
interibūt: nedū. i. nō modo. honos. i. decor: & viuax gratia ſermonū. i. locutionū & vocabulorū
haud. i. nō ſtet. i. ꝑduret hoc eſt nō ſolū vocabula nō ꝑmanebūt in vigore: ſed & alia oīa hoīm in
uenta / peribunt cū & naturalia immutenẗ. Multa vocabula renaſcenẗ quę cecidere iā: & multa ca
dent. i. interibūt q̄ nūc ſunt in honore ſi vſus volet: penes quē ſup. vſum i. in cuiꝰ ptāte eſt arbi
triū. i. liberū iudiciū & vis. i. poteſtas & norma. i. regula loquēdi. Addamus ſupioribꝰ pauca. pri Gręcis ꝑ=
mū illic gręco fonte cadāt illud Quintiliani libro octauo Vt ꝑmo libro dixi gręcis magis cōceſ miſſum
ſum eſt fingere q ſonis etiā qbuſdā nō dubitauerūt noīa aptare nō alia libertate q̄ illi primi ho= fingere.
mines rebus appellationes dederūt: nr̄i aūt in iungēdo aut in deriuādo paulū aliqd auſi vix in
hoc ſatis recipiunẗ. Secūdo quoſdā peritos viros legere qđ aūt nō quid autē vt ſit ordo dabit ro Quod aūt
manus plauto & cecilio qđ ademptū eſt virgilio & vario. quaſi dicat minime. Et argumentaẗ ab
auctoritate quia nō minor videẗ eſſe auctoritas poſterioribus q̄ prioribus. Plautꝰ ex vmbria ſar= Plautus.
cinas fuit de quo Aulus gelius libro tertio capite tertio In piſtrino plautū ſcripſiſſe varo & ple=
riqꝫ alij memorię tradiderūt quū pecunia omni quā in opis artificū ſcęnicoꝝ peperat in merca=
tionibus ꝑdita inops romā rediſſet: & ob hoc q̄rendū victū ad circūagendas molas q̄ truſatiles
appellanẗ opam piſtori locaſſet. Cuiꝰ epithaphiū varo in lib. ꝑmo de poetis ponit dicēs. Poſtq̄
eſt morte captus Plautꝰ Comœdia luget ſcæna eſt deſerta. Riſus ludus iocuſqꝫ & numeri & inu=
meri ſimul oēs collachrymarūt. Ceciliꝰ aūt hic ſtatiꝰ dictus natione gallus fuit inſuber. Alij q̄ ſi Cecilius,
gallis eā gl̃iam inuidētes mediolanēſem & ennij cōtubernalem dicūt fuiſſe. Obtinet autē ſidigi= Gallus.
cio iudice primū inter comicos locū Multū tñ a menādro eū frigere docet Gellius libro. ij. capi=
te. ix. Tertio ibidē melius legi vario q̄ varo. varus eni belliger & poeta fuit q ęneida virgilianā
corrigiēdā ſuſcepit Varius aūt de quo auctor noſter in carminibꝰ ſcriberis Vario fortis & hoſtiū
victor mœonij carminis alite. Et primo ſermonū Plocius & varius ſinueſſæ vigiliuſqꝫ Occurrūt
aīę: quales neqꝫ candidiores Terra tulit &c. Et in eadē ſaty. x. Forte epos acer: Vt nemo: varius
ducit Molle atqꝫ facetū virgilio annuerant gaudētes rure camœnę. Item verā lectionē eſſe puto.
Nedum ſermonū haud ſtet honos: ſi enim demaẗ negatio haud: ſenſus eſſet honorē ſermonis ſta
re: quod poeta pernegat. Nunc ad regulā quę talis eſt.

¶ In vocabulis effingendis & parci ac cauti erimus: poterimus autem tritis voci
bus nouarum gratiam mereri ſi eas callide id eſt per quandam tranſlationen aut
conſtructionē non vulgarem cōiunxerimus Qꝫ ſi rebus pręſertim nouis ac nuper
inuentis neceſſum eſt nouum vocabulum īponere imponemus id parce: pudēter

id eſt pręmiſſo verbo venię & iuxta gręcam originē. Neq; vero decenter fingere vetamur: cum natura indicet rerum innouationem: quæ tam in verbis q̄ in cęteris rebus naturalibus & humanis id eſt artificialibus toleranda eſt. Sūmopere aūt annitendū eſt iis potiſſimū vtamur: q̄ p̄ſens doctorū cōſuetudo atq; vſꝰ cōꝓbat.

Res geſtæ regumq; ducumq; & triſtia bella
Quo ſcribi poſſēt nūero mōſtrauit Homerꝰ.

In hac parte aggredit̃ poeta decoꝝ re
rum p̄libans varia gñ̄a & varias quali=
Heroicū carmen — tates carminū cū eorū inuētoribꝰ iuxta
diuerſitatē rerū. Et primo loquit̃ de heroico carmine qđ & dignitate & antiquitate primū eſſe cō=
ſtat. dignitate quidē: quia vt gręce diffinit̃. Eſt diuinarū heroicarū humanarūq; rerū continētia
Itaq; argumēti dignitate cæteris pręſtat: quia tragicę res ob id hūiliores cenſent̃ ꝙ triſtē exitū
habēt Excellit p̄terea ſtili qualitate ſeu charactere. Nā cum triplex ſit ſcribēdi character hūilis ſi
ue tenuis quo in buccolico virg. vſus eſt. Et mediocris quo in georgicis. Et ſublimis ſiue altilo
Epos. — quus quo ī ęneide: ſublime maxime heroico carmini q̄drat qđ gręce Epos dicit̃ ab eo qđ eſt epo
mę. i. ſequor quia in eo dicēda ea q̄ iam dicta ſunt ꝑpetuo tenore ſequūtur. Nā raro ꝑtē orōnis &
Hexametrum — rariſſime ſnīam totā cū carmine terminamus Neq; vero quodlibet hexametrū heroicū dicit̃ qa &
ſatyrica et doctrinalia hexametra ſunt: ſunt ſed non continuo Heroica. quia non continent he=
Antiqtas heroicicar — roum geſta: neq; diuorum hominumq; iuncta. Antiquitate quoq; pręſtat. quia vt inquit Pliniꝰ
heroicum carmen oraculo debemus: vnde poeta noſter poſtea. dictę per carmina ſortes & vi
tę monſtrata via eſt & gratia regū Pieriis tentata modis / luduſq; repertus. & longorum operum
Pythium carmen. — finis ne forte pudori ſit tibi muſa lyrę ſolers & cantor apollo: vnde & pythiū hͦ carmē dicit̃ qa
cū Apollo in matris vltionē pythonē ſerpentē interemiſſet accolæ eius dei laudes hoc carmine
Pythiæ — celebrabāt. Vel quia pythiæ phœbi ſacerdotes hoc verſu ipſiꝰ oracula ſeu rñ̄ſa ꝓnūciabāt. q̄ iō
pythię dictę ſunt ꝙ pythonis corio tripos delphicus tegebat̃ vñ̄ & cortinā dictā volūt. Qꝫ aūt
hoc carmīe heroū geſta canēda ſint maxime indicauit Homerus q inquit Pliniꝰ. fons ingenio=
hexametri heroici decorum. — rū eſt. Et vt donatus etiā comicis & tragicis legē p̄ſcripſit. is aūt iliada de regū geſtis & fortiſſi=
morū ducū egregiis facinoribus deſcripſit cuiꝰ decorū ita colligit Sulpitius. Hexametri heroici
decorū in apta pedū cōmixtiōe & varietate ſeruabit̃. Si pes nō terminet ꝑtē orōnis niſi forte in p̄
mo q̄rto quīto veloco. Et ſi dactilici pedes alternis vel interiectis ſpondaicis tēperent̃ & cōtra.
illepidus eſt enī verſus proſę interciſaq; nimis oratione ſuccuſſans & maxīe ſi ſecundus pes ꝑtē
orōnis terminet vehemēter offendit qđ fiet minus indecore in tertio ſi in monoſyllabū deſinat
et dictiones exiguę ſint. Languide ꝓſterni videt̃ q ſpondeū habet in q̄nto. Inſurgūt & fluūt ca
nore. v. cōtinui dactili. Incedūtq; cū decore ſpondei quattuor ſi ip̄a res exigat. Sentētia in ver=
ſus ſequētis ꝑtē diſcurrēs multorūq; carminū inter ſe implicatio quā alii cęſurā alii cōma appel=
lant plurimū iucūditatis habet in loco vt vbi aut ſuauitate aut cōtinuatiōe aut vehemētia opus
eſt Abſoluto vero ſenſu cōſtātia plus interdū grauitatis cēſent̃ hr̄e. In triſyllabā vocē ſi deſināt
heroicicar vitia. — fortius vident̃ inſurgere. In monoſyllabā niſi encletica ſit frangi vident̃. Male in pētaſyllabā
et tetraſyllabā deſinūt: gratiꝰ in biſſyllabā. Vocaliū crebras concurſiōes: eiuſdēq; lr̄ę & ſyllabæ
aſſiduitatē diſſonātiāq; & ſibilationē magis etiā q̄ in ſoluta orone ſtudioſe vitabimus: omnēq;
Lraꝝ ſoni — cultū cū latinitatis integritate ſeruabimus. verbis vtemur electis nūc ſuauibus nūc canoris vt
res poſtulabit. Quare tenēda eſt vis elemētoꝝ. vocales enī nō ſunt vocis eiuſdē: i anguſtior eſt: e
plenior. reliquę pleniores. ſemiuocales ſonorę ſunt maxīeq; l. m r X. aſpera eſt ſ frequētata ſibi
lat ī p̄ſertim āte. Sed oēm aſperitatē ip̄a ꝓnuciatione tam in ſingulis q̄ in cōnexis cōſonātibꝰ
facile cognoſcemꝰ hęc & plura ille. Maxima aūt laus eſt in hoc verſu ſi p̄mo quarto ac ſexto lo=
Dactilicuſ verſus — co ſpondeus ſit vt apud virgiliū deceſſiſſe videt ſua iam ꝓmiſſa repoſci. Itē Immotāq; coli de=
dit & cōtēnere vētos. Itē cui nō dictus hylas puer & latonia delos. Ex quinq; dactilis fluit vt pā=
Spōdaicꝰ — ditur interea domus oīpotētis olympi. Spondeꝰ quinto lāguidū qdē verſum facit ſed loco cō
gruū vbi aut languor eſt dicētis aut ſnīę grauitas. Languor dicētis eſt in illo. ii. æneī. Cōſtitit: at
q; oculis phrygia agmina circūſpexit. Et in illis artificioſis verſibus quos ī vita Auguſti Sue=
tonius citat. Impia dū phœbi cæſar mēdacia ludit. Dū noua diuorū cęnat adulteria. Oīa ſe a ter
ris tunc mumina declinarūt. Fugit & auratos Iuppiter ip̄e thoros &c. quaſi numina (nā de ſino
ne manifeſtariū) mœſto aīo diſceſſerit: atq; ita tardato greſſu. Grauitas aūt rerū aut ſnīaꝝ ē in il
lo virgiliano: Chara deum ſoboles magnū iouis incremētū. Semꝑ aūt vt Seruius pręcipit vbi

ſpondeus eſt in quinto loco ponit̃ dactylus in quarto. Plura patebũt in elegiaci carminis decoro. Dactylꝰ in ſexto nõ ponit̃ niſi abundãs ſyllaba vocali ſeq̃nti abſumatur. Ordo textus ẽ. Homerꝰ poeta ille iſignis mõſtrauit.i.indicauit nobis exẽplo ſuo quo numero.i.in quo gñe carmĩs res geſtę regũ & ducũ et bella triſtia (qđ eſt belloꝝ ꝑpetuũ epitheton) poſſent ſcribi.i.decantari: quia heroico hexametro quo vſus eſt. vnde ſit regula.

¶ Heroum: principumqꝫ virorum inclyta facinora heroico carmine quale eſt homeri in iliade & maronis in æneide deſcribi volunt.

Verſibus ipariter iunctis q̃rimonia primum
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos:
Quis tamẽ exiguos elegos emiſerit auctor
Grãmatici certant: & adhuc ſub iudice lis eſt.

Elegia. Tibulli carmen. Elegiaci ſcriptores Elegia.

Proſequitur elegiacum carmẽ de quo Dyomedes grãmaticus ĩ hęc verba. Elegia ẽ carmẽ cõpoſitũ hexametro verſu pẽthametroqꝫ ad inuicẽ poſitis vt diuitias alius fuluo ſibi cõgerat auro Et teneat culti iugera magna ſoli. qđ genus carminis ſcripſerũt apud romanos propertius & Tibullus & Gallus imitati græcos Callimachũ et Euphorionẽ Elegia aũt dicta ſiue a lugẽdis mortuis. fere enĩ defunctorũ laudes hoc carmine cõpręhendebãt ſiue a miſeratione quæ gręce eleos dicit̃. ꝙ thirrenꝰ græciqꝫ elegias iſto metro ſcriptitauerũt Cui opinioni cõſentire videtur horatius ad albiũ tibullũ elegiarum auctorẽ ſcribens q ab ea qua diximus miſeratione elegos miſerabiles dicit hoc mõ Neu miſerabiles decãtes elegos Apud romanos aũt id carmen qđ cum lamẽtatione extremũ atqꝫ vltimum mortuo canitur nenia dicit̃. Elegia aũt videt̃ cognoĩari ꝙ mortuis vel morituris aſcribit̃ hęc ille. De inuẽtore aũt huiꝰ carmĩs vt poeta noſter aſſerit iter grãmaticos cõtrouerſia eſt. Sunt tñ q̄bus placet vt theocles naxius cũ inſaniret ipm inuiniſſe dicat̃. Nã vt dicũt elegia ab elegino.i.inſanio dicit̃. de huius carminis decoro Sulpitius verulanꝰ ita differit. Pẽtametrũ elegiacũ ſenſum cõcludere debet ſuauiuſqꝫ in vocẽ biſylladã deſinit Proxime pentaſyllabam: tetraſyllabamqꝫ. Peſſime in triſyllabam & in monoſyllabam. hęc ille. Nunq̃ ergo ꝓcedetis pẽtametri ſnĩa hexametro ſequẽti ꝑficiet̃: ſed ediuerſo. & fere binis verſibꝰ ſenſus cõcludetur aut ĩ binis prioribus erit q̃dã ſuſpẽſio: q̃ binis ſequẽtibus penitus abſoluet̃. Nã rariſſimũ eſt vt in ſextũ ſuſpẽdat̃ ſentẽtia. Et quia binis fere ſentẽtia concludit̃ ideo quidã vnũ verſum eẽ voluerũt vndecim ſcilicet pedũ. Pulchrũ pręterea eſt (qđ et fluẽs efficit carmẽ) tã hexametrũ q̃ pẽtametrũ gemina cõtinere epitheta ſiue adiectiua cũ ſuis ſubſtãtiuis quorũ talis ſolet eſſe ſitus vt ambo adiectiua ꝓponant̃ & ſubſtãtiua ſubſequant̃. ſic vt prius ſubſtãtiuũ priori adiectiuo rñdeat & poſterius poſteriori. Vt apud Tibullũ At gelidas hibernus aquas cum fuderit auſter. Itẽ Quam facit impreſſo mutua dẽte venus. In qua re cauẽdũ eſt ne cõſimilibus vocalibꝰ terminent̃ ſicut in bucco. Mollia luteola pingit vacinia caltha. quæ cõfuſio tñ per quãtitatẽ ſyllabarũ tollit̃. Poteſt etiã ꝓponi vnũ adiectiuũ & inter ipm & ſubſtãtiuũ aliud adiectiuũ poni cũ ſuo ſubſtãtiuo ſicut in verſu iam dicto. Et teneat culti iugera magna ſoli. Idẽ Tibullus Vincuntur molli pectora dura prece. Pulchrũ pręterea eſt vt ꝓma ſyllaba tertij pedis ſit vltima dictionis et primus pes ſit dactilus & ſecũdus ſpondeus nec frequẽs eſt vtõ verſum claudere ſed totũ carmen quauis bona ſnĩa finire nõ indecorũ eſt. Neqꝫ vero ſemꝑ eadẽ obſeruãda ſunt. Nã varietas vt in picturis. Ita in omni dicẽdi gñe grãm habet. At vt quintilianus monet nimius fucus exquiſituſqꝫ ornatus vitãdus eſt. Quoniã aũt pulcherrimũ eſt vt verba rebus quadrẽt Qui etenĩ epithaphia aut nenas hoc carmine ſcribere volet ſicut ſnĩas graues & ſeueras: ita verba & ſeuera & rigida habebit Qui epigrãmata: ſalibus & facetijs plurimis vtet̃ Qui amores iocis: blãditijs: minis: nugis: ꝓcibus: ſuſpitionibus: ſupirijs: queſtubus: gaudijs mœroribus & id genꝰ rebꝰ alijs eos cõferciet. Qui res ſacras aut quãuis diſciplinã vt Ouidiꝰ ĩ faſtis multis eruditionibus. varijs hiſtorijs & ſentẽtijs cõgruis locupletabit. Nõ ergo ſola querimonia elegiaco carmĩe deſcribit̃ vñ dicit poeta Querimonia.i.querela vt defunctorũ aut miſere amantiũ: incluſa eſt primũ.i. a prĩa inſtitutione verſibus vtpote elegiacis iunctis.i.cõnexis impiter.i.impari numero pedũ: quia hexametro cũ pẽtametro ſnĩa. compos voti.i.deſiderij ſui hoc eſt q̃ potit̃ voto eſt etiã incluſa poſt ea vel apud poſteros. Tamẽ grãmatici certãt.i.diſputãt & cõtẽdunt qs emiſerit.i.primũ ediderit elegos.i luctꝰ hoc eſt verſus elegiacos exiguos.i.modicos reſpectu heroicorũ vel quia epigrammata epithaphia & alia breui hoc carmine ſcribunt̃ vel qa ſentẽtię nõ in multos verſus extendũtur. Et lis.i.controuerſia eſt adhuc ſub iudice.i.nõdum eſt ſentẽtia data quia adhuc dubitat̃ qs

Nenia.

Pẽtametri decorum.

verba rebꝰ aptanda.

fuerit auctor. Auctor edit & emittit opꝰ. qđ exire dicitur. Perſiꝰ Si qđ tñ aptius exit. Qui in cõtē ptum diminutiuo vtiť dicẽs: ſiqua eligidia crudi dictarũt ꝓceres. Sicut ab epiſtola fit epiſtoliũ.

¶Res lamentabiles vt epitaphia & miſere amamtium querimonię: elegiaco verſui cuius incertus eſt auctor conueniunt.

Hic agit de iambici carmĩs inuentore oſtendẽs pedẽ vnde carmen dictum eſt etiã comicos & tragicos ſibi ſumpſiſſe
Iambicũ carmen De cuiꝰ qdem pedis eiuſq; carmiuis decoro cũ illic dicendũ ſit ſyllaba longa pedi ſubiecta vocať iambus Nunc tãtũ quę pſentẽ locũ aſpiciũt annotabimus

Archilochum proprio rabies armauit iambo
Hunc ſocci cepere pedem grãdeſq; cothurni:
Alternis aptum ſermonibus & populares.
Vincentẽ ſtrepitus: et natum rebus agendis

vnde dicit rabies.i. furor excãdeſcẽs & nimium vehemẽs. armauit.i. quaſi telis muniuit in licãbem archilochum .i. poetã illum iambo ſup. pede proprio.i. ab ipſo ad hoc munꝰ inuẽto. Socci qui ſunt calcei comœdorũ.i. ipę comœdiæ cepere.i. aſſumpſerũt hũc pedẽ.i. iambũ. & cothurni id ẽ calcei tragedorũ grãdes.i. altiſoni. ceperũt pedem hũc aptũ.i. quadrantẽ et cõgruũ ſermonibus alternis i. alteriꝰ vt Acro ſentit ſiue comœdiæ ſiue tragœdię vł alternis.i. alternati hñdis i gñe dramatico hoc eſt actiuo in quo ſunt comœdiæ & tragœdiæ et vĩcentẽ.i. ſupantẽ & ſedantẽ ſtrepitus.i. turbas & cõmotiones populares ipſius populi. Et natũ.i. natura idoneũ rebus agendis.i. ad agẽdas res. Circa quę primũ reſpiciendũ eſt ad hiſtoriam q̃ huiuſmodi eſt. Licãbes ci-
Licambes uis lacędemonius neobolen filiã deſpõſauit archilocho poetę quã eidem poſtea denegauit Ob quam rẽ indignatus archilochus ſic patrẽ filiãq; iambicis carminibus iuectus ẽ vt pater ipatiẽs
Archilochus cõtumeliarũ morte iãbos illius vitare voluerit. Nã ad laqueũ cõfugit & ſeipſum ſuſpẽdit. vnde Ouidius in ibin. Tincta licambeo ſanguine tela ferã. Erat aũt archilochus poeta parius cuius ſcripta lacedemonij publico edicto ſubmouerũt vel propter turpitudinẽ vt videre ẽ apđ Valeriũ maximũ de ſeueritate vel propter inuiſam lacędemonijs ſententiã vt Plutarchus in apotheumatis ſentit. dixit enĩ melius perdere arma q̃ vitã. cũ contra lacędemonii vitã cupiant ꝓ laude pa-
Iambus ciſci. Sunt q iambum ab ιαϖτω.i. noceo maledico mitto cũ detrimento: alii ab ιαμβιζω qđ apud ãtiquos dicebať nũc vero υβριζω quod eſt cõtumelior. inuicior vitupero. violo. caſtigo dictũ volunt. Alii aliunde. ſemper aũt triſyllabo vocabulo ꝓferri debet. Quia vero de decoro alibi locuturus ſum ſatis ſit nũc dixiſſe ꝙ huius carmĩs pcipui ſcriptores apđ gręcos fuerunt archilochus & hiponas. Apud romanos Lucillius & Catullus. Secũdo annotandũ eſt qđ prius
Triplex actoꝝ calceamẽtũ. tetigi ſcđm triplicẽ carminũ ſtilũ eorum auctores tripliciter in pedibus ornarij. Nã tragœdi id ẽ tragediarum q̃ altiloquo ſtilo cõſtant actores ornanť cothurno.i. calceamẽtis vtriq; pedi aptis & valde altis qa vt diciť in primo ęneidos virginibus tyriis mos ẽ geſtare pharetrã purpureoq; alte ſuras vincire cothurno. Et ideo cothurnus ꝓ alto ſtilo capiť vt in bucco. Sola ſophocleo tua
Cothurnꝰ Soccus. carmina digna cothurno Et martialis virgiliũ ꝓpter altiloquẽtiã cothurnatũ vocat dicẽs. Grãde cothurnati pone maronis opus. Comœdi vero.i. comœdiarũ actores ornãť ſoccis p quos ſignificať mediocre dicẽdi genꝰ. Eſt enĩ genus calceamẽti mediocriter alti quo ruſtici vtũť vt atteſtatur Terẽtius in heauton. Qui vero iſimũ genus agũt vt mimi planipedes ſunt.i. planis & nõ eleuatis pedibꝰ enitentes. De tragedię & comœdiæ decoro etiã paulo poſt dicemus. Tertio vbi diciť. & populares vincẽtẽ ſtrepitꝰ Annotabimꝰ eiꝰ ſenſum dupliciter accepi. Aut ſic vincẽtem ſtrepitus.i. plauſum a ppło excitatũ. Ita vt ꝓpter celeritatẽ pedis ſtrepitus agẽtiũ ppłi ſtrepitũ vincat. Aut ſicvt ſit ſenſus applaudit qdẽ ppłs iſti pedi ſed vincit populares ſtrepitꝰ.i. applauſus qa plus mereť laudari q̃ laudeť. Regula eſt talis.

¶Conuicia acria et maledica qualibus archilochus in lycambem vſus eſt: iambico carmini cõpetũt: ſed comœdię et tragedię iãbũ ꝓpter eiꝰ cõmoditatẽ recipiũt.

Tangit lyrici carminis materiã dicẽs ꝙ lyricis carminibꝰ q̃ dicũtur ode.i. cãtica vł hymni.i. laudes debẽtur priuatę et peculiares laudes diuorũ aũt deorum victorię / amores aut potatiões cuiuſuis

Muſa dedit fidibus diuos pueroſq; deorum:
Et pugilem victorẽ: et equũ certamine rerum
Et iuuenum curas: & libera vina referre.

ſiue hominis ſiue dei ſiue alterius animãtis. dicit ergo. Muſa.i. dea iuẽtionis dedit.i. cõceſſit & pmiſit fidibꝰ.i. chordis qbus lyrę & reliqua inſtrumẽta muſices reſonãt: referre.i. recẽſere & enar-

rare diuos.i.deos ſiue deorũ laudes.Et pueros deorum.i. heroas & pugilem victorẽ.i. victoriã pugilis Et equũ primum certamine ſup. curuli.& curas.i. amores iuuenũ et vina.i. potationes libera.i.q̃ hoies liberos efficiũt.Pro hui⁹ carmis decoro primũ ſeruãdũ eſt vt ꝓ dicendorũ qualitate carmẽ ipm variũ ſit.nã in reb⁹ letis debet quodãmõ fluere.in triſtibus lãguere. In arduis & difficilibus tarditatẽ hr̃e quã pariunt lr̃arum colliſiones & monoſyllabarũ dictionum cõcurſus Itaqꝫ Hora.in lyrico carmine fere (vt Quĩtilianus inqt)ſol⁹ apud Ro.legi dign⁹(Nã & inſurgit aliqñ & plen⁹ eſt iucũditatis et grę & variis figuris & verbis fœliciſſime audax)Statĩ in principio ad mœcenatis dignitatẽ reſpiciẽs leto & fluido vtit̃ carmĩe Mox ad ſeſe reuertẽs & quãtũ illi eſſet obnoxius cõſiderãs ĩpedito. dicens.Mœcenas atauis edite regib⁹ O & p̃ſidiũ et dulce dec⁹ meũ.In reb⁹ etiã terribilib⁹ r lrãm quę terrorẽ inducit Et quã pſius caninã vocat frequẽter vſurpat ſicut in ſibilãtib⁹ vt in niuis caſu ſ lr̃am dicẽs Iã ſatis terris niuis atqꝫ dirę grãdinis miſit pr̃ & rubẽti dextera ſacras iaculat⁹ arces terruit orbẽ.Scđo ãnitendũ eſt.i.laborandũ vt genus carminis ꝓ q̃litate rerũ aſſumat̃ nã cũ varia ſint lyricorũ carminũ gñа.aliud aliꝫ materiæ cõgruit qđ ꝓbe obſeruauit q horatiũ ad vnguẽ inſpiciet.Tertio accurandũ ẽ ne q̃ oportet ꝓlixior ſit.Et ne vltra cẽteſimũ verſiculũ ꝓgrediat̃.Quarto cauendũ ẽ ne maieſtas illa q̃ ĩ heroico carmĩe:aut magnifica triſticia q̃ ĩ tragico:aut q̃rimonia ſufflebilis q̃ in elegiaco.aut nimia mordacitas q̃ in iãbico aut ſatyrico primũ exigit̃ in hoc carmine redũdet.Sũt etenĩ ſui cui⁹qꝫ carmis ſales.ſũt ſuę facetię atqꝫ venuſtæ charites q̃ oĩa is potiſſimũ obſeruabit q ad ea nat⁹ ẽ aut optimorũ diligẽtiſſimus imitator.Quia vero in omni carmine rerum perſonarumqꝫ decora obſeruanda ſunt ideo de ipſis in commue proſequitur poeta. Regula aũt hęc eſt. Lyrici car. decorum.

¶Lyricis carminibus atqꝫ odis ſeu canticis & hymnis cõueniunt deorum. heroũ. victorũqꝫ tam pugilũ q̃ equorum laudes:iuuenum ad hoc amores & cõuiuia.

Deſcriptas ſeruare vices operũqꝫ colores
Cur ego ſi nequeo ignoroqꝫ poeta ſalutor?
Cur neſcire pudens praue q̃ diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica nõ vult.
Indignatur item priuatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cęna thieſtę.
Singula quæqꝫ locũ teneant ſortita decenter
Interdum tamen & vocem comœdia tollit
Iratuſqꝫ chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plęrũqꝫ dolet ſermone pedeſtri.
Thelephus & peleus cũ pauper et exul vterqꝫ
Proiicit ampullas:et ſeſquipedalia verba
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela?
Nõ ſatis ẽ pulcha eſſe poemata dulcia ſunto
Et quocũ volent animum auditoris agunto.
Vt ridentibus arrident:ita flentibus adſunt
Humani vultus.ſi vis me flere dolendum eſt
Primum ipſi tibi.tũc tua me infortunia lędent
Thelephe vel peleu,male ſi mandata loqueris

Monet ergo poeta vt is q ignorat reꝝ verborũqꝫ decora nõ vẽdicet ſibi nomẽ poetę neue turpius ducat diſcere quod neſcit q̃ neſcire.Nõ oĩa eodẽ ſtilo explicanda ſunt nec eadẽ verba iiſdẽ vbiqꝫ & ſemp cõgruũt.Nã vt pro fortunarũ q̃litate animi nobis mutant̃ dicẽte terẽtio ĩ echira Profecto hoc ſic eſt vt puto oib⁹ nobis vt res dãt ſeſe ita magni atqꝫ hũiles ſumus:ſic & verba mutari debẽt quę ſunt aĩoꝝ indicia. Proinde quiſqs aliquã pſonã decore exprimere volet ſeſe eã ipam finget hoc eſt pſuadebit ſibi qꝑ ipe ea ſit & ĩ ei⁹ cõditione & q̃liter ſi ea eſſet loq̃ret̃ ita nũc quoqꝫ loquet̃.Ad pingendas enĩ res nihil eſt p̃ſtãtius q̃ vt qs id ſe aĩo videre fingat qđ verbis cõſeq desiderat:vt ergo poetã exponam.Ordo eſt.Cur.i.q̃obrẽ ego ſalutor.i.ĩ ſalutatione vocor poeta ſi ego nequeo.i.nõ valeo qꝫ pro et:& ignoro.i.neſcio ſeruare.i.obſernare vices.i.varietates q̃ ex rerũ ꝓueniũt viciſſitudine.dicẽte comico Omniũ rerũ viciſſitudo eſt:deſcriptas.id ẽ ab idoneis & peritis auctoribus inſtitutas.qꝫ pro et colores.i.varios ornatus operũ.i.effectuũ.q.d.iniuſte & idecore.Et cur ego pudẽs.i.verecundus & pudore affectus praue.i.indecẽter:malo.i.magis volo neſcire.i.ignorare ſupple verboꝝ rerũqꝫ decoꝝ q̃ diſcere.q.d.

Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia mœſtum
Vultum verba decent: iratū plena minarum.
Ludentem laſciua: ſeuerum ſeria dictu.
Format enī natura prius: nos intus ad omnē
Fortunarum habitū: iuuat aut impellit ad irā
Aut ad humū mœrore graui deducit & angit
Poſt effert animi motus interprete lingua.

ſtulte & impruděter id faciā. Oñdit aūt
quę ſunt vices rerū & q verborū colo=
res dicēs. res. i. materia comica. i. q̄lis ē
in comœdijs deſcribēda: nō vult expo=
ni. i. ppřo enarrari verſibus tragicis. i.
tragedię cōgruis. Et cęna thieſte. i. ma=
teria tragica qualis eſt cęna thieſtę indi
gnať. i. ęgre fert: narrari. i. recitari: itē. i.
cōſiřiter: carminibꝰ dignis ꝑuatis ſup.
rebus & a ꝑuata pſona geſtis: ac pro et
dignis ꝓpe. i. quaſi ſocco. i. comico ſti=
lo: ſingula queq3. i. vnaquęq3 ſortita. i.
poſtq̄ obtinuerūt locū. i. decorū ſuū decēter. i. apte & vt decet. teneāt. i. cōſeruēt ſup. eū ſic vt res
tragica verſibus tragicis & comica comicis exponať. tñ. i. nihilominus comœdia: tollit. i. exal
tat: interdū. i. aliqñ pro affectiōe loquētis: vocē ſup. ſuā q3 pro et chremes. i. quiuis pater comicꝰ
iratus in filiū ſuū delitigat. i. obiurgat: ore tumido. i. inflato: hoc eſt ſermone altiſono. Et tragi=
cus. i. pſona tragica vt heros rex aut alius quis ꝑnceps dolet. i. dolorē ſuū oñdit; plęrūq3. i. vt plu
rimū ſermōe. i. orone pedeſtri. i. humili & pedeſtri homini cōgruēte. Probat exēplis dicēs Thele=
phus & Peleus reges illi cum. i. qñ vterq3 ſup. eſt paup et exul. i. egenꝰ & regno expulſus proijcit
id eſt ſtomachoſe effutit aut effundit & in vulgū ſpargit āpullas. i. iflationes verborū: & verba
ſeſqpedalia. i. pedē & dimidiatū habētia: ſi curat. i. deſiderat tetigiſſe. i. cōmouiſſe q̄rela. i. q̄ſtu=
bus ſuis cor ſpectātis. i. iſpiciētis eū? q. d. mīme. Nō eſt ſatis. i. nō ſufficit poemata eē pulchra. i.
bonā œconomiā & ꝓbata verba hře: Sed ſunto. i. volo vt ſint dulcia. i. varietate & venuſtate de
lectātia: & agūto. i. volo vt agāt et ipellāt animū auditoris. quocūq3. i. in quācūq3 ſententiā vo=
lent: qa vt vultꝰ hūani. i. hoīm hūanorū arridēt. i. cū riſu applaudūt ridētibꝰ: ita. i. cōſiřiter adſūt
id ē auxilio ſunt & cōpatiunť flētibꝰ. Quocirca dolendū ē primū tibi ipſi. i. optet vt tuipe dole=
as. i. te dolere oñdas: ſi vis me flere. i. vt ego miſerias tuas fleā Et o thelephe vřo peleu tua īfor=
tunia. i. tuæ aduerſitates: lędēt. i. afficiēt me dolore: tūc ſup. qñ videbo te dolere. ſi tu loq̄ris id ē
exꝑmes & ages male. i. īdecēter mādata. i. ptes tibi cōmiſſas: ego ſup. i. quis auditor āt dormita
bo dū tu ages aut ridebo ſup. te. Verba triſtia. i. mœſta & ſeuera decēt. i. decēť exigūt āt exꝑmūt
vultū mœſtū. i. ſpeciē hoīs mœſti. Et verba plena minarū decēt iratū. Et verba laſciua. i. iocula=
ria & petulātia decēt ludētē. i. iocātē. Et ſeria. i. ſerioſa dictu. i. dū dicūť ſup. decēt vultū ſeuerū
id ē hoīs rigidi & nimis ſeq̄ntis verū. Eteni pro qa natura. i. imitatio naturæ: format. i. effingit
nos priꝰ ſup. q̄ loquamur: intꝰ. i. in aīo: ad omnē habitū. i. ad omnē qualitatē & diſpoſitionem
fortunarū & iuuat. i. delectat nos aut ipellit ad irā. aut deducit. i. deorſū ducit nos graui mœrore
id ē dolore. ad humū. i. terrā et angit. i. anguſtat & cōſtringit nos. et poſt. i. poſtea effert. i. eloqtur
motꝰ. i. affectiones aī lingua iterꝑte. i. p iterꝑtationē lingue Hęc auctor nř: q̄ vt latiꝰ exponamus
sic repetēda ſunt. Deſcriptas vices ſcđm acronē ordinem diſpoſitū p ſpecies & varietates intel=
ligit. Notū eſt aūt ꝙ etiā rhetores colores vocāt. Poeta ſalutor hoc ſcđm gręcos q noīe officij ſa
lutāt potiſſimū ſi in eo dignitas ē vt in officio poetę Ideoq3 dicūt Χερε ποιητησ qđ profertur
gręce chere piitis aut poetes. i. ſalue poeta. Vocē comœdia tollit vt apđ Terentiū. o cęlū o ter=
ra o maria neptuni. et pro ſuꝑme Iuppiter. Et tragicus plęrūq3 dolet: qa etiā rex ī exilio aut alia
quauis magna erūna cōſtitutꝰ animū ſubmittit & vocē qđ exemplis ꝓbat thelephi & pelei. The=
lephus aūt filius fuit herculis ex auge nimpha ꝓgenitus vt Sophocles atteſtať qui a matre inter
virgulta abſconſus cōtinuo vt natus eſt a paſtoribus reptus fuit a cerua exhibito vbere nutritus
Vñ nomē ſūpſit: nā θηλησ theles diciť nutritus & ελαφοσ elaphos ceruus & cerua: & θηλη
māmilla fœinę: ſeu papilla. Et tractu tpis robuſtus effectꝰ ī miſia tandē magno in honore habi=
tus eſt. qđ Dyodorus lib. quinto ſcribit. Cū autē e miſia gręcos in troiam ꝓficiſcētes arcere vo
luiſſet: ignarus quid tanto apparatu moliren̄ť: cū achille cōfligēs grauiter vulneratus eſt. quia vt
aiūt vlyxē inſequēs a trūco quē in vinea forte offencit ꝑpeditꝰ ē At cū in dies magis vulneris do
lore graueret nec addita ꝓficerēt remedia: apollinē cōſuluit qui reſpondit eum nō aliter liberari
poſſe q̄ vt iterum ab achille vulnerandus accederet: quod vbi effecit ſtatim ſanatus eſt. quod te
tigit Ouidiꝰ lib. j. de remedijs cū ait. vulnꝰ achilleo q̄ quōdā fecerat hoſti Vulneris auxiliū pelias
haſta tulit. Qđ Piniꝰ lib. xxxiiij. c. xviij. ad naturalē referēs hiſtoriā dicit ferri naturā reſtrictiuā

Explanatio textus
Poeta ſalutor.

Thelephꝰ

eſſe & ſiccam quare in emplaſtris plagarũ cõſolidatius limaturã ferri medici cõſueuerũt adhibere
Rubigine ergo ferri quo fuerat vulneratus thelephus eũ iam recõciliatũ achilles ſanauit vt a chi
rone edoctus fuerat. Aliȷ tñ dicũt eum cognito errore grȩcis recõciliatũ herbarũ virtute ab achil
le ſanatũ. vñ claudianus. Sanus achilleis remeauit thelephus herbis. Cuius ꝑtulerat vires:& ſen
ſit in vno Letalẽ placidãq; manũ: medicina ꝑ hoſtẽ Cõtigit & pepulit quos fecerat ipẽ dolores.
Propterea aũt ꝙ ſtatim natus expoſitus eſt & ꝑ varios caſus & tot diſcrimina rerũ ad regnũ per=
uenit largã materiã tragicis ꝓbuit vñ Iuuenalis in prima. Impune diẽ cõſumpſerit ingẽs thele=
phus. Ea aũt tempeſtate qua erũnis afficiebatꝛ veriſiꝉe eſt eũ nõ inflata habuiſſe verba. Peleus au Peleus.
tem ȩaci filius cũ phocũ fratrẽ ĩtermiſſet ĩ exiliũ detruſus & ad pheicẽ regẽ trachinȩ q̃ in theſſalia
ciuitas eſt effugit. vñ. Ouidi⁹ in metamorpho. Fœlix & nato fœlix & cõiuge peleus Et cui ſi de
mas iugulati crimina phociȷ: Oĩa cõtigerit fraterno ſanguine ſontẽ: Expulſumq; domo ꝓpria:
trachinia tellus Accipit. in eo ergo exilio nõ ꝓiȷcit ampullas. i. inflata verba. Nã ampullas voca
mus inflata vaſa & vitria & q̃ ex vẽto & pluuia generantꝛ bullas. Seſquipedalia aũt verba ſunt q̃ Seſq̃peda
faciũt pedẽ & dimidiatũ. Nã ſeſqui dicitꝛ quaſi q̃d cũ ſemi. i. cũ dimidio eius vñ ꝓportio ſeſquial le.
tera eſt inter quattuor & ſex: ſex & nouẽ Octo & duodecim. ꝯdecẽ & quindecim & ſic de aliȷs. Non
ſatis eſt &c. Quia oportet vt delectent. Cæna thieſte. hic ponitꝛ maxime ꝓ materia tragica vtpote
mœroris plena vñ Serui⁹ ſup. xȷ. ȩneidos. Atreus & thieſtes fratres fuerũt in ſeinuicẽ ſȩui: adeo Thieſtes.
vt thieſtes cũ europa fratris vxore cõcũberet Quo facto dolẽs atreus liberos ꝓprios epulandos
apposuit. Sed cũ thieſtes poſt cognitũ facinus reqreret vltionẽ a diȷs ei apollo rñdit poſſe alio
ſcelere illius facinoris vindicẽ naſciſſet ſi cũ pelopeia filia concũberet quo facto natus eſt ȩgiſt⁹
fatalꝛ ĩ atrei geminã ꝓlẽ Sed Iupiter menelai fata miſeratus ẽ propter helenȩ cõiugiũ & eũ per di=
uerſa errare maluit q̃ egiſti manib⁹ interire Agamẽnõ aũt ab egiſto adultero cõiugis ꝓſuæ inter=
emptus eſt Propter appoſitos ergo filios vocauit cœnam thieſtȩ Regula eſt.

¶ Quia nemo imperitus artis poeticæ qua officia a maioribus prȩſcripta & ope
rum exornationes iuſtas ſeruare docemur: ſibi nomen poetȩ vſurpaſſe probatur:
conandũ ẽ nobis vt illis ſeruatis qualitatẽ carminũ rei deſcribẽdȩ accõmodemus
Nec rem comicã tragico cothurno demus: aut tragicã comico ſocco. Verũ tamẽ
pro animo dicẽtis tragedia interdũ deprimitur & comœdia extollitur Ideoq; for=
tuna & animus loquentiũ cõſiderabuntꝛ. quã rem ſi recte attẽderimus nõ pulchra
ſolũ. i. perfecta & integra ſed & dulcia. i. delectantia & cõcinna fecerim⁹ poemata
Nam cum verba ſint conceptuum ſigna: talis erit ſermo & vultus loquentis: qua
lem vero ſimile eſt animum eſſe.

Si dicentis erunt fortunis abſona dicta:
Romani tollent equites peditesq; cachinnum
Intererit multum Dauus ne loquatꝛ herus ne
Maturuſne ſenex an adhuc florente iuuenta
Feruidus: an matrona potẽs: an ſedula nutrix.
Mercator ne vagus: cultor ne virentis agelli.
Colchus. an aſſyrius. thebis nutrit⁹ an argis.
Aut famã ſequere aut ſibi cõuenientia finge
Scriptor honoratũ ſi forte reponis achillem
Impiger: iracundus: inexorabilis: acer.
Iura neget ſibi nata: nihil non arroget armis

Quia decorũ ꝑſonarũ in ꝑmis obſer=
uãdũ eſt. oñdit quo pacto id ſeruabitur
Neq; enim rex regalia ſemꝑ habebit ver
ba. nec ſeruus ſeruilia. rex eteñ deꝑſſus
loqtur ꝑ q̃ humiliter. ſeruus elatus op=
pido q̃ ſuꝑbe. Proinde dicit. Si verba.
id ẽ locutiones dicẽtis. i. volẽtis ex arte
loqui: erũt abſona. i. abhorrẽtia & lõge
diſſona fortunis. i. cõditionib⁹ & ſtatui
ei⁹ qui loquitꝛ: equites ſup. aurati. i. no=
biles romani & pedites. i. plebei romani
tollẽt. i. ĩmoderate leuabũt: cachĩnũ. i.
diſſolutũ riſum (ſi eteñ triſtis & defor=
tunatus iocoſa verba proferat aut leti=
cia geſtiens triſtia quis ferat: Proinde
multũ refert quo quiſq; aĩo affectus ſit
Neq; tamen idẽ animus omnibus cõue=
nit nec omnibus idẽ dandus eſt ſermo
tametſi ȩqualiter affectis) Nam intererit

Sit medea ferox inuictaq;: flebilis ino.
Perfidus ixion: io vaga. triſtis oreſtes.

id ē referet aut differētia erit ne ꝑ an Dauus .i. quiuis ſeruus comicus loquatur in comœdia ne pro an herꝰ (priorē corripit quia tñ acro porphirio & landinus interpretantur pro dño: idcirco legimus herus ne(Sūtq̄ legāt an heros. ſalua metri quidē ratiōe ſed nō ſentētię: quia dauus fere ī comœdia loq̄tur heros in hroico niſi dicamus therſitē nō ſeruū tametſi plebeiū ad agamēnona loq) Intererit p̄terea ne pro an(vbi qdā male legūt ve) ſenex maturus tam ęui q̄ ęuo tā moribus q̄ annis: an ſeruidꝰ vt pote adoleſcēs feruēs iuuēta. i. iuuenili ętate florēte adhuc. i. nō ſolū ad dr̄am fortunę ſed etiā ętatis reſpiciēdū eſt (qđ ī fœīno ſexu videt̄ vnico vocabulo exponere. Nā matrona licet ea ſit vt Aulꝰ
Matrona gelliꝰ docet q̄cūq; ī mr̄imoniū vt mater fiat recipit̄ tñ vulgo ea dūtaxat dr̄ q̄ p̄potēs eſt & multoꝝ mater. Nutrix aūt aut iuuēcula & paupcula fere eſt ne tñ vocabula alio cōtorq̄ret epithetis adiuuat dicēs) ītererit mł̄tū au matrona potēs. i. p̄diues ſup. loq̄tur an nutrix ſedula. i. diligēs qđ paupertatis ſignū eſt. ītererit p̄terea mł̄tū an mercator. i. negociator vagus q diu vagat̄ p diuerſas regiones ſup. loq̄tur ne ꝑ an cultor agelli virētis. i. agricola q cogit̄ in agro ſuo pmanere. Nā vt dicit Virg. ī geor. Redit agricoł labor actꝰ ī orbē. Mercator igit̄ de oībꝰ regiōibꝰ: agricola de agro ſuo dūtaxat loq debet. ītererit itē mł̄tū an colchus. i. quis de colcho īſula vbi natutalr̄ hoīes ſęui naſcunt̄. Et ſūt q legūt agelli an colchus p collisionē An aſſyriꝰ. i. aliqs de aſſyria vbi naturaliter hoīes aſtuti & callidi naſcunt̄: an ſup. loq̄tur aliqs nutritꝰ thebis. ſ. ī Thracia vbi natura ſūt periti an agris. i. apud argos ī gręcia vbi hoīes natura ſunt magnanimi hº eſt pr̄ię etiā ſeruāda ē q̄litas: qa vt dicit Porphi. Etiā pr̄ia ē pricipiū & genꝰ ſuę cuiuſq; gn̄atiōis & vt Seruiꝰ iquit ī ſextū ęnei. Afri ſūt verſipelles & fraudulēti. Alemāni feroces & temerarij. galli āt ſūt tardo īgenio Et hęc qdē p̄cipue cōſiderāda ſūt ijs q rē q̄uis nouā fingere volūt vñ dicit Aut ſeq̄re famā. i. rumorē aut traditiōem maiorū de aliqº. Nō deſcribēdo mitē quē Homerꝰ aut Virg. aut quis aliꝰ bonus auctor ferocē deſcripſit: aut finge dicta tua cōuenietia. i. cōcordātia ſibi. i. īter ſe(nō aūt dices ſibi. i. famę) hº ē Qualē quēq; ab initio īſtitueris talē ad finē vſq; pduces. de fama ſeq̄nda dat exēpla dicēs O ſcriptor. i. tu q vis ſcribere: ſi reponis. i. iterū deſcribis vt emendatiꝰ aut verius aut elegātiꝰ qd dicas forte i. fortaſſe achillē honoratū. i. multis carminibꝰ p̄cipue homeri laudatū Ipe exñs ipiger. i. ſtrēnuꝰ. i. naturałr iraſcēs īexorabilis. i. difficił ad placationē. acer. i. vehemēs ad vindictā: neget iura nata ſibi. i. neget ſe legibꝰ cōſtringi: nihil nō arroget. i. oīa vēdicet ſi
Achilles bi armis. i. p arma Talis enī ab homero inducit̄ q eū pedibꝰ velocē appellat quocirca ſtatiꝰ eū ſup glaciē pr̄ia nocte cōcretā cucurriſſe dicit Pręterea poſt raptā briſeida nullo mūere/ nulliſq; p̄cibꝰ placari potuit: nec ad defēdēdos cōtra hectora gręcos īcitari: donec p̄roclus occubuerat. Medea vxor iaſonis & colchorū regis filia ſit ferox ſicut fuit ī iaſonē & ī filios ſuos quos vt qdā volūt: dū epulū deeſſet dijs hoſpitio ſuſceptis appoſuit. vt aūt ex diodori lib. v. trahit̄ Medea iaſonis amore capta illū a colchis ī theſſaliā ſecuta eſt: cūq; decēniū corithi cū eo fuiſſet filioſq; peperiſ-
Medea. ſet/ ſpreta ob nouā nuptā creuſam ſeu. ſ. glaucā creōtis filiā furore pcita domū īcēdit radice q̄dā a Circe iuēta ea virtute vt īcēſus ſemel ignis extīgui neq̄ret. Iaſon tñ euaſit. Glauca & pr̄ igni abſūpti ſūt. Quidā ſcriptores volūt medeę filios dona q̄dā ſpōſę attuliſſe venenis illita: qbꝰ tactis ſpōſa & pr̄ cōſūpti ſūt. irata aūt medea ꝙ iaſon euaſerat eāq; ſpreuerat/ ī eiꝰ calamitatē oēs iugulauit vtriuſq; liberos excepto thęſſalo q aufugit pr̄ięq; poſtea nomē dedit. ſit gº ferox. de q̄ vir-
Ino. gi. ī buc. Crudelis tu quo mat̄) Et iuicta. i. iplacabilis Ino. i. vxor athamātis viri demētis ſit flebilis ꝑpter amiſſionē filij qa fugiēs furorē mariti p̄cipitauit ſe ī mare cū filio & dicta eſt leucho-
Ixion tea & filiꝰ eiꝰ palemon q milicertes antea dicebat̄ Ixion i. vir ille ſit ſup. pfidus. i. fidefragꝰ. ipe enī ex antiōe piphātis filia natꝰ diā Eſionei vł vt alij ſcribūt eponei filiā vxorē duxit: cui multa cōtra dotē ſe daturū pollicitꝰ eſt(nā vt acro & porphirio dicūt: Moris erat apud antiquos vt ducturi vxores nuptialia mūera & dotē vltro ſoceris darēt) cū igit̄ pacta nō ſeruaret ſocer illi equos abſtulit quē cū accerſiuiſſet dolo tanq̄ oīa ſoluturus foſſam ingētē pręſtruxit igniq; repleuit ac cinere extincto texit ſocerūq; ī ea demerſit. Verū cū de tā iniq̄ cęde nēo illū luſtrare vellet tandē a ioue luſtratꝰ ē quo tpe iunonē de ſtupro īterpellauit nec dubitauit cū nebula quā iuppit̄ in formā iunonis finxerat coire ſeu cōcūbere. vñ cētauri orti ſūt q̄ ꝓpt̄ apud īferos a rota cui alligatꝰ ē cir-
Io. cūuolui t̄. Perſidus gº fuit ī ſocerū & ī iouē. Io ſit vaga qa ꝓpter cōcubitū iouis a iunone in vaccam verſa diu euagata eſt Et Oreſtes filiꝰ agamēnonis & clytēneſtrę q ꝓpter īterfectū patrem ab
Oreſtes. ęgiſto adultero: Et ꝓpter interfectos adulterū & matrē a ſe(vnde furijs agitatꝰ eſt) ſemp mœſtus fuit: ſit triſtis qualis apud tragicos ſemp inducit̄. Regula talis eſt.

¶ Seruandũ eſt igitur ſtudioſe decoꝝ perſonarũ pro ſua cuiuſq; fortuna ętate. ac patria In deſcribẽdis aũt vitis ſi notę ſũt famã ſeq debemꝰ & a maiorũ ꝑ̃ſcriptis ñ diſcedere: ſin nouę. & a nobis ꝓ libito fingẽdę tales figemꝰ vt nihil repugnãs hẽant.

Si quid inexpertũ ſcęnę committis & audes
Perſonam formare nouã: ſeruetur ad imum
Qualis ab incepto proceſſerit: & ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere: tuq;
Rectius iliacum carmen deducis in actus
Q̃ ſi proferres ignota indictaq; primus.
Publica materies priuati iuris erit: ſi
Non circa vilem patulũq; moraberis orbem.
Nec verbo verbum curabis reddere fidus
Interpres: nec deſilies imitator in arctum
Vnde pedẽ ꝓferre pudor vetet aut operis lex
Nec ſic incipies vt ſcriptor ciclicus olim.
Fortunam priami cantabo et nobile bellum.
Quid dignũ tanto feret hic promiſſor hyatu?
Parturient montes: naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic: qui nil molitur inepte?
Dic mihi muſa virũ captę poſt tẽpora troiæ
Qui mores hominũ multorũ vidit | & vrbes.
Non fumũ ex fulgore ſed ex fumo dare lucem
Cogitat. vt ſpecioſa dehinc miracula promat.
Antiphatem ſcillãq; & cum ciclope charibdin
Nec reditum dyomdeis ab iteritu meleagri
Nec gemino bellum troianũ orditur ab ouo
Semper ad euentum feſtinat et in medias res
Non ſecus ac notas auditorem rapit: & quę
Deſperat tractata niteſcere poſſe relinquit
Atq; ita mentitur: ſic veris falſa remiſcet
Primo ne medium: medio ne diſcrepet imum.

Perſeuerat auctor in inſtitutiõe ſua dicẽs. Si tu committis. i. exhibes ſcęnę. i. publico ſpectaculo. quid. i. aliquid iexpertũ. i. vnde nemo vnq̃ fecerit piculũ et audes formare. i. de nouo inſtituere: pſonã nouã. i. cuius mores nunq̃ prius auditi ſunt. Ea ſup. ſeruet̃. i. cõtinuetur ad imũ. i. infimũ hoc eſt ad extremũ vſq;(Eſt enĩ metaphora a ſcribẽtibus ĩ pariete vel charta in q̃bus qđ infimũ idem et vltimũ eſt) ſeruet̃ inquã ſup. talis q̃liſ ꝓceſſerit. i. incepit ꝓgredi ab incepto. i. a principio. Et cõſtet. i. ſit cõformis ſibi ſup. ipſi hoc eſt ne alterius moris dicatur ſine cauſa in principio q̃ in fine. Oportet enĩ vt pſona noua cuiꝰ mores ad libitũ fingunt̃ ſit ſui ſĩlis. Nihil nõ vero ſĩle egiſſe dicat̃. Et ideo difficile ẽ dicere ꝓprie. i. tanq̃ ꝓpria cõia. i. ab aliis intacta & nõdũ vſurpata. ſed in cõe relicta: q̃a revera multi difficiles ſunt inuentores ſed facillimi imitatores. Et iõ dicit tuq;. i. & tu deducis ĩ actus. i. ĩ agẽdũ cõponis rectius. i. cõueniẽtiꝰ & facilius carmẽ iliacũ. i. de rebus troianis ab homero cõpoſitũ. q̃ ſi tu primus. i. ĩuẽtor & excogitator ꝓferres. i. porro aut ante alios ferres et in ſcęnã vſq; pduceres ignota. i. ab aliis incognita & ĩdicta id ẽ ab aliis nunq̃ recitata. Si q̃s aũt dicat miſerrimi eſſe ingenii nihil inuenire ſed ſemp inuẽtis vti. rñdet poeta eẽ viã qua publica priuata fiant dicẽs. Materies. i. materia publica. i. ab inuẽtore oĩbꝰ ęqualit̃ ꝓpoſita: erit iuris priuati. i. ſui cuiuſq; / vel tui ꝓprii ſi nõ moraberis. i. morẽ feceris circa orbẽ. i. circulũ vilẽ. i. vulgarẽ & patulũ. i. oĩbus & ſemp patẽtem hoc eſt ſi nõ eundẽ & vbiq; ſĩlem ꝓcedẽdi ordinẽ & modũ ſeruaueris. Non enĩ oportet ĩuentorem oĩa vniformiter imitari: ſed ne trãſlatorẽ quidẽ: vñ dicit nec pro et nõ & tu interpres. i. trãſlator & expoſitor alteriꝰ linguæ non curabis. i. nõ conaberis q̃uis velis eẽ fidus reddere verbũ verbo. i. trãſferre vt dicũt de verbo ad verbũ. nec tu imitator. i. q ꝑ̃tẽdis aliquẽ alteriꝰ lĩguæ imitari: deſilies. i. deorſũ ſalies ĩ arctũ. i. ĩ locũ anguſtũ ꝑ̃ſcribẽdo tibi o ĩ modã imitationẽ: vñ. i. a quo loco arcto pudor. i. verecũdia q̃a tupe eſt ĩceptis deſiſtere aut lex opis abſte ĩcepti ꝓhibeat. i. vetet ꝓferre. i. ꝓtrahẽdo reducere pedẽ. i. modũ ꝓcedẽdi. Nec ĩcipies. i. exordieris ſic. i. taliter vt. i. q̃lit̃ ſcꝑtor q̃dã ſup. ciclicꝰ i. orbicularis q ciclũ orbẽ ceu ordinẽ mutare neſciuit vt antimachus olĩ ſup. fecit dicẽs. Ego can

tabo.i.carmine ꝓſequar fortunã.i.miſerabilẽ caſum priami regis troianoꝝ. Et bellũ nobile qđ
oĩbus debeat eẽ notũ.in quibus quidẽ verbis ꝓpoſitio eſt magnificẽtiſſima.ꝑinde ſubdit poeta
Quid hic.i.hmõi ꝓmiſſor feret.i.afferet:dignũ tanto hyatu.i.tam ſupba ꝓpoſitione & effutio=
ne.q.d.nihil.Nã montes ꝑturiẽt.i.cupiẽt aut videbunť parere.Et mus ridiculus.i.oĩbꝰ riſui ha=
bẽdus:naſceť.i.edeť ab ĩpo monte.Et tractũ eſt ex deuerbio gręco atq; ęſopi apologo ĩ quo ha=
beť vt quidã ruſtici offenſi vmbra & ſterilitate cuiuſdã montis viderũt cũ ſubinde in ĩpo deãbu
larẽt talpã aut murẽ exitũ aut vermes quęrẽtẽ:qᵒ monſtro territi credẽtes montẽ ꝑturire:eiuſq; ꝑ
tu oẽs valles atq; huberes glebas peſſũdatũ iĩ verẽtes:collectis armis & manu cõſerta vt recẽtẽ ꝑ
tũ interficerẽt murẽ exiliẽtẽ inuenerũt q cũ riſu exceptꝰ eſt.Et ideo dicit poeta Quãto rectiꝰ ſup.
egit hic videlicet Homerꝰ.q.d.maxĩo q nil.i.nõ aliqd.q inquã nõ moliť.i.cũ molimine & diffi=
cultate attẽtat aliqd inepte.i.ĩdecẽter dicens in ꝑncipio odyſſeę.i. poematis de vlyxe cõpoſiti.
Muſa dic mihi virũ q poſt tpa troię captę vidit mores & vrbes multorũ hoĩm(qđ qđ ẽ verbũ licet
ſimpliciſſimũ & ĩtellectu facillimũ multiplicis tñ eſt ſignificatiõis.Significat enĩ eum oportere
prudẽtẽ eſſe q mores hoĩm multoꝝ vidit & vrbes.Pręſtãtiſſima enĩ rerũ mgr̃a eſt expientia. Eũ=
dẽ locũ aliĩs verbis trãſtulit philelphus dicẽs Callẽtẽ dic muſa virũ q mœnia ſacrę Diruta poſt
troię multũq; diuq; perrãs.Et mẽtes hoĩm multorũ vidit & vrbes.qa vero familiariter auſpicať
dicit ꝙ is q ita auſpicatꝰ eſt vtpote Homerus nõ cogitat dare fumũ ex fulgore.i.ſplẽdido exor=
dio fumoſum & hũilẽ ꝓceſſum.Naturaliť enĩ fumus flãmam ꝑcedit & flãma ſeqtur vt dicit. Sed
cogitat dare lucẽ ex fumo.i.poſt fumũ vt ꝓmat.i.in mediũ ꝓferat:dehinc i.poſtea ſpecioſa.i.ſa

Antipha=
tes.

ne pulchra miracula.i.res admiratione dignas vtpote antiphatẽ Lamiĩ filiũ q phormias in italia
cõdidit/& q vnꝰ ex leſtrigonibꝰ fuit.Leſtrigones aũt hũana carne veſcebanť.q; pro et ſcyllã &

Leſtrigões

charibdin.i. eas mulieres in mõſtra & ꝑicula maxĩa verſas cũ cyclope.i.polliphemo : cyclũ hoc
eſt orbẽ ſiue oculũ rotũdũ in fronte hñtẽ vt Virg.in.iiĩ ęnei.dicit Argolici clipei aut phœbeæ
lãpadis inſtar.Nec ſup.talis videlicet Homerus ordiť.i.incipit reditũ.i.regreſſum dyomedis ab
interitu.i.morte meleagri.i.fr̃is eiꝰ.hoc ẽ nõ incipit a prĩo rerũ q̃ nihil ad ꝓpoſitũ faciũt exordio
ſicut nec Virg.incipit a cã belli troiani nec ab excidio troiæ:ſed ſic.Vix e cõſpectu ſiculę telluris
in altũ vela dabãt leti & reliqua.Nec pro et nõ:& nõ ordiť.i.nõ inchoat ab ouo gemino qđ lede
ex ioue cõcepit hoc ẽ nõ incepit a natiuitate ipſiꝰ helenę q̃ ferť cã fuiſſe belli troiani ſed a decimo
anno obſidionis troię.Nota aũt eſt fabula quo pacto iuppiter cũ lede vxore tindari cõcubuit in
ſpecie cygni quę ex eo concepit duo oua ex quorum altero natus eſt pollux & clitemneſtra :ex
altero caſtor et helena quam quia paris rapuit troianum bellum exortum eſt.longum autem eſſet
et inexplicabile ſiqs oĩm rerũ quarũ meminerit origines explicare velit.Et ideo Homerus feſti=
nat ſemp ad euẽtũ.i.ad exitũ rei.Et rapit.i.deducit auditorẽ ſeu lectorem ĩ res medias.i. a medio
hiſtoriæ ĩchoatas:nõ ſecus.i.nõ aliter ac.i.q̃ notas.i.ꝑcognitas illi:& relinquit ſup.ea q̃ deſpe=
rat tractata.i.poſtq̃ tractauerit poſſe niteſcere.i.hr̃e nitorẽ.i.ꝑtermittit ea quę videnť nõ habitu=
ra ſplendorẽ ſi dicanť. Atq; pro et:& mentiť ita et fingit ſic res nouas:& remiſcet.i. cõmiſcet vel
revera iterũ atq; iterũ miſcet ſic.i.hᵒ mõ veris falſa.ne pro vt nõ: vt mediũ ſup.poematis vľ nar
rationis nõ diſcrepet.i.diſſonet ꝑmo.i. principio:et vt imũ.i. finis nõ diſcrepet medio hoc eſt
vt fictio ſit concors & ſui ſimilis nec diſcrepans. Vnde ſit talis regula.

¶Qui nouam ideſt non prius cantatam perſonam pro libito fingere volet :eam
ſibi conſtantẽ ac ſui per omnia ſimilem finget. Cęterũ quia difficile ẽ rem nouam
ab aliis nondũ occupatam & ita cõmunem ſibi vendicare ac ꝓpriam facere:cõſul=
tius erit aliorũ inuenta traducere:q̃ tunc ſibi ꝓpria fecerit:ſi non eundem penitus
contextũ rei ſeruarit: ſed multa alio modo ac forma dixerit. Neq; enĩ qui ſcripta
aliqua etiã fideliter trãſferre volet ea verbũ e verbo trãſferet ſed ſenſum e ſẽſu:nõ
enĩ omnia ęque diuerſis lĩguis congruũt.Sed neq; põpoſum & turgidũ fecerit ex=
ordiũ:creſcere enĩ & augeri debet vt loq̃ntis vox.ita et ſcribẽtis ſtilꝰ.Neq; altiꝰ aut
lõgiꝰ q̃ par ẽ repeteť narratio:ſed ad exitũ feſtinãs mľta vt nõ dũmõ media.i.cui=
uis cognita ſint trãſibit.mľtaq; ꝓ libito addẽda ſi ſpecioſe dici ab eo neq̃ũt: ĩdicta
reliquet:ĩ figmẽtis aũt veriſiľitudinẽ ſuabit:ĩ qbꝰ oĩbꝰ hoẽrũ excelluiſſe ĩ cõceſſo ẽ

Tu q̃d ego & populus mecũ deſideret audi.
Si plauſoris eges aulea manentis:et vſq;
Seſſuri donec cantor vos plaudite dicat
Aetatis cuiuſq; notandi ſunt tibi mores.
Mobilibuſq; decor naturis dandus et annis.
Reddere q voces iam ſcit puer:& pede certo
Signat humũ:geſtit paribus colludere:& irã
Colligit:& ponit temere et mutatur in horã.
Imberbis iuuenis tandẽ cuſtode remoto
Gaudet equis canibuſq; & aprici gramĩe cãpi
Cęreus in vitium flecti:monitoribus aſper:
Vtilium tardus prouiſor:prodigus ęris:
Sublimis cupiduſq;:& amata relinq̃re pernix.
Conuerſis ſtudiis ętas animuſq; virilis
Quęrit opes & amicitias:inſeruit honori:
Commiſiſſe cauet quod mox mutare laboret:
Multa ſenem circũueniunt:incommoda:vł ꝙ
Quęrit & inuentis miſer abſtinet:ac timet vti:
Vel ꝙ res omnes timide gelideq; miniſtrat:
Dilator ſpe longus:iners:auiduſq; futuri:
Difficilis:querulus:laudator temporis acti
Se puero:caſtigator:cenſorq;:minorum.
Multa ferunt anni venientes cõmoda ſecum:
Multa recedentes adimunt:ne forte ſeniles
Mandentur iuueni partes:pueroq; viriles:
Semper in adiunctis ęuoq; morabimur aptis.

Deſcribit auctor decorũ pſonarũ pro ętatis cõditiõe cui⁹ obſeruatio plurimũ grę & venuſtatis carmini affert. vñ dicit. Tu piſo ſup. audi q̃d ego ſup. deſiderẽ & q̃d ppł's deſideret mecũ (Maluit zeugma q̃ caſuũ vt dicũt cõceptionẽ facere) Si tu eges plauſoris .i. tibi applaudẽtis (vbi qdã ploſoris iuxta veterem cõſuetudinẽ legunt) Et ſi eges manẽtis ſup. populi aulea.i. donec aulea deponant q̃ ſunt ornamẽta parietũ ſic dicta ꝙ in aula athali regis inuenta ſunt. Et ſeſſuri.i. permãſuri in ſede ſua vſq; id ẽ tantiſp donec cantor.i. pricipalis actor vt Calliopius:dicat vos.ſ. ſpectatores plaudite.i. donec finita fuerit fabula ĩ cui⁹ fine moris eſt dicere vos valete & plaudite calliopi⁹ recẽſui Si ergo vis demorari ſpectatorẽ delectatione et illecebra quadã audiẽdi vſq; ad finẽ fabulę: mores cuiuſq; ętatis ſunt tibi notãdi .i. cõſiderãdi vt in carmĩe tuo obſeruẽtur & docor ẽ dãd⁹ i. decorum quod gręci ꝑpon vocãt ẽ adhibẽdũ naturis mobilibus. i. mutabilib⁹ & ãnis.i. ſcđm ãnos q̃d de ſingulis ꝓbat dicẽs puer q iã ſcit reddere voces.i. loqui & reſpõdere (infans eni vt q nõ fať nihil agere põt) Et puer q ſignat humũ certo pede.i. q imprimit veſtigiis ſuis terrã & q firmiter ĩcedere poteſt:geſtit.i. manifeſto geſtu ſe deſiderare ſignificat colludere pibus id ẽ cũ coæquis ſuis. Et colligit irã.i. cito iraſciť Et ponit.i. deponit irã ſup. temere.i. faciliter et ſine cauſa. facililť eĩ iraſcitur & faciliter placať Et mutatur ĩ horã quod vulgo diciť de hora in horã Iuuenis ĩberbis.i. inueſtis et nondũ habẽs barbã. hoc eſt ſcđm gręcos epheb⁹ cuſtode.i. pedagogo remoto tandẽ id ẽ poſt multã expectationẽ ei⁹ vtpote anno decimoquarto ętatis ei⁹ gaudet id ẽ delectatur eqs & canib⁹ et gramĩe cãpi aprici.i. ſoli expoſiti & patẽtis loci vnde terẽtius in andria vt plęriq; ſolent aut equos alere aut canes ad venandũ. Et Virgilius in. iiij. ęnei. Iulum ephebum & adhuc impuberem venatione & equorum curſu delectatũ inducit his verbis. At puer aſcanius medijs in vallibus Acri Gaudet equo iamq; hos curſu iam pręterit illos Spumantẽq; dari pecora inter inertia votis. Optat aprũ aut fuluũ deſcendere monte leonẽ: Et ſup. iuuenis imberbis eſt cęreus.i. mollis & facilis vt cęra flecti.i. ad flectendũ in vitium.i. in malos mores. Et aſper.i. durus & repugnãs monitorib⁹.i. cohortãtibus ad virtutẽ & dehortãtibus a vitio. Tard⁹ ꝓuiſor.i. circũſpector vtiliũ ſup. rerũ & ꝓdigus.i. ꝓfuſus ęris.i. pecuniæ q̃ pría ex ęre facta eſt Sublimis.i. magnific⁹ ſupb⁹ & erect⁹ q; ꝓ et: et cupid⁹.i. ardẽs ad oĩa. & ꝑnix.i. ꝑceps & velox & nimiũ patus relinq̃re amata.i. q̃ pri⁹ amauit ętas q; ꝓ et & anim⁹ viriľ.i. q debet eẽ in viris: q̃rit.i. veſtigat & accumulat opes.i. diuitias & amicitias i. bonorũ viroꝝ cõmercia & h⁹ ſtudijs.i. conatib⁹ & exercitijs cõuerſis.i. ĩ meli⁹ verſis. Et ĩſeruit.i. mľtũ ſeruit honori.i. ad hñdũ honorẽ: hoc ẽ ãbitioſ⁹ efficiť. et cauet cõmiſiſſe.i. patraſſe

quod laboret.i.laborare debeat mox.i.paulo poſt mutare.i.vt mutet.Multa incõmoda.ſ.aduer
ſa & nocumẽta circũueniũt .i.obſidẽt et occupãt ſiue ĩuadũt ſenẽ.vł.i.ſiue ꝙ.i.quia ipſe miſer
q̃rit.i.aggregat diuitias & abſtinet inuẽtis ac timet vti vel.i.ſiue ꝙ.i. qa miſtrat.i. diſpẽſat oẽs
res timide.i.cũ timore & frigide.i.lẽte et cũ tarditate priuſq̃ eni nũmũ expẽdat eũ decies reſpicit
Exiſtẽs dilator.i.pendinator:ſeu vt dicũt ꝓcraſtiator & q̃rulus.i. natura q̃ruloſus et lõg⁹ ſpe.i.
hñs ſpẽ in lõgũ tps cũ eteni ſit ꝓpinqu⁹ morti ea tamẽ ſperat q̃ lõge ſunt poſita.Et vt Seneca đt
quãto min⁹ relictũ eſt viꝫ tãto plus viatici q̃rit:q; pro et auid⁹.i.cupidus futuri.i.rei futurę for=
taſſe poſt ipm & difficilis.i.dur⁹ ad p̃ſtandũ.et vt dixi q̃rulus & laudator.i. cõmendator tẽporis
acti.i.qđ agebať ſe puero.i.cũ ipſe eẽt puer ſicut neſtor apđ homerũ.Et re vera oẽs ſenes dicunt
meliores mores fuiſſe cũ ipi pueri eſſent q̃ nũc cũ ſenes ſunt.Verũ vt Ouidi⁹ dicit.Laudam⁹ ve=
teres ſed nr̃is vtimur annis.cũ tamẽ ſatyrographus dicat. Terra malos hoĩes nũc educat atq; pu
ſillos. Et caſtigator.i.obiurgator & cẽſor.i.iudex minorũ.i.iuniorũ. Sũt vt Cice. inqt Anxij
difficiles & moroſi ſenes. vñ ſubdit auctor Anni veniẽtes.i. quos tãq̃ vẽturos expectam⁹ vſq;
ad quadragenariũ nũerũ:ferũt.i.afferũt ſecũ multa cõmoda.i.mł'tas cõmoditates vtpote vires
diuitias prudẽtiã & honorẽ.et anni recedẽtes.i.quos dolem⁹ nimiũ ꝓcedere a quadrageſio vſq;
ad extremã ſenectã adimũt.i.auferũt nobis multa ſup.cõmoda videlicet ſanitatẽ mentis & cor=
poris qa ſenes ĩbecilles & plęrũq; deliri ſunt.Et ideo nos qui volum⁹ aliquid cõponere qđ dele=
ctet ſpectatorẽ morabimur.i.ĩmorabimur & attenti ſꝑ erimus.ſemꝑ in adiũctis et aptis.i.cõueni
entib⁹ & quadrãtib⁹ æuo.i.ętati cuiuſq;.ne ꝓ vt partes.i.officia ſeniles.i. ſenib⁹ debita:nõ mã=
denť.i.cõmittanť iuueni Et ne ptes viriles.i.viro debitę mandenť puero:quod ineptum eſſet.

¶ Vt vero cunctis complaceamus ſeruandum eſt vniuſcuiuſq; ętatis decorũ. Ita vt puer inducatur ad luſum procliuis:facilis ad iram:facilis ad placationem: & ĩ reliquis inconſtans. Adoleſcens autem vt exceſſit ephebis remoto iam pedagogo gaudeat equis canibuſq; venaticis & ludo campeſtri:ſit mollis & ad flectẽdum facilis:monitoribus aſper.a frugalitate abhorrens:ad prodigalitatẽ pronus : magnanimus et cupidus rerum quas tamẽ cito dereliquat. Iuuentuti autẽ amores & cũ ęqualibus compotationes quadrant. Virilis ętas.vęro Quęrit opes & amicitias:inſeruit honori.Porro ſenex ſit difficilis & moroſus:ad auariciam propẽſus ac iuuẽtæ ſuę immodicus laudator.vt in textu graphice præſcriptum eſt.

Hic auctor docet q̃ publice agẽda ſũt
et quæ tanq̃ acta narrãda dicẽs res.i.ma
teria comica aut tragica aut agitur.i. tã
q̃ iam vere fiat reprętentať in ſcænis .i.
locis vmbroſis ad ſpectaculũ conſtru=
ctis:aut referť.i.narrať & recẽſetur acta
id eſt geſta intus.i.in domibuſ aut poſt
aulea:hoc eſt dicẽtur acta eẽ:& egrediẽ=
tes narrabũt quomodo acta ſunt. Sicut
Pythias egreſſa dicit chereã caſtratũ in=
tus vt permenonẽ cruciaret licet id verꝫ
nõ eſſet.Nuptię etiã intus fieri ſolẽt vñ
Terẽtius ad finẽ andriæ.Ne expectetis
dum exeat huc.intus deſpondebiť:int⁹
trãſigeť ſiquid reliquũ eſt qđ reſtat. Ita
q; nõ oia fient coram populo:Verũtam̃
vt dicit auctor.demiſſa per aurem.i. res

Aut agitur res in ſcęnis aut acta refertur:
Segnius irritant animos demiſſa per aurem
Q̃ quę ſunt oculis ſubiecta fidelibus:& quę
Ipſe ſibi tradit ſpectator:nec tamen intus
Digna geri promes in ſcęnam: multaq; tolles
Ex oculis:quę mox narret facundia p̃ſens.
Nec pueros coram populo medea trucidet
Aut hũana palã coquat exta nephari⁹ atreus,
Aut in auem progne vertať:cadmus in ãguẽ:
Quodcũq; oſtendis mihi ſic incredulus odi.

auditæ & per aurẽ dumtaxat conceptæ:irritant.i.afficiũt & cõpungunt ad aliquã affectionẽ leti=
tiæ aut triſticię:ſegnius.i.tardius & minus viuaciter(diciť eni ſegne quod ſeorſum.i.ſperatũ eſt
ab igne qui maxime actiuus perhibeť) q̃ ſup.ea q̃ ſunt ſubiecta fidelibus oculis.i.quæ viſa ſunt
plus etenim mouẽt quæ videntur q̃ quæ audiunť dũtaxat.dixit autem fidelibus oculis qa certi⁹
ſcimus q̃ vidimus q̃ quæ audiuimus vnde Plautus. Plus valet oculatus teſtis vnus q̃ auriti decẽ

Et ſup.ea q̄ ſūt demiſſa p aurē.i.audita tanq̄ ab aliјs viſa:irritāt ſegni⁹ aīos q̄ ea q̄ iṗe ſpectator tradit ſibi.i.vidēdo ſibi notificat Et q̄uis ſup.ita ſit:tñ nō ꝓmes .i.ꝓferes & palā adduces.ī ſcęnam.i.publicū ſpectaculū.digna.i.res dignas geri.i.agi intus.i.locis obſcuris vtpote ī cameris aut cęnaculis q̄ intus fingūtur eſſe.Et tu tolles multa ex oculis ſpectātiū quę facūdia pñs.i.cito dans intelligere qđ volumus narret.i.recitet mox.i.paulopoſt.nec pro et nō:& medea vxor iaſonis nō trucidet.i.truculēter occidat pueros.i.filios ſuos corā ppl̄o.i.ī cōſpectu populi.aut atreus frater thieſtę nefarius.i.nefāda auſus : coquat palā.i.in cōſpectu ppl̄i.exta humana.i.accipiēdo a pte totū hoīes videlicet filios thieſtę.Et progne ſoror philomelę aut ſup.nō vertatur id ē mutet̄ in auē videlicet in hyrūdinē ſcđm quoſdā vñ geor.iiij.Et manibus progne pectus ſignata cruētis.Aut Cadmus rex thebarū ſup.nō vertat̄ in anguē.i.draconē corā ppl̄o . Ego enī incredulus.i.nō credēs ſic debere fieri.odi.i.odio ꝓſequor quodcūq;.i.quācūq; rē.tu oñdis michi ſic.i.palā cū ſit obſcœnū & triſte viſu nec facile creditu Atq; ita oñdit quo argumēto comœdia aut tragedia fieri debet:oſtēſurus q̄ ꝓfuſe & q̄ rōne fieri debeat.De medea aūt nota eſt fabula quā in ſupiori lectiōe recitauimus:quō iaſonē iuuit & ſecuta eſt:& ab eo in mr̄imoniū accepta poſt ptū quorūdā filioꝝ:& repudiata p nouas nuptias eoſdē iaſoni epulādos appoſuit vnde in bucco.Sęuus amor docuit natorū ſanguine matrē cōmaculare man⁹.Atrei vero fabulā illic narrauim⁹.Aut cæna thieſtę Prognes aūt tangit̄ in buccolico vbi dicit̄.Aut vt mutatos therei narrauerit artus quas illi philomela dapes q̄ dona pararit & reliqua.Tereus enī rex thracię prognē pādionis regis athenarū filiā vxorē duxit cui⁹ p̄cibus dū philomelā ſororē adduceret ei⁹ amore captus ſtuprauit eā Atq; illi ne facinus īdicaret linguā abſcidit ſed nihil ꝓfecit Nā philomela cruore ſuo facinus in veſte deſcripſit.Aut vt aliј volūt acu depinxit quo cognito ithim cōem filiū tereo epulādū appoſuit.Atq; inter epulādū cū ſępius filiū quęreret mater r̄ndit quod petis intus habes Quo accepto pater in ſiluas auolauit mutatus in vpupā ſicut ithis in phaſianū progne ī hyrūdinē.Et philomela in auē ſui noīs q̄ luſcinia dicit̄.Cadmus aūt rex thebarū vt acro recitat et hermione ī angues cōuerſi ſūt.Nā hermione īquit filia martis & veneris dr̄ fuiſſe.dicunt̄ aūt in angues conuerſi ꝓpter occiſum draconem qui erat marti conſecratus ex cuius ſeminatis dentibus vt dicitur acies armatorum nata eſt. Regula aūt hęc eſt.

Progne.
Tereus.

Cadmus
Hermione

Quis magis moueant viſa q̄ audita:non omnia tñ oculis exhibebunt̄ vt quę viſu obſcœna aut īmania:aut nimis triuialia forent: ſed intus acta enunciabuntur.

Neue minor neu ſit quinto ꝓductior actu
Fabula quę poſci vult & ſpectata reponi.
Nec de⁹ interſit niſi dignus vindice nodus
Inciderit.nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus officiumq; virile
Defendat:neu quid medios intercinat actus.
Quod non propoſito cōducat & hęreat apte.
Ille bonis faueatq; & concilietur amice
Et regat iratos & amet peccare timentes.
Ille dapes laudet menſę breuis:ille ſalubrem
Iuſticiam regeſq; & apertis ocia portis.
Ille tegat commiſſa:deoſq; precetur & oret
Vt redeat miſeris:abeat fortuna ſuperbis.

Tetigit qđ in tragœdiјs potiſſimū palam agetur & quid nō.Nā trucidatiōes huiuſmōi tragicę ſunt nō comicę.in comœdiјs aūt ſolēt nō agi ſed recēſeri arationes nauigatiōes picula maris nuptiarū celebrationes ſeruorū copotationes virginū violationes & ei⁹modi. Nunc aūt magis ad comœdiā reſpiciens vñ & q̄ diffuſe cōſtare debeat paucis tāgit dicēs Neue minor & reliqua quorū Ordo eſt.Fabula vtpote comœdia q̄ vult id ē deſiderat poſci.i.reqri & exigi & reponi.i.diligenter cuſtodiri ſpectata.ſ.populo iterū ad ſpectādū exhibēda:neue.id ē ꝓ vel nō.vel non ſit minor.i. breuior quinto actu neu.i. vel nō ſit ꝓductior.i.lōgior quīto actu.i.hēat præcipue quiq; act⁹ ita vt neq; plures neq; pauciores. Nec de⁹.i. īterpoſitio auxiliј dn̄i vł maīfeſta pñtia dei aut īuocatio dn̄i auxiliј īterſit:[alicui opationi niſi nod⁹ id ē difficultas & rerū īdiſſolubilis connexus dignus vindice.i.qui deū habeat vindicē & diſſolutorē inciderit.i.a caſu īteruenerit hoc eſt nunq̄ finget̄ diuinitus factū eſſe qđ ęque veriſimiliter hūanitus fieri poterit.In tragediis ēt

ſi quis ſeruũ ſuũ vult occidere indigna res cui de⁹ ĩterſit aut ĩuocatio nois ei⁹. dignior aũt cũ fili⁹
patrẽ aut pater filiũ occiderit. Siłr apud poetã legim⁹ in nono turnũ ingreſſum fuiſſe caſtra tro=
iana illicꝙ multã cędẽ impune feciſſe qđ ĩcredibile videreť niſi ſubiunxiſſet huic Iuno vires ani
mũꝙ miniſtrat vel ſic nec deus .i. inuocatio auxilij diuini interſit rebus dicẽdis niſi dignus vin=
dice nodus inciderit .i. niſi maiora moliamur q̃ quę hũanis opib⁹ effici poſſent. vnde nec comici

Inuocatio quib⁹ faciẽda ſit.

nec elegiaci nec ſatyrici nec epigrãmatici nec id gen⁹ ſcriptores ĩuocare ſolẽt. Nec quarta pſona
laboret .i. coneť cũ difficultate intelligẽdi loqui in eadẽ ſcęna hoc ẽ in vna eadẽꝙ ſcęna licet cõ=
plures pſonę eẽ poſſĩt raro plures q̃ tres loquẽtur: ꝙ ſi q̃rta loq̃tur id admodũ pce faciat: ne cõfu
ſio loquẽtiũ difficultatẽ intelligendi piat Chorus .i. multoꝝ collocutio & cantus q ĩ tragedijs q
buſdam adhuc conſpicitur & in comœdiis eſſe ſolebat. defendat id eſt protegat partes et offici=
um virile actoris id eſt non multarum perſonarum partes ſuſcipiat : ſed virilem partem tueatur
id eſt vnius viri vtpote actoris aut alterius viri: aut reuera officium virile dicit ſicut Liuius in
prologo pro pte mea virili dicit vel ſcđm porphirionẽ p̃cipit ne viris agẽtibus fœmĩarum indu
catur chorus nec fœminis virorũ. Neu .i. neue chorus ſup. intercinat .i. canat qd .i. aliqd ĩter me=
dios act⁹ qđ nõ cõducat .i. vtile nõ ſit ꝓpoſito .i. pncipali ĩſtituto. Et ſup. qđ nõ hereat .i. qđ non
cohereat & quadret apte .i. decẽter. ille videlicet chor⁹ faueat bonis .i. dicat laudes in fauorẽ bono
rũ & cõcilieť .i. cõciliationẽ faciat amice .i. amicabiliter. vel vt quidã volũt cũ amica ſed min⁹ pla
cet. Et regat .i. cõpeſcat iratos. Et amet .i. ſe amare oñdat timẽtes peccare .i. innocẽtes. ille laudet
dapes .i. fercula breuis mẽſæ .i. breuis refectionis. ille laudet iuſticiã ſalubrẽ: qa vt ĩquit acro ſem
per incolumis eſt ſalus vbi eſt iuſticia. Et reges .i. iuſticię rectores vel leges q̃ vt Cicero inquit et
virtutibus p̃mia & vitijs ſupplicia ꝓponũt. Et laudet ocia .i. trãquillitatẽ pacis: aptis portis: qa
in pace portę panduntť & aperiunť. vñ vt diciť ſcđo ęnei. Poſtq̃ troiani pacẽ hr̃e ſperabant. Pan
dunť portę iuuat ire & dorica caſtra deſertoſꝙ videre locos. Aperiũtur ergo portę ciuitatũ tẽpe
pacis: & claudunť belli portę in tẽplo iani: vñ ęnei .j. Claudenť belli portæ &c. ille inquã chorus
tegat cõmiſſa .i. celet credita ſibi: hoc eſt nõ palam faciat credita cõſilia neꝙ nodũ fabulę ante fi
nem (ne popul⁹ aufugiat) diſſoluat & p̃cetur et oret deos vt fortuna ſup. bona redeat miſeris .i.
ad bonos iniuſte patientes & miſeratione dignos. Nam miſeri ſine culpa nõ ſine pœna ſunt. Et
abeat .i. diſcedat ſuperbis .i. a ſuperbis & elatis. Quia de comœdiarũ & tragediarũ decoro paulo

Tragædia

poſt loqui polliciti ſum⁹. Nunc de ipſarum deſcriptione & partibus pauca p̃mittem⁹ ex diome=
de qui ſic inqt Tragœdia eſt heroicæ fortunę ꝓpoſitio Tragœdia vt quidã volũt diciť a tragos

Hyrcus

q eſt hyrcus & odę ideſt cãtu. quoniã olim auctoribus tragicis tragos .i. hyrcus p̃miũ cant⁹ pro=
ponebať qui liberalib⁹ die feſto libero patri ob hoc ip̃m immolabať qa vt ait Varro hyrci depaſ
cũt vitem vnde Horatius in arte poetica. Carmine q tragico vilem certauit ob hyrcũ Mox etiã
agreſtes ſatyros nudauit. Et Virgilius georgi. ſecũdo. Nõ aliam ob cauſã baccho caper omĩbus
aris cæditur. Alii putant a fece quã gręcorũ quidam trigon appellant tragœdiã nominatã per
mutationẽ literarũ i videlicet in a: quoniã olim nondũ perſonis a Theſpide aut theſpi reptis ta
lis fabulas peruncti ora fecibus agitabãt vt rurſum eſt Horati⁹ teſtis ſic. ignotũ tragicæ gen⁹ ĩue
niſſe camœnę Diciť & plauſtris vexiſſe poemata theſpis. Quę canerẽt agerentꝙ puncti fecibus
ora. Alij a vino dictã arbitrabanť ꝓpterea ꝙ dictitactatur trix vnde trigetos vindemia quoꝙ ẽ

Comœdia

quia liberalibus apđ atticos die feſto liberi patris vinũ cantorib⁹ ꝓ p̃mio dabať Cuius rei teſtis
ẽ lucilius in xii. Comœdia eſt priuatę ciuiliſꝙ fortunę ſine piculo vitę cõpręhẽſio dicta αϖω
τηр κωμηр .i. apo tin comin ſeu ten comen. Comę enĩ appellanť pagi .i. cõuenticula ruſticorũ.
Ita iuuẽtus (vt ait varro) attica circũ vicos ire ſolita fuit: Et q̃ſtus ſui cauſa hoc genus carminis

Ludi cõpitalitii.

ꝓnũciabat. Aut certe a vicis. Nam poſtq̃ ex agris athenas cõmigratum: & hi ludi conſtituti ſunt
ſicut romę cõpitalitii ad canẽdũ ꝓdibãt vel αϖω τουκωμου .i. apo tu comu .i. comeſſatione
(Nã comos diciť feſtiuitas in cõuiuio & comeſſatio) qa olim in hmõi fabulis amãtiũ iuuenũ co=

Tragediæ proprium

meſſationes canebanť. Comœdia & tragedia differt ꝙ in tragędia introducunť duces heroes re=
ges in comœdia hũiles atꝙ priuatę pſonę. In illa luctus. exilia. cædes: In hac amoreſ: virginum
raptus. Deinde ꝙ in illa frequẽter & pene ſemp danť rebus lętis exitus triſtes: & liberorũ fortu=
narũꝙ priorũ in peius admiſſio. triſticia nãꝙ tragedię ꝓpriũ eſt Ideoꝙ Eurypides petẽte archi=
lao rege vt de ſe tragediã ſcriberet abnuit & p̃catus eſt ne accideret archilao aliqd tragedię ꝓpriũ

Comici poetæ.

oſtendens nihil aliud eſſe tragediam q̃ miſeriaꝝ cõpręhenſionẽ. Poetæ primi comici fuerũt ſuſ=
ſario Rullus & magnes .hi veteris diſciplinę iocularia quędã minus ſcite & venuſte ꝓnunciabãt
Secunda ętate fuerunt Ariſtophanes Eupolis & Cratinus qui & pręcipuum vitia ſectati acerbiſ

ſimas comœdias cõpoſuerũt. vnde Horatius ĩ ſermonibus Eupolis atqꝫ Cratinꝰ ariſtophaneſqꝫ
poetę Atqꝫ alii quorum comœdia priſca virorũ eſt. Siquis erat dignꝰ deſcribi ꝙ malus aut fur:
Aut mœchus foret: aut ſiccarius: aut alioquin Famoſus: multa cũ libertate notabãt. Tertia ętas
fuit menandri & Phillemonis qui omnẽ acerbitatem comœdię mitigauerũt atqꝫ multiplicia ar-
gumẽta gręcis auctoribꝰ ſecuti ſunt. Ab his romani fabulas trãſtulerũt & cõſtat apđ illos prio
latino ſermone comœdiã liuium andronicũ ſcripſiſſe. Sunt ꝗ velint epicarmũ in inſula Co exu
lantẽ primũ hoc carmen frequẽtaſſe & ſic a Co comœdiã dici Antea itaqꝫ galeris nõ ꝑſonis vte-
bantur vt qualitas coloris indiciũ faceret ętatis: cũ eſſent aut albi aut nigri aut ruffi. Perſõis ve
ro primus cœpit vti raucius gallus p̄cipuus hiſtrio ꝗ oculis obuerſis erat, nec ſatis decorꝰ in ꝑſo
nis niſi paraſitos ꝓnũciabat. Initio togatę comœdiæ ꝙ omnia in publico honore cernebantur
q̄ togatę in p̄textatas & tabernarias diuidebant̄ Togatę fabulæ dicũtur q̄ pręſcriptę ſunt ſcđm   Togatæ.
ritus et habitus hoĩm togatorũ ideſt romanorũ. Toga nãqꝫ romana eſt ſicut gręcas fabulas ab   Toga.
habitu eorũ varro palliatas ait noĩari. Togatas aũt cũ ſit generale nomẽ ſpecialiter tñ pro taber   Palliatę
narijs nõ mõ cõmunis error vſurpat: qa flauius togatas appellat ſed & poetę vt Horatius ꝗ ait
vel qui p̄textas vł qui docuere togatas. Togatarũ fabularũ ſpecies tot fere ſunt quot & pallia-
tarũ. Nã prima ſpecies togatarũ q̄ p̄textatę dicunt̄ in ꝗbus imꝑatorũ negocia agebant̄ & publi
ca. Et reges romani Et duces inducunt̄ ꝑſonarũ dignitate & ſublimitate tragedijs ſiſes. Pręte-   Prętexta-
xtatę aũt dicũtur: quia fere regum vł magiſtratuũ ꝗ prętexta vtũt̄ in hmõi fabulis acta comp̄-   Prętexta
hendunt̄. Secũda ſpẽs togatarũ q̄ tabernarię dicunt̄ hũilitate ꝑſonarũ et argumẽtorũ ſimilitu-   Taberna-
dine comœdiis pares in ꝗbus nõ mgr̃atus regeſqꝫ ſed humiles hoĩes & ꝓuatæ domus inducunt̄:   riæ.
ꝙ olim tabulis tegerent̄: cõiter tabernarię vocant̄. Tertia ſpecies fabularũ latinaꝝ eſt earũ quæ
a ciuitate oſcoꝝ athella in qua primũ cœptę athellanę dictę ſunt argumẽtis dictiſqꝫ iocularibus   Athellanę
ſimiles ſatyricis fabulis gręcis. Quarta ſpecies ẽ planipes gręce mimos dr̃. Ideo aũt latine pla   Planipes
nipedesꝙ actores planis pedibꝰ .i. nudis ꝓſcœniũ introirẽt nõ vt tragici actores cũ cothurnis   mimi
neqꝫ vt comici cũ ſoccis Olim nõ in ſuggeſtu ſcęnę ſed in plano orcheſtrę poſitis inſtrumentis
mimicis agitabãt. Cuiꝰ planipedis accius togatarũ ſcriptor ita in ędilitia fabula memĩt datũ eſt
aurũ exultat planipes Si quas tñ ex ſoccis fabulas fecerãt palliati ꝓnunciabãt Togata p̄textata
a tragœdia differt. ꝙ in tragedia heroes introducunt̄ vt pacuuiꝰ tragedias noĩbus heroicis ĩſcri
pſit oreſtẽ chriſoen et his ſimilia ſicut & accius. in p̄textata aũt ſcribit̄ Brutus vel Decius Item
Marcellus Togata tabernaria a comœdia differt ꝙ in comœdia gręci ritus inducunt̄ ꝑſonę grę
cę vt laches ſoſtrata. in illa vero latinę Togatas tabernarias in ſcęnam ductauerũt p̄cipue duo
Affranius et Quĩtus Enniꝰ. Nã Terẽtius et Ceciliꝰ comœdias ſcripſerũt. Latina atellana a græ-   Satyra.
ca ſatyrica differt ꝙ in ſatyrica fere ſatyrorũ ꝑſonę introducunt̄ aut ſi q̄ ſunt ſimiles ſatyris. In
athellana obſcœnę ꝑſonę vt maccus q̄ oẽs fabulę dramaticę ſunt ab agẽdo dictę Nã agi fabula   Agunt̄ fa-
nõ referri ab actoribus dicit̄. Sunt tñ quę referunt̄ quocirca Horatiꝰ vtraqꝫ ſignificatiõe interp̄-   bulæ.
tat̄ cũ ita de fabula dicit Aut agit̄ res ĩ ſcænis aut acta refert̄. ſicut ĩ gręco choro vbi tres ꝑſonæ   et referunt̄
tm̃ agũt. At latini ſcriptores cõplures ꝑſonas ĩ fabulas ĩtroduxere vt ſpatioſiores frequẽtia fie   quędam.
rent Satyrica eſt ludendi cã iocãdiqꝫ ſimul vt ſpectator inter res tragicas ſeriaſqꝫ ſatyrorũ quoqꝫ
iocĩs & luſibus delectaret̄ & vt Horatiꝰ ſentit his verbis. Carmĩe ꝗ tragico &c. Mimus eſt ſermo-   Mimus.
nis cuiuſlibet motus ſine reuerẽtia vel factoꝝ cũ laſciuia imitatio. Mimꝰ dictus quaſi ſolus imi-
tetur cũ & alia idẽ poemata faciãt: ſed ſolus quaſi priuilegio quodã qđ fuit cõe poſſedit ſiĺr atqꝫ
is qui verſum facit dictus poeta .i. factor cũ & artifices qui ęque qđ faciũt / nõ dicant̄ poetę Mẽ-   Poeta
bra comœdiarũ tria ſunt: Diuerbiũ canticũ chorus. Diuerbia ſunt partes comœdiarũ in quibus   Mẽbra co-
diuerſorũ ꝑſonę verſant̄. Perſonę aũt diuerbiorũ aut duę aut tres aut raro quattuor eẽ debẽt vl-   mœdiaum
tra augere numerũ nõ licet In canticis aũt vna tm̃ debet eẽ ꝑſona aut ſi duę fuerint ita debẽt eſſe   diuerbia
vt ex oculto vna audiat nec loquat̄ ſed ſecũ ſi opus fuerit verba faciat In choris vero numerus   Cantica.
ꝑſonarum diffinitus nõ eſt quippe iunctim omnes loqui debẽt quaſi voce cõfuſa & cõcẽtum in   Chorus
vnã ꝑſonã reformãtes. Latinę aũt comœdię chorũ nõ habẽt: ſed duobus tm̃ mẽbris cõſtãt diuer
bio & cãtico. Primis autẽ temporibus aſſerit tranquillus omnia quę in ſcęna verſant̄. In comœ-
dijs acta. Nam & pantomimus & choraules in comœdia canebant. Inter actores comœdiarũ pro
facultate & arte pauciores principatum ſibi artificio vendicabant. ſic factum eſt vt nolentibus
cedere mimis cum artificio ſuo cęteris: ſeparatio fieret reliquorum. Nam dum pauciores inferio
ribus qui in omni magiſterio erant ſeruire dedignabantur ſe ipſos a comœdis ſeparauerũt: ac ſic
factum eſt vt exẽplo ſemel ſumpto vſus quiſqꝫ ſuę artis rem exequi cœperit. Neqꝫ in comœdiã

venire cui⁹ rei indicia produ͂t nobis antiquę comœdię in quibus inuenimus acta tibijs paribus aut imparibus aut ſeranis. qua͂do em͂ chorus canebat choricis tibijs. i. choraulicis artifex cōcinebat. In ca͂ticis au͂t tiraucis rn͂ſabat: ſed ꝙ pib⁹ tibijs vel iparib⁹ inuenim⁹ ſcriptū hoc ſignificatū ꝙ ſi qn͂ monodio agebat vnā tibiā iflabat qn͂ ſinodio vtrāq;. hęc Dyomedes. Regula au͂t eſt.

¶. Comœdia quinq; pręciſe continebit actus: nec in vna ſcęna vltra quattuor perſonas inducentur loquentes: quinetiam quarta raro loquatur. In nulla autem ſeu fabula ſeu hiſtoria iuocet̃ deus aut dea: nec iteruenіſſe dicet̃ vbi hūanis opibus res geri poterit. In tragediis au͂t chorus id qd̃ in textu pręſcribit̃ munus explebit.

Tibia non vt nunc orichalcho iuncta: tubęq;
Aemula: ſed tenuis: ſimplex foramine pauco
Aſpirare et adeſſe choris erat vtilis: atq;
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quo ſane populus nūerabilis: vtpote paruus
Et frugi: caſtuſq;: verecunduſq; coibat.
Poſtq̄ cœpit agros extendere victor: & vrbes
Latior amplecti murus: vinoq; diurno
Placari genius feſtis impune diebus
Acceſſit numeriſq; modiſq; licentia maior.
Indoctus quid enim ſaperet liberq; laborum
Ruſticus vrbano confuſus: turpis honeſto?
Sic priſcę motumq; et luxuriā addidit arti
Tibicen: traxitq; vagus per pulpita veſtem
Sic etiam fidibus voces creuere ſeueris
Et tulit eloquium inſolitum facundia p̄ceps
Vtiliumq; ſagax rerum & diuina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia delphis

Hic loquit̃ de luxu & pompa theatrali oñdens quo pacto incrementū ſumpſit additurus nōnulla de fabularū ꝑgreſſione atq; decoro & dicit. Tibia id ē fiſtula facta ex tibia potiſſimū gruum qua modulos faciebāt nō ſup. erat olim iuncta oricalcho. i. iſtrum͂to fcͦtō ex oricalcho: quod in colore auro ſil̾e eſt & æmula tubæ. i. imitatrix æqualē ſonū reddēdo q̄ſi dicat. fiſtula erat olim ex tibiis gruū et nō ex metallo confecta neq; tā ampla vt ſonū tubę redderet ſed erat tenuis. i. modica & ſimplex. i. nō cōpacta & pauco foramine. i. hn͂s pauca foramina qa ſcd̄m varronē tm͂ quattuor foraminum apud priſcos fuit: vtilis. i. idonea & cōmoda aſpirare. i. cātantibus choris concinere & adeſſe. i. auxilio eſſe atq; pro et cōplere flatu. i. ſonitu ſuo ſedilia. i. ſeſſiones hoīm nondū nimis ſpiſſa. i. adhuc non nimis repletas ppl̾o quo. i. ad quę ſedilia ppl̾us ſane. i. valde numerabilis. i. facilis ad numerādū vtpote paruus. i. modicus & frugi. i. parcimoniæ inſeruiens & caſtus & verecūdus coibat id ē cōueniebat. poſtq̄ ſup. ppl̾s romanus victor exterarū gētiū: cœpit. i. icœpit extēdere agros. i. poſſidere ampliores poſſeſſiones & murus latior ſup. cœpit amplecti vrbes. i. ciuitates extentiores factæ ſunt. Et genius. i. deus naturæ cœpit placari (quaſi iratus fuerit in ſobrios q geniū ſuū defraudare dicunt̃) Vino diurno: quia interdiu vacare cœperūt potationibus (cū priſci tm͂ labēte die in cęnis conuiuere ſolerēt) aut vino diurno. i. quotidiano. i. poſtq̄ ſingulis diebus potationibus & comeſſationibus indulgere cœperūt diebus feſtis. i. tpe feſtiuo impune. i. ſine punitiōe tunc ſup. licētia. i. impunitas & ꝑmiſſio maior. ſ. q̄ prius acceſſit & numeris. i. aut verſibus q numero cōſtāt & pro qb⁹ ſępe nūeri ponunt̃: aut nūeris rerū ſcęnicarū vt actorū & ornamētoꝝ ac inſtrumētoꝝ muſicorū & foraminū in eis: aut numeris. ſ. chordarū qa an͂ tres chordę erāt poſt ſeptē factę ſunt deinde nouē: q; pro et: & modis. i. modulationibus. Et cā eſt quare nō tanta licētia maioribus erat quā addit poeta dicēs. Quid enī ruſticus indoctus liber laborū. i. paulo ante ſolutus a labore & cōfuſus. i. ꝑmixtus vrbano. i. vrbē habitanti & turpis. i. deformis ꝑmixtus honeſto. i. pulchro: ſaperet. i. ſapere poſſet? ſic. i. hoc mō. tibicen. i. canēs ī tibia addidit arti priſcę id eſt veteri: motū. i. geſtū corpis & luxuriā. i. voluptatē tripudiādi: & ipe vagus. i. vagabundus

Syrma.

ꝑpter motū taxit veſtē. i. ſyrma q̄ veſtis oblonga eſt a ſyrao qd̄ eſt traho dicta: ꝑ pulpita. i. per tabulas ſcęnę. Et voces. i. ſonoritates & modi inſolētiores creuere. i. creuerūt etiā ſic. i. hoc mō fidibus. i. chordis ſeueris. i. grauibus prius: & facūdia p̄ceps. i. iocunda eloquentia quæ cum in-

gēti īpetu fertur tulit.i.attulit vel ꝓtulit eloquiū.i.eloquētiā:inſolitū.i.incōſuetū pri⁹:& ſnia ſagax rerū vtiliū.i.ſapiēs res vtiles & diuina.i.diuinatrix futuri.i.rei futurę nō diſcrepuit delphis ſortilegis.i.ſortes dantibus.i.talia cœpit dicere qualia in templo apollinis dicuntur cum antea ſapientes loquerentur & eorum p̄ceptum pro reſponſo eſſet. Regula autem eſt.

¶ Sicut apparatus ſcænici paulatim ſuſceperunt incrementum: ita et verborum ac ſententiarum pondus in poematis.

Carmine qui tragico vilē certauit ob hircū
Mox etiam agreſtes ſatyros nudauit & aſper
Incolumi grauitate iocum tentauit eo q̄
Illecebris erat & grata nouitate morandus
Spectator functuſq́; ſacris:& potus & exlex.
Verū ita riſores ita commendare dicaces
Conueniat ſatyros:ita vertere ſeria ludo
Ne quicūq; deus q̄cūq; adhibebitur heros
Regali conſpectus in auro nuper & oſtro
Migret ī obſcuras humili ſermone tabernas.
Aut dum vitat humū nubes & inania captet
Effutire leues indigna tragedia verſus:
Vt feſtis matrona moueri iuſſa diebus
Intererit ſatyris paulū pudibunda ꝓteruis.

Carmine qui tragico. Hic docet q̄uo mutata ē diſciplina poetarū dicēs. Is q certauit ob hircum vilē carmine tragico videlicet theſpis ſcđm acronē:nudauit mox.i.paulo poſt hocē nudos itroduxit ſatyros:agreſtes id eſt ſiluestres & in agris verſari ſolitos:& ipe aſper.i.ſeuerus rep̄henſor vitiorū:tētauit.i.conat⁹ eſt adhibere:iocū.i.iocūditatē grauitate ſup.exiſtēte icolumi.i. ſalua:eo.i.iō q̄.i. quia ſpectator functus.i. ꝑfunct⁹ ſacris.i. qui iā expleuerat rem ſacrā: & potus.i.vino captus & exlex.i.extra legem rationis exn̄s:erat morand⁹.i.detinēdus:illecebris.i.delectationi⁹ illicientibus: & nouitate grata.i. cōmoda non tn̄ ſicvt ꝑpter nouitatem decorū penit⁹ omittat̄ vnde ſubdit. Verū.i.ſed cōueniat.i.cōueniēs ſit cōmendare.i.laudare ſatyros iductos & riſores.i.deriſores et dicaces.i.ſcōmata & dicteria in quemcūq; iacientes:& vertere ludo.i.in ludū ſeria i.res ſerioſas :ita.i.hoc mō ne id ē vt non quicūq; deus adhibebitur aut quicūq; heros cōſpectus nup.i.in priori fortuna i auro i. veſte aurata vel aurea & oſtro .i.purpura :migret .i.habitatum eat in tabernas in quibus res vēdantur obſcuras.i. tenebroſas & hoc cum ſermone humili ideſt nimis abiecto . Aut ꝑ vel dum id eſt quando deus vel heros vitat.i.effugit humum .i.humilē habitationem captet .i.capere feſtinet nubes & inania i.regionē aeris. Hoc eſt q̄uis inter ſatyros fuerit tamen rationem perſonę ſuę habeat vt.i.quemadmodū matrona .i.nobilis matrimonio tradita .iuſſa moueri .i.tripudiare diebus feſtis intererit ſatyris ꝓteruis .i. procacibus & petulantibus pudibunda paulum id ē verecunda aliquantulū ne propter ſatyros aut feſtiuitatem dignitatis ſuę immemor videatur. Quid heros ſit docet Auguſtinus libro decimo de ciuitate dei docēs ab hera.i.iunone heroas dictos. Et li.vij.dicit quia Trimegeſtus quoq; auctor eſt heroas habitare inter aeris puriſſimā partem ſupra nos & terram : vbi nullus eſt nebulis locus.hęc illic. Verū ab auctore nr̄o videt̄ accipi pro viro principe et excellenti prędito virtute. vnde quidam ab arete id eſt virtute deducunt. Heros

¶ Tragici itaq; poetę quibus tragos id eſt hircus erat pręmium vt ſalibus et iocis vrbanis populum voluptati indulgentem detinerent : ſatyros induxerunt: vnde ſatyrarum origo: in quibus ridiculę ſunt perſonę. Ad quarum decorum pertinet vt dei.heroes.& principes viri maieſtati ſuę :decentem cum verborum tum veſtium habitum inter iocularia ſeruent potiſſimum in tragœdiis quę a decenti grauitate diſcedere recuſent q̄uis feſtiuos ſales admittant:ſicut matronæ in feſtis ſolennioribus choreas quidem ducunt:ſed petulantem ſaltationem deuitant:

Nō ego inornata & dominātia noīa ſolum
Verbaq; piſones ſatyrorum ſcriptor amabo

Perſtat in īſtituto ſuo poeta & monet vt verba rebus & perſonis quadrēt Eſt autem duplex intellectus primorū ver-

Nec ſic enitar tragico differre colori
Vt nihil interſit dau⁹ ne loquatur an audax
Pythias emuncto lucrata ſimone talentum
An cuſtos famuluſqꝫ dei ſilenus alumni.
Ex noto fictū carmē ſequar vt ſibi quiuis
Speret idem ſudet multum fruſtraqꝫ laboret
Auſus idem.tantum ſeries iuncturaqꝫ pollet
Tantum de medio ſumptis accedit honoris.
Siluis deducti caueant me iudice fauni
Ne velut innati triuiis ac pene forenſes
Aut nimium teneris iuuenent̄ verſibus vnq̄
Aut immunda crepent ignominioſaqꝫ verba:
Offendūtur enī q̄bus eſt equ⁹ & pater & res
Nec ſi quid fracti ciceris ꝓbat et nucis ēptor
Aequis accipiunt animis donāt ve corona.

botum eo ꝙ in aliquādo auget vt ſit in ornata.i.valde ornata Aliquādo negat vt impotens.i.non potens Et inornata.i.non ornata. Primo modo ſic interpretantur. Ego o piſones ſcriptor .i.q volam ſcribere nō amabo ſolum noīa& verba ſatyrorū inornata & dominantia id eſt habētia ꝓpriā ſignificationē ſed inornata verūetiā ſup.volā ad ꝓprietatem et ornatum accedere . ſecūdo modo ſic exponūt.O piſones ego ſcriptor. i. qui volā ſcribere nō amabo ſolū nomīa inornata.i.valde ornata & ꝓprie ſignificantia & dominātia & pluſq̄ ſui iuris eſt importātia vt virt⁹ ęneę.i.ęneas ſed qꝫ.i.quoqꝫ verba ſatyroꝝ.i. ſatyrographoꝝ h⁹ ē nō ero cōtētus ī altera ꝑte orōnis q̄ ꝑ noīa ſignificat̄ ſeruaſſe decoꝝ niſi etiā in verbis.i.ī reliq̄ ꝑte obſeruet̄ mihi aūt ita īterp̄tari placet vt nomīa & verba.i.ſingulę ꝑtes orōnis:ſint inornata.i.nō ornata qa in ſatyra q̄ ornatū verborū refugit:ſunt enim ſatyri agreſtes dei:vn̄ illis ſermo ruſticanus cōpetit: verūtamen erūt verba dominātia .i. electa quātū ad ſnīas in q̄bus vim hn̄t.Nec tn̄ ſatis eſt cōueniētia hr̄e noīa & verba : niſi & pſonis quadrēt vn̄ addit.Nec pro et nō:et ego ſcriptor.i.q volam ſcribere ſatyras nō enitar.i.nō conabor differre ſic colori tragico.i.a tragedia.i.ſic effugere ſublimitatē tragedię vt nihil interſit an dauus ſeruus loquatur:an pythias audax.i.temeraria effecta:lucrata ideſt poſtq̄ lucrata eſt talentum id eſt tale pondus pecunię ſymone.i.domino ſuo emūcto.i.deluſo vel ſub ſpecie melius faciendi pecunia priuato:ſicut apud terentium .Emunxi ſenem argento. Neqꝫ tamen de pythia terentiana loquitur ſed de ea quę apud lucilium a domino per aſtutias talentum accepit.q.d.Et ſi dauus callidus eſt ſeruus:et pythias lucrata talentum callida ancilla et ita in qualitate multum conueniunt. tamen quia in ſexu differunt:intererit multum dauus ne loquatur an audax pythias An ſilenuscuſtos & famulus alumni id eſt a ſe nutriti dei videlicet liberi ſeu Bacchi. hoc eſt q̄uis ſit petulans ſeruus et petulans ancilla.non tamen ad petulantiam ſileni qui cuſtos et nutritor eſt liberi ſeu bacchi peruenient .Ego ſequar carmen fictum id eſt quod ego fingam ex noto:id eſt ſecundum ſimilitudinem carminis approbati & mihi noti hoc eſt ego argumenta ſatyrica ex tragedijs notis confingam vel ita fingam carmen & ita comœdiam ex notis rebus vt quiuis exiſtimet ſe imitari poſſe laboret autem cum aggreſſus fuerit Nam virtutis eſt ita ſcribere comœdiam vt imitatio eius facilis videatur et executio difficilis ſit.Quis enī neſcit modum litigādi quomodo obiurgat pater filium Adoleſcens iraſcitur meretrici & alia huiuſmodi. Ordo igit̄ eſt.ego ſic ſequar carmen fictum ex noto.i.ſic faciam carmen fictitium ex re nota vt quiuis id ē quilibet vel potius quicunqꝫ ſperet ſibi idem.i.ſpem habeat idem poſſe facere:ſudet ſcilicet prę dolere & laboret multum & auſus.i.conatus facere idem laboret fruſtra id eſt inuanū.vnde acclamat tantum.i.intantum pollet.id eſt valet ſeries.i.aptus ordo & diſpoſitio quę œconomia dicitur qꝫ pro et iunctura.i.ſubtilis compoſitio verborū:tm̄ honoris.i.venuſtatis & leporis accedit id eſt adijcitur ſumptis.i.ijs q̄ ſumunt̄ de medio.i.de rebus omībus ꝓpoſitis& cōmunibus. Fauni id eſt dij ſilueſtres a fando dicti.deducti ſiluis.i.a ſiluis ducti in theatrū caueant me iudice.i. meo iudicio ne iuuenent̄.i.iuueniliter loquant̄: vnq̄.i.quouis tēpore verſibus nimiū teneris .i. nimis blandā ſnīam habentibus.qa faunorū.i.ſatyrorū eſt mordere velut.i.ſicuti ſup.iuueniliter loquūtur: innati triuijs.i.in medijs ciuitatibus aut hominū cōuenticulis:ac pene.id eſt quaſi forenſes id eſt in foro verſati hoc eſt ne nimium vrbanos mores aſſumant:aut ne crepent id eſt ꝑ crepitum proferant verba immunda id eſt obſcœna & nimium lubrica.qꝫ pro id eſt ignominioſ

ſa id eſt ignominiam & contēptū parientia. quoniam pro quia ſupple. ij. quibus eſt equus. id eſt equites hoc eſt q ſunt de ordine equeſtri & pater id eſt qui ſunt de ordine patritio hoc eſt ſenatores vel ii quibus eſt pater id eſt liberi ingenui qui ſub patre ſunt: et res: id eſt diuites vel reipublicę gubernatores offenduntur ſi quid obſcœne dicatur: ne pro et nō: & ſi emptor ciceris fracti. id eſt piſti / aut emptor nucis. i. vilis popellus / qui aut cicere aut nucibus viuit probat. i. approbat huiuſmodi cōpoſitionē nō tamē: ii quibꝰ eſt equus et pater et res accipiūt. i. libēter capiūt / aut donant. i. munerant cōpſitorē corona. i. brauio vel p̄mio pro laude certantiū. q. d. non q̄d vulgo ſed quod peritis placeat faciendum eſſe.

Regula autem eſt hęc.

¶ Non ſatis eſt in ſatyris obſeruare vocabula illis apta quę ſint inornata id ē ſubruſticana quidem & minus culta: ſed in pondere ſententiarū dominantia: Verum annitendum eſt vt perſonis quadrent. quia aliter ſeruus q̄ ancilla. et aliter ſatyrꝰ q̄ hō loquetur Neq; vero fauni ac ſatyri: qui dii ſilueſtres ſūt: ſic loquētur vt in vrbibus nati aut conuerſati videant̃: nec tamen tā obſcœne vt pudicę aures non ſerant: ſed in re e medio ſumpta id eſt ad libitum excogitata tale ſeruabitur temperamentum: taliſq; iunctura: vt facilis q̄dem videatur ſed difficillima ſit imitatio.

Syllaba longa breui ſubiecta vocat̃ iambus
Pes citus: vnde etiā trimetris accreſcere iuſſit
Nomen iambeis cū ſenos redderet ictus:
Primus ad extremū ſimilis ſibi. nō ita pridem
Tardior vt paulo grauiorq; veniret ad aures
Spondeos ſtabiles in iura paterna recepit:
Commodus & patiens: non vt de ſede ſecūda
Cederet aut quarta ſocialiter: hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus et Enni.
In ſcœnam miſſos magno cū pondere verſus
Aut operę celeris nimium curaq; carentis
Aut ignoratę p̄mit artis crimine turpi.
Non quiuis videt īmodulata poemata iudex:
Et data romanis venia eſt indigna poetis.
Idcirco ne vager ſcribāq; licenter? an omnis
Viſuros peccata putem mea: tutus & intra
Spem venię cautus: vitaui deniq; culpam
Non laudem merui. vos exemplaria gręca
Nocturna verſate manu verſate diurna.

Redit principaliter ad iambici trimetri rationem oſtendēs eius romanos nō ſatis obſeruantes fuiſſe cohortanſq; piſones vt exemplaria gręca inſpiciant & dicit ſyllaba longa ſubiecta. i. poſtpoſita breui vocatur iambus appoſitorie pes citus. i. velox et rapidus vnde. i. a q̄ celeritate iuſſit. i. voluit nomē accreſcere id eſt dari iambeis ſup. verſibus trimetris: id eſt trium menſurarum. cū. i. q̄uis ipſe pes redderet in ſingulis verſibus dum ſcanduntur ſenos ictus: id eſt ſex repercuſſiones digitorum: exiſtens ſimilis id eſt vniformis ſibi: primus. i. a principio ad extremū. i. vſq; ad finē: ſed pridem. i. a multo tempore non ita id eſt talis. id eſt non vbiq; poſitus ſed vt ipſe effectus tardior et grauior paulo venieret ad aures id eſt perciperetur auribus: recepit ī iura paterna. i. in loca ſibi a patribus. i. primis cōditoribus derelicta ſpondeos. i. pedes illos ſtabiles id eſt tardiores & cunctatiores: exiſtens commodus id eſt libenter locum ſuū accommodans & patiēs. i. patienter ferēs locum ſuum vſurpari: Sic tn̄ vt nō cederet. i. diſcederet ſocialiter. i. iure ſodalitatis de ſecūda ſede & quarta. i. de locis paribꝰ. Nā in ſexto quoq; frequens eſt immo vt quidam volunt neceſſariꝰ. vn̄ in pſio pegaſeium mellos aut nectar nō melos legēdū volūt. is videlicet iambus apparet rarꝰ ī timetris acci. i. accij & enni. i. ennii nobilibus. i. q̄uis ml̄tū notis

Iambus

At veſtri proaui plautinos & nũeros:et
Laudauere ſales:nimiũ patienter vtrumq;
Ne dicam ſtulte mirati:ſi mõ ego & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto
Legitimumq; ſonum digitis callemus & aure

et a multis laudatis. Et hic pes p̄termiſſus ſup. p̄mit. i. dãnat & deprimit turpi crimine. i. iſami nota aut opę. i. opationis ſiue operãtis nimiũ celeris. i. feſtinãtis aut carẽtis cura. i. diligẽtia: aut artis ignoratæ. Premit inquã verſus miſſos ĩ ſcęnã. i. ad ſpectacula hoib⁹ exhibitos cum magno pondere i. cum maxima multitudine hoc eſt ſi q ſane multos verſus compoſuerint et iambici rationem non ſeruauerint deprimenꝰ & notabuntur vitio nimię celeritatis aut negligentiæ aut ignorantię. Sicut Ennius & Accius notati ſunt. ſi qs aũt dicat nobiles eẽ illorũ verſus & a multis laudatos & idcirco nõ debere dãnari. Rñdet poeta nõ quis. i. qlibet iudex. i. volẽs de poematis iudicarꝰ videt ſup. mẽte. i. cognoſcit poemata ĩmodulata. i. nõ ſuis modulis cõſtãtia. Et ſi ſup. venia indigna. i. q̃ nõ deberet dari eſt data poetis romanis: ne. i. an ego vager. i. ſine rõne pedũ & lege carmis huc illuc pcurrã & ſcribã licẽter. i. licẽtioſe? q. d. minime An ſup. poti⁹ ego tut⁹. i. ꝓtect⁹ arte mea & caut⁹. i. cauens & circũſpect⁹ ĩtra ſpem veniæ. i. q̃uis ſim ĩ ſpe venię mihi dãdæ: putẽ. i. rear oĩs ſup. hoĩes viſuros ſup. eẽ mea pccã. i. vitia & errores? q. d. multo poti⁹. Deniq;. i. & vt breuiter qđ volo dicam vitaui. i. ponamus ꝙ vitaui culpã. i. ꝙ a nemine culper tñ ſup. nõ merui laudẽ. i. non debeo laudari niſi ſic vitia vitauero vt & artẽ ſeruauero & qa nimia venia romanis poetis data eſt: vos o piſones verſate. i. freq̃nꝰ voluite exẽplaria græca. i. libros græcoꝝ poetarũ: manu nocturna & diurna. i. tam noctu q̃ interdiu. At. i. ſed forte dicetis vrĩ ꝓaui. i. maiores & antiquiſſimi romani laudauere. i. laudauerũt nũc numeros. i. bonos verſus & bñ numeratos ſeu bonos modulos verborũ. i. facetias vrbanitates & venuſtates ſnĩaꝝ plautinos. i. ipſius plauti poetæ. Rñdet poeta Mirati inquã ſunt vtrũq;. i. & uumeros & ſales nimiũ patiẽter. i. cũ nimia patiẽtia qa debebãt caſtigare quos laudauerũt: ne. i. vt nõ dicã ſtulte. i. ꝙ ſtulte mirati ſint: qđ tñ dicere poſſem⁹: ſi mõ id ẽ dũmodo ego & vos piſones ſcim⁹ ſeponere. i. ſepare inurbanũ ſup. dictũ. i. ruſticũ & ĩelegãs dicto: lepido. i. a venuſto & ſuaui ſiue vrbano verbo. et ſi mõ callemus. i. callide cognoſcimus ſonũ legitimũ. i. legi carminis cõueniẽtẽ: callemus dico digitis qbus mẽſurã dep̄hendim⁹: & aure. i. iudicio auriũ quo bonos modulos bonãq; carminis venã dijudicam⁹. Solẽt enĩ q mẽſuras carminũ diſtinguere diſcũt eas digitis dignoſcere qbus numerũ dep̄hendũt auribus aũt cõcẽtũ et modulos Quia hoc loco de iambico carmĩe quo comici & tragici fere vtunꝰ dicere polliciti ſumus: afferemus ĩ mediũ pauca ex priſciano grãmatico: cui⁹ verba ſunt hmõi in tractatu de comicis verſib⁹ Cũ nõ ſolũ Terentius: ſed Plautus etiã Ennius Acciuſq; & Neuius atq; Pacuui⁹ Turpiliuſq; Et oẽs tam tragedię q̃ comœdię latinæ veteris ſcriptores eodẽ metri mõ iãbici ſunt vſi vt in oĩbus locis indifferẽter ponerẽt quinq; pedes. i. iambũ vel anapeſtũ vel dactylũ vel ſpondeũ abſq; poſtremo loco in quo vel iambũ vel perichiũ oĩno poſuiſſe inueniũtut: miror quoſdã vel adnegare eſſe ĩ Terẽtij comediis metra: vel ea q̃ſi archana quædã & ab omnibus doctis ſemota ſibi ſolis eſſe cognita cõfirmare. Quod vt vel imperitiæ vel arrogãtię vitiũ effugiamus: breuiter de ſupradictis metris auctorũ exponam⁹: & vetuſtiſſimorũ teſtimonijs etiã metroꝝ verſuũq; approbationibus vtẽtes. Sciẽdũ igiꝰ ꝙ iambici verſus vel monometri ſunt ex duobus pedibus ſimplicibus cõiuncti vel dimetri ex. iiij. vel trimetri ex ſex vel tetrametri ex octo. Nam pentametri ex. x. & hexametri ex duodecim rariſſime inueniũtur Ergo trimetris & tetrametris frequenter vtuntur comici alijs vero raro: & in medio diſperſis ꝓnũciatiõis rythmicę cã & diſtinctiõis ideo autem ſpondeum vel dactylum in ſcđo loco vel quarto poſuerunt: ꝙ inuenerunt etiã apud gręcos comicos vetuſtiſſimos q̃uis tamen raro fieri hoc idem Solent autem latini in multis initium aliquod incipientes a gręcis ab anguſto in effuſum licentiæ ſpacium hoc dilatare: quomodo fecerunt in ſexto caſum ſcđm vetuſtiſſimos gręcorum grammaticos: Sextum caſum illi dicedant εμεθεϱ emethẽ σεθεϱ ſethen. id eſt a me a te: quę ĩ omnibus caſibus ſeruauere magiſtri latini S quoq; cum rariſſime neceſſitate carminis vim conſonantis amittat apud gręcos: latini tamen cũ licentia & maxime vetuſtiſſimi ſubtrahunt eam in metris frequenter. Sunt tamẽ qui altitudinis cauſa etiam & comparitatis quę ſtilo elocutionis conuenit latinę hoc factum dicant. hęc autem freq̃ntia dactyli vel ſpõdei facit vt pene diſſoluta & pedeſtri ſiꝰia eẽ videaꝰ pſonaꝝ ſermocinatio hęc priſcian⁹ & reliq̃ quę illic ſequunꝰ q gᵒ decoꝝ iãbici trimetri ſeruare volet iuxta auctoris nr̃i pręceptũ aut oĩbus in locis iambũ ponat & faciat iambicũ carmẽ ſequẽte epodo ſicut ip̄e poeta

Iãbici carminis decorum.
Terẽti⁹ metro cõſtat.
Iãbici verſus gña.
Monometri.
Dimetri.
Timetri.
tetrametri
Pẽtametri
hexametri
Spõde⁹ in ſcđo & .iiij
Sextus caſ⁹ gręcoꝝ
S littera.

cũ dicit Mala ſoluta nauis ex iltaite ferẽs olẽtẽ mœuiũ. epodos aũt dicũt verſus quolibet metro ſcriptos & ſequẽtes clauſulas hñtes quales ſunt horatii in qbus ſingulis verſibus ſingulæ clauſulę adiiciũtur Aut in ſcdo & quarto loco ſpondeũ recipiãt verũtñ apud tragicos recipit dactylũ et tribrachũ locis oĩbus p̄terq̄ nouiſſimo q ſpondeus eſt. Anapeſtũ tm̃ locis imparibus ſed vt priſcianus docet neq; comici neq; tragici latini eã legẽ ſeruãt immo frequenter carmẽ ſuũ iãbo vel pichio claudũt vt poeta cũ primũ animũ ad ſcribẽdũ appulit. Cuius mẽſura eſt poe: iambus: ta cum. iamb⁹. primani dactylus. mad ſcri. ſponde⁹ bendap. ſpõdeus. pulit perichus. vñ patet q̄ freqũẽs ſit in comœdiis lr̃arum cõſumptio p vocales ſequentes. Regula aũt eſt. Epodos.

❡ Verſus iãbicus ab iambo: qui ꝓ ex beruí & longa cõſtat pes citus ac prȩceps ẽ denominatus: olim ſex iambis conſtabat: ſed trimeter id eſt triũ menſurarũ eſt dictus ꝓ bini iambi ꝓpter celeritatẽ ſingulas dũtaxat menſuras facerẽt: nunc vero vt grauior fieret locis imparibus ſpondeũ recipit: nec tamẽ a ſecundo aut quarto recedit q̄q̄ in trimetris accii & ennii raro cõſpicitur. Verũ tamẽ ex hoc ſolo pede vel decẽter poſito vel p̄termiſſo iudicare poſſumus aut diligentiã aut negligẽtiã ſcribẽtis: ſed non oẽs cognoſcunt artificiũ carminis & romanis poetis dat̃ nimia venia ac permittitur licẽtia ob quam tñ diligẽs poeta nõ ſecordius aget: ſed græcorum exempla noctu diuq; verſabit: nec a plauti aut alterius poetȩ latini ſalibus exemplum ſumet: quia minus diligentes a doctis offenduntur.

Ignotum tragicæ genus inueniſſe camœnȩ
Dicitur & plauſtris vexiſſe poemata theſpis
Quȩ canerent agerentq; peruncti fecibus ora
Poſt hunc perſonȩ pallȩq; repertor honeſtȩ
Aeſchylus: & modicis inſtrauit pulpita tignis
Edocuit magnũq; loqui nitiq; cothurno:
Succeſſit vetus his comœdia nõ ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit: et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta: choruſq;
Turpiter obticuit: ſublato iure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poetȩ
Nec minimũ meruere decus veſtigia grȩca
Auſi deſerere & celebrare domeſtica facta
Vel qui p̄textas vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clariſue potentius armis
Q̃ lingua latium: ſi non offenderet vnum.
Quemq; poetarum limȩ labor & mora: vos o
Pompilius ſanguis carmẽ rep̄hendite qđ non
Multa dies et multa litura coercuit: atq;
Perfectũ decies non caſtigauit ad vnguem.

Ignotũ tragicȩ. &c. De hac re donat⁹ ĩ Terẽtiũ vt ſtatĩ recitabim⁹ aliter ſẽtire vr̃. Nã initiũ tragedię & comœdię a rebus dĩnis incoatũ aſſerit qbus ꝓ fructibus vota ſoluẽtes operabãtur ãtiq etiã ante cõſtructionẽ athenarũ. vñ ĩfert. Ita q; vt rerũ: ita etiã temporũ ĩpoꝝ cœpto ordine tragedia prĩo prolata eẽ cognoſcit̃. Nã vt ab incultu & feris moribus paulatim ꝑuentũ eſt ad mãſuetudinem vrbeſq; ſũt cõditȩ: vita mitior atq; ocioſa ꝓceſſit: ita res tragicȩ lõge añ comicas inuẽtæ: Q̃uis aũt retro priſca voluẽtib⁹ reperiat̃ theſpis tragedię prim⁹ inuentor: & comœdiæ veteris pr̃ Eupolis cũ Cratino Ariſtophaneq; eẽ credatur homer⁹ tñ q fere oĩs poeticȩ largiſſim⁹ fons ẽ: etiã his carmib⁹ exẽpla p̄buit: & velut q̄dã ſuoꝝ opũ lege p̄ſcripſit. qui iliada ĩitar tragedię: odyſſeã ad imaginẽ comœdię feciſſe mõſtrat̃. Nã illi⁹ tale tãtũq; documẽtũ ab ĩgenioſiſſimis imitatorib⁹ et digeſta ſũt ĩ ordinẽ et diuiſa ſũt ea q̄ etiã tũc temere ſcribebãt̃ adhuc ĩpolita atq; ĩ ip̄is rudimẽtis haudq̄ q̄ vt poſtea fc̄tã ſũt decora hȩc ille. vl̃t g° añ theſpĩ tragediã fuiſſe ſed nihil cõtra autorẽ noſtrnm ſentit. Non enim dicit tragediam ab eo eſſe inuentam: ſed ignotum prius genus camœnȩ tragicȩ quaſi. d. argutius et politius adductũ gen⁹ tragediæ ab eo in vſum: quod tamen ȩſchylus poſtea longe politius effecit Homerus.

Hic igiť oñdit poeta quo pacto apud gręcos aucta et cõſummata eſt fabula & quo apud roma=
nos nouũ genus ceptũ & vetus cõtinuatũ q nõ minus laudis q̃ gręci meruiſſent ſi ĩ caſtigãdo tã
accurati fuiſſent. ꝓinde monet potiſſimũ piſones vt caſtigãdi diligẽtiã nõ fugiãt potiuſqꝫ amẽt
docti eſſe q̃ videri. Cuius ordo verboꝶ & ſenſus eſt. theſpis vetus ille & fere ꝑmus tragediarum
apud theniẽſes ſcriptor: diciť. i. fertur vulgo inueniſſe. i. excogitaſſe genꝰ camœnę. i. fabulę tra
gicę ignotũ. i. inauditũ & ĩcognitũ prius & vexiſſe plauſtris. i. vehiculis poemata. i. opa ſua ĩ ge
nere dramatico facta qđ dictũ acro exponit dupľr. vel ꝙ tã mľta ſcripſiſſe dicať vt ea poſſet plau
ſtris aduehere vel potiꝰ qa añ chori eſſent ĩ plauſtris cõſtituti circa vicos: primus tragedias dice=
bat. veriſiľe aũt eſt añ theatri ſcęnarũqꝫ ĩuẽtionẽ fabulas ĩ plauſtris eẽ actas. i. pñtatas. Et ita dř
theſpis vexiſſe poemata plauſtris q̃ poemata actores puncti ora. i. hñtes facies vnctas & illitas
fecibus canerẽt. i. ꝓnũciarẽt & agerẽt. i. geſtu reꝑſentarẽt vñ porphirio & Dyomedes dicũt quoſ
dã putaſſe tragediã appellatã eẽ quaſi trigidiã qa gręci fecẽ triga appellãt Aeſchylꝰ vetꝰ tragicꝰ
et ẽt comicꝰ fuit ſup. reptor. i. ĩuẽtor ꝑſonę. i. faciei fictitię a ꝑſonãdo dictę qa ꝑ mediũ eiꝰ fit ſo
nus ſcđm loquẽtiũ qualitatẽ. vñ vnꝰ mľtas ꝑſonas agere ꝑt ꝓducit tñ ſcđam quã ꝑſona corripit
Et reptor pallę. i. pallij velãtis honeſte. i. decore & pulchre qa palla nõ niſi honeſtis ꝑſonis dať.
fuit ĩquã reptor poſt hũc. i. poſt theſpin Et ĩſtrauit. i. ĩſtruxit pulpita. i. ꝓſcœnia quo pľes petũt
tignis. i. trabibꝰ trãſuerſis modicis qa reꝶ fere initia modica ſũt Et edocuit loq magnũ. i. magni
fice & niti. i. ĩniti ĩter agẽdũ cothurno. i. alto calceamẽto quo altiloquẽtia ſignificareť Comœdia
vetꝰ ſucceſſit his. i. ſequuta ẽ tragedias nõ ſine. i. cũ mľta laude Sed libertas. i. ĩpunitas ſcribẽdi
et carpẽdi vnũqueqꝫ etiã viuẽtẽ & ꝓprio noĩe excidit. i. dilapſa ẽ in vitiũ. ſ. qa ĩ ꝑnicię bonoꝶ vi
roꝶ & ĩ vim. i. violẽtiã dignã regi. i. moderari lege. i. ꝑcepto ne q̃s viuẽtẽ ſub noĩe ꝓprio carpat
neue libellũ famoſũ edat. Lex. i. illud publicũ edictũ eſt accepta. i. approbata a ppľo & poetis &
chorus. i. mľtitudo ſiľ canẽtiũ & laudãtiũ bonos obticuit. i. ſiluit & ꝑtermiſſus ẽ turpiter. i. inho
neſte & hͦ iure nocẽdi ſublato. Turpe enĩ eſt nolle bonos laudare qa malos nõ poſſes diffamare
Nři poetę. i. latini nil. i. nullũ genꝰ fabulę liq̃re. i. dereliq̃rũt ĩtẽtatũ. i. qđ nõ tẽtarẽt imitari & ipſi
auſi deſerere veſtigia gręca & celebrare. i. celebria reddere facta domeſtica. i. pȓia quaſi domi ſuę
acta nõ meruere minimũ decꝰ ĩmo ꝑ liptotẽ maximũ vel. i. ſiue ſup. i. q docuere ꝑtextas. i. ꝑtexa=
tas fabulas q̃ ſũt de nobilibꝰ romanis ꝑtexta vtẽtibꝰ: vel. i. ſiue ij ſup. q docuere togatas. i. fabu
las de ppľo romano q togatꝰ ẽ. nec ꝑ nõ latiũ. i. regnũ italię vel impiũ romanũ nõ foret. i. nõ eẽt
potẽtiꝰ claris armis. i. facto armorũ & rebus bellicis q̃ lingua. i. q̃ eloquẽtia ſi vnũ. i. vna res vi=
delicet labor limę. i. caſtigatiõis nõ offẽderet. i. tedio afficeret queqꝫ. i. quẽlibet poetarũ vel lega=
mus cõiũctim ſic. Si labor. i. diligẽtia limę. i. caſtigatiõis / & mora. i. dilatio & vt dicũt patientia
caſtigãdi nõ offẽderet vnumqueqꝫ poetaꝶ Q đ ęgre ferẽs exclamat poeta dicẽs. O vos piſones
exñs ſup. ſãguis põpiliꝰ. i. ꝓgenies a numa põpilo ꝓducta: qa calpꝰ filiꝰ eſt numę põpilij a quo
calpunij piſones traxerũt nomẽ. vos ĩquã piſones reꝑhẽdite carmẽ qđ mľta dies. i. multũ tꝑs: &
Littera mľta litura. i. deletura & caſtigatio nõ cohercuit. i. cõtinuit ĩtra decorũ ſuũ. veteres enĩ in ceratis
tabulis ſcribebãt vñ ſcripturã nõ placẽtẽ linẽdo delebãt vñ lřam q̃ſi liturã dictã volũt. vľ vt alij
q̃ſi letigerã a legẽdo Atqꝫ pro et reꝑhẽdite ſup. carmẽ qđ mľta dies & mľta littura nõ caſtigauit ꝑ
fectũ. i. poſtq̃ caſtigatũ eſt decies ad vnguẽ. i. ad extremã examĩationẽ ſicut marmorarij politio=
Fabularũ nẽ marmoꝶ vnguibꝰ ꝑ ipa ductis examinãt. vñ ad vnguẽ factũ dicimꝰ ꝑpolitũ et ꝑfectum ſicut
initia. poeta in ſermonibꝰ. Ad vnguẽ factꝰ homo. Circa ĩuẽtionẽ ſatyraꝶ tragediaꝶ & comœdiaꝶ pau
ca ex donato grãmatico recitabimus q vult initiũ tragediarũ & comœdiarũ a diuino officio eſſe
inchoatũ. Nã antiqui illi & fere primi mortales dijs frugũ pro frugibꝰ iam collectis vota ſolue=
Tragus. bãt vbi cõſtructis altaribus & hirco admoto chorꝰ ſacer canebat genꝰ carmĩs in laudẽ liberi pȓis
Tragedia qđ a trago. i. hirco tragedia dicebať qa tragus vitibꝰ inimicꝰ ẽ. vľ qa cantoribꝰ in ꝑmiũ dabať vľ
qa pellis hircina muſti plena ſolẽne ꝑmiũ cãtoribꝰ erat. vel vt mõ dictũ eſt a fece quã gręci triga
vocãt. Illo enĩ tꝑe nondũ erãt ꝑſonæ & ita fecibꝰ vini ora deformabãt. Materia aũt illius veteris
tragedię ꝑma laudes & grãꝶ actiones pro frugibus ſunt. vñ. ij: geor. Nõ aliã ob culpam bacho
caper oĩbus aris cędiť & veteres ineunt ꝓſcęnia ludi. deinde cœperũt ingenia iuuenũ nõ ſolũ lau
des deorũ canere ſed etiã ad mores ædificãdos hoĩm vitas deſcribere qđ qa faciebãt quo tꝑe hir=
cus emolabať: & vt hirco doneň mãſit fabulę nomẽ tragedię. veriſimile eſt eos vt ſublimitatem
immortalitatẽ & beatitudinẽ deorum plenius colligerent hominum etiã maximorũ humilitatem
fragilitatem & infœlicitatem oſtendiſſe quę hodie quoqꝫ materia eſt tragedię nouę quã theſpis
inuenit Poſtea idem introduxit ſatyros ſatyrã priſcam compoſuit comœdię priſcę nõ diſſimilẽ

in qua mores hoīm etiā obſcœniſſimi ppl̃o exponebanẽ cū nota eiꝰ ꝗ ꝑpetrauerat: ꝗ res diu bonis moribꝰ mlt̃ū ꝓfuit. Multi enī ne notarenẽ peccare veriti ſunt. vñ Iuue. in ſatyra pma Enſe velut ſtricto quotiēs lucilꝰ ardēs infremuit rubet auditor cui frigida mēs eſt criminibꝰ Lucilꝰ enim primꝰ ſatyrā nouā carmīe hexametro ſcripſit apđ romanos ſeruata libertate veterū comicorū vñ poeta noſter in ſermonibꝰ Eupolis atqꝫ Cratinus ariſtophaneſqꝫ poetę / atqꝫ alij quoꝝ comœdia priſca virorū eſt. Si qs erat dignꝰ deſcribi ꝙ malus aut fur aut mœchus foret aut ſicariꝰ aut alioquin Famoſus: multa cū libertate notabāt. Hic totꝰ pēdet Lucilius hoſce ſequutꝰ mutatis tm̃ pedibus numeriſqꝫ. qa vero poſtea aut odio ꝓprio aut aliorū inſtigati etiā bonos viros defamare mali poetę cœperūt. Nā Ariſtophanes etiā ſocratē iniurioſe notauit lata eſt lex apud gręcos vt deinceps nemo noīatim quēuis viuētē notaret & ideo remotꝰ eſt chorus a nolētibꝰ laudare ꝗ vituperare nō poterāt & facta ē noua comœdia a Menādro potiſſimū quā ad latinos trāſtulerūt romani poetę & a principio græca argumenta ſecuti ſunt. Deinde imitationē gręcoꝝ relinquētes formauerūt latina argumēta: hinc ſunt comœdiæ ꝑtextatę & ſatyra lucilij & ſublato iure nocēdi ſatyra noua. Regula eſt.

¶ Caſtigādum eſt priuſꝗ̃ emittatur opus.

Theſpis qdē primꝰ apud gręcos tragediā in plauſtris (nōdū factis theatrijs) agēdam inſtituit: ſed mox ornamēta adiecit ęſchilus. Cui vetus comœdia licēter quēlibet noīatim carpēs ſucceſſit ſed ex quo libertate abuſi etiā bonos carpe cœpant. lata eſt lex ne quē viuētiū noīatim taxēt qua lata etiā chorus turpiter obticuit. Romani aūt ꝗ̃cunqꝫ apud gręcos viderāt imitati ſunt.: quod nō ſine laude effeciſſent: ſi caſtigādi laborē nō refugiſſent.

Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit & excludit ſanos helicone poetas
Democritꝰ: bōa pars vngues nō ponere curat
Non barbam: ſecreta petit loca: balnea vitat:
Nanciſcetur enim ꝑcium nomenqꝫ poetæ
Si tribus antyciris caput inſanabile nunꝗ̃
Tonſori licino commiſerit o ego lęuus
Qui purgo bilem ſub verni temporis ora
Non alius faceret meliora poemata: verum
Nil tanti eſt: ergo fungar vice cotis acutum
Reddere ꝗ̃ ferrum valet exors ipſa ſecandi:
Munus et officium nil ſcribens ipſe docebo.
Vnde parenẽ opes: quid alet formetqꝫ poetā:
Quid deceat: qd nō: quo virtꝰ quo ferat error.
Scribendi recte ſapere ē. & principiū et fons:
Rem tibi ſocraticę poterūt oſtēdere chartæ:
Verbaqꝫ ꝓuiſam rem nō inuita ſequentur.
¶ Qui didicit patrię qd debeat et quid amicis
Quo ſit amore parēs: qᵒ fratẽ amādꝰ & hoſpes
Quod ſit conſcripti: quod iudicis officiū: quę
Partes in bellum miſſi ducis: ille profecto

Ridet poeta ī hᵒ ꝑncipio eos ꝗ quoveri poetę videanẽ ſeſe īſanos ſimulāt. nā democritꝰ ſniam ꝓtulit quā & plato aſſeruit: neminē eē verū poetā ꝗ cōpos eſſet ſui. fruſtraqꝫ poeticas pulſare fores qui nondū afflatus eſſet furore. ꝓpriū enī eſt vatis inſanire vñ de ſibylla dictū eſt in. iii. ęnei. Inſanā vatē aſpicias. Et in bucco. volēs poetico mūere fungi dixit inſanire libet Cuius cā videẽ eſſe qa in vero poeta dñatur deus & ſpūs illei ꝓpheticus vt nō hūanitus ſed diuinitus allata videanẽ. vñ Ouidius Eſt deus in nobis agitante caleſcimꝰ illo. verū poeta oſtendit plus gratię ineſſe carminibꝰ ex ſapiētia acquiſita ꝗ̃ ex illo ſubito calore cōpoſitis. Ideoqꝫ gręcos ī ea reꝑſtare romanis: quia gręci laudi: romani di uitiis ſtudēt. dicit ergo: qa democritus notiſſimus philoſophus credit ingenium. i. vim intelligendi nobis a natura īgenitā eſſe fortunatiꝰ. i. ad carmina fingenda dexterius & promptius: arte miſera vt pote quę ſine ingenio nihil pōt. et quia excluſit helicone. i. a conſortio muſarum & diuinorum poetarum in helicone monte muſis ſacro conuerſantium: poetas ſanos id eſt non afflatos poetico furore. bona id eſt magna pars poetarum ſupple non curat ponere. id eſt deponere vngues: non ſcilicet curat ponere barbam & petit loca ſecreta & vitat balnea quo plures cōueniūt. Et hᵒ iō enī. i. quia nāciſceẽ. i. acquiret ꝑcium. i.

Inſaniunt poetæ.

Reddere perſonę ſcit conuenientia cuiq;.
Reſpicere exemplar vitę morūq; iubebo
Doctū imitatorē: & viuas hinc ducere voces
Interdum ſpecioſa locis morataq; recte
Fabula nullius veneris ſine pondere & arte
Valdius oblectat populum meliuſq; moratur
Q̃ verſus inopes rerū: nugęq; canorę.
Graiis ingenium: graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui præter laudem nullius auaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum deducere: dicat
Filius albini: ſi de quincūce remota eſt
Vncia: quid ſuperat? poteras dixiſſe triens: en
Rem poteris ſeruare tuā. redit vncia quid ſit
Semis: ad hęc animos erugo & cura peculi
Cū ſemel imbuerit ſperamus carmina fingi
Poſſe linēda cedro & leui ſeruanda cupreſſo?

mercedē videlicet laudē & nomē. i. famā
poetę ſi nunq̃. i. nō vnq̃: non cōmiſerit
vnq̃ licino viro opulentiſſimo & tonſo
ri quē poſtea dicūt factum ſenatorē a cę
ſare caput ſup. ſuū inſanabile. i. tā inſa
num q̃ eſſet īpurgabile tribus anticyriſ
Helleborū id ē helleboro naſcēti in trib⁹ anticyris
Hellebor⁹ (Repiť aūt hic elleborus vt ī. iiij. geor.
Anticyra. et hoc elleborū) Anticyta enī inſula eſt
vbi helleborū ſiueveratrū cādidū naſci
tur qđ ad purgādū cerebrū citra noxam
capitur Porphi. dicit anticyrā eſſe locū
in achaia vbi elleborū naſciť quo ſum=
pto demētes ſananť a capitis dolore: ī=
mo cōtra quēuis furorē vñ in ſermoni=
bus danda eſt hellebori mľto ꝑs maxīa
auaris. Neſcio an anticyrā ratio illis de
ſtinet oēm. Quia vero talis ſimulata in
ſania nihil ad poetā facit ideo ironicos
de ſe loquiť poeta vtēs exprobratiua ꝑ
ticula et dicit. oh ego ſup. ſum lęuus. i.
ſiniſter & ad carmen infortunatus qui
purgo bilē ſub ora. i. exrremitate verni
tpis hoc eſt ſub exitū veris. Nō alius. i.
nēo faceret meliora ſup. poemata q̃ ego
ſi nō purgarer qa totus eſſem imſanus
verꝫ. i. ſed nil. i. nulla laus poetarꝫ eſt. i.
reputať mihi. i. a me tanti valoris ſup.
vt velim īmūdus & īſan⁹ haberi. ergo qa nolo facere quo alios poetas fieri ꝑdico ego fungar vi
ce. i. officio cotis. i. lapidis quo ferrū acuiť quę valet efficere ferrū acutū cū ipſa ſit exors. i. ſine
ſorte & officio ſecādi: & īpe. i. ego docebo munus & officiū ſcribēdi & vnde. i. qua re opes. i. au=
xilia ſcribēdi vel metaphoricos diuitię parenť. i. acqranť. Et quic alat. i. foueat: & formet. i. īſti=
tuat poetā: quid deceat ſup. poetā qd nō ſup. deceat poetā quo. i. ad quē finē virtus. i. vera ſapi
entia ferat. i. ducat & quo error ferat qa ſapere. i. ſapientē eē & phīæ ꝑitū eſt pricipiū & fons ſcri
bēdi recte. chartę ſocraticę. i. ſcripturæ phīcę nō quas ſocrates ſcripſit: qui nihil ſcripſiſſe diciť
ſed quas Plato & reliqui philoſophi ex ei⁹ ore collegerūt: potuerūt oſtēdere tibi rem. i. argumen
tum & materiā ſcribendi & verba nō inuita immo vltronea ſequētur rē ꝓuiſam. i. pri⁹ ex philo=
ſophia notā vñ & aſinius pollo male inqt hercule eueniat verbis niſi rē ſequātur Poema enī con
ſtat ex re & orōne Res aūt ex philoſophia originē trahit vt ꝑcepta cōtineat. Oratio in grāmati=
ca & rhetorica diſcitur. Eſt enim numerata locutio q̃ rei inſeruire debet cōtra qđ peccāt q vt bo=
nam clauſulā inſerāt totam rem mutāt. Oſtēdit ergo poeta qd ex philoſophis diſcere debeamus
dicēs Qui didicit qd debeat pr̄ię in qua nat⁹ eſt & quid amicis & quo amore parēs ſit amād⁹: &
quo frater: & quo hoſpes. i. hoſpitio accept⁹ et qđ officiū ſit ſup. patris conſcripti. i. cū aliȷs ad
ſenatū adſcripti. quod officiū ſit iudicis: quę ꝑtes. i. qđ officiū ſup. ſint ducis miſſi in bellū ille
id ē is profecto. i. re vera ſcit reddere. i. attribuere cuiq;. i. vnicuiq; pſonę cōueniētia. i. quę ei con
ueniunt. Ego iubebo. i. volā vel ꝑcipiam imitatorē doctum. i. eū qui volet docte imitari reſpi=
cere. i. iterū atq; iterū inſpicere exēpla vitę: & morū hominū & ducere. i. trahere. hinc. i. ex hmōi
exemplari voces. i. locutiones viuas. i. ad viuū effictas: qa fabula nulli⁹ veneris. i. ſine venuſta=
te & ſine pōdere. i. maieſtate loquendi & ſine arte cōfecta ſpecioſa locis. i. hn̄s ſpecimē locorum
vľ in ſuis loces. Et morata. i. inſeq̄ns mores hoīm recte. i. debite oblectat. i. delectat & afficit in=
terdū ppľm valdi⁹. i. vehemētius & morať. i. detinet deſiderio ſpectādi meli⁹. i. āplius q̃ verſ⁹ in
opes rerū. i. egeni ſententiaū bonarū & nugę. i. carmina futilia & nihil ad rē agētia: canorę. i. iu=
ſto mūero: ornatis verbis: & multa cōcinnitate cōpoſitę. Muſa. i. dea poetarū dedit graiȷs. i. gręs=
cis auaris. i. cupidis. nullius ſup. rei: ꝑter laudē. i. pręterq̃ laudis ingeniū ad excogitandū & loq
ore rotundo. i. pfecto et hoc qa philoſophię ſtudēt. Sed pueri romani. i. liberi romanorū diſcūt

longis rationibus.i.p longos calculos & longas cōputationes deducere. i. diuidere aſſem id eſt librā duodecim vnciaꝝ in partes centū Filius albini ſup.inquit p̄ceptor calculorū dicat ſi vncia eſt remota.i.ablata de quincūce.i.de quinq̨ vncibus qd ſupat.i.reſtat? Rn̄det puer vel potius poeta ſi tu es filius albini ſic interrogatus poteras dixiſſe.i.fieri pōt vt dicas triens ſup.ſupat.i. reſtat. Et p̄ceptor dicit adulādo en fili ſi ſic ſapis tu poteris ſeruare tuā rē. Triens enī .i. tertia ps aſſis q̄ quattuor vncię ſunt. Reſtat ſi a quinq̨ deducta eſt vna. interrogat iterū magiſter Si ſup. vncia redit.i.accedit vł addit' ad quincūcē quid ſit.rn̄det puer ſemis.i.dimidiū aſſis hᵒ eſt ſex vncię.contra qđ inſtitutū exclamat poeta dicēs Speramus.i.debemus ne ſperare.q.d.nullo modo carmina linēda.i.digna q̄ linant' cedro: q̄ eſt arbor q̄ nō ſentit cariem & cuius ſucco illitę chartæ nō cōſumunt' Et ſeruāda. i.digna q̄ cōſeruent' cupſſo.i.ſcrinio aut arca cupſſina leui.i. leuigata et polita qa libri arca cupſſina īcluſi a tineis nō vexant': poſſe figi.i.cōponi Cū.i.poſtq̄ erugo.i. macula videlicet auaricia/& cura.i.cupiditas peculi ꝓ peculij augēdi ībuerit.i.īſtituerit vł inſtruxerit ſemel aīos iuuenū ad hęc.i.ad hm̄oi calculos ponendos.q.d.nequaq̄. Regula eſt. — Cedrus.

¶ Tametſi democritus cenſuit poetam bonū naſci: bonitateq̨ ingenii & diuino furore potiuſq̄ arte & eruditione fieri: nō tamen prętermittenda ē eruditionis diligentia: ſed res deſcribēdę ex philoſophorū libris: & deſcribendorū officia ex moralibus depromētur: qbus habitis rē verba ſequent' non inuita. Quod vt aſſequamur: poti⁹ gręcos ſoli⁹ laudis: q̄ latinos pecunię auaros mirabimur ac imitabimur.

Aut prodeſſe volunt aut delectare poetæ
Aut ſimul & iocunda et idonea dicere vitę
Quicquid p̄cipies eſto breuis: vt cito dicta
Percipiant animi dociles: teneantq̨ fideles
Omne ſuperuacuū pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa ſint proxima veris:
Nec quodcūq̨ velit poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſæ lamię viuū puerū ex trahat aluo.
Centuriæ ſeniorum agitāt expertia frugis:
Celſi prętereunt auſtera poemata rhamnes:
Omne tulit punctum qui miſcuit vtile dulci:
Lectorem delectando pariterq̨ monendo.
Hic meret ęra liber ſoſiis: hic & mare tranſit
Et longum noto ſcriptori prorogat ęuum.
Sūt delicta tamē quibus ignouiſſe velimus:
Nā neq̨ chorda ſonū reddit quē vl't man⁹ &
Nec ſēper feriet qđ'cūq̨ minabit' arc⁹: (mēs
Verū vbi plura nitēt in carmīe: nō ego paucis
Offendar maculis: quas aut incuria fudit
Aut humana parum cauit natura. quid ergo ē
Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius vſq̨

Hic vt poetę voti ſui cōpotes fiāt ſciātq̨ quē finē prętēdere debeāt oſtēdit triplex eſſe intētū poetæ & quis intēti ſui cōpos p̄cipue laudādus ſit addēs cui & quatenus ignoſcēdū ſit. inuit aūt triplicem finē poetaꝝ dicēs. Poetę aut volūt ꝓdeſſe.i.aut tm̄ vtilitatē ſeu frugē morū aut doctrinę p̄tēdūt vt qui ſeuere aut ſatyrā ſcribūt aut quāuis artē p̄cipiunt Aut volunt delectare. id eſt prętēdunt ſolā delectationē audiētiū vel plegentium vt qui laſciua carmina aut elegias amorū ſuorū edūt: aut volūt ſimul dicere & iucūda.i.delectabilia et idonea vitę.i.congrua ad bene viuendū. Deinde oſtendit quid illis faciūdū ſit qui ꝓdeſſe volūt.i. q p̄cipiūt dicēs Quicqd p̄cipies.i.quācūq̨ artē pręceptionibus trades: eſto breuis vt animi dociles.i.quos breuitate afficis dociles percipiant.i.intelligant cito dicta.i. q̄ dixiſti vł pręcepiſti Et vt fideles ſup. animi teneāt .i. non obliuiſcant' ſeł cōmiſſa Et eſt metaphora ſūpta a vaſe vel ab amico qđ vel qui ſi ſecreta a domino vł amico tradita diligēter cōtineat & nō effutiat fidele vel fidelis dr̄. Omne ſupuacuum.i.qđ vltra capacitatē diſcipuli p̄cipitur manat.i.diſtillat et ſupfluit de pectore pleno.i.de īgenio nō āplius capaci. Ficta cauſa voluptatis.i.ad ſolam delectationem inuēta ſint ꝓxima veris.i.vero ſimilia. Et fabula .i.fictio poetica nō poſcat .i.exigat credi ſibi.i.fidē ſibi adhi

Finis ſeu ītētio poetarum.

Pręceptio ſit breuis.

Quis eſt monitus venia caret.& citharedus
Ridetur chorda qui ſemper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum ceſſat fit cherilus ille:
Quem bis terq; bonũ cum riſu miror:& idem
Indignor.qñq; bonus dormitat homerus.
Verum operi longo fas ẽ obrepere ſomnum.
Vt pictura poeſis erit:quę ſi propius ſtes
Te capiet magis & q̃dam ſi longius abſtes
Hęc amet obſcurũ.volet hęc ſub luce videri
Iudicis argutum qua non formidat acumen.
Hęc placuit ſemel: hęc deciespetita r̃placebit

beri quodcũq; velit ſup.fingere Neu.i.
neue ꝑ et non / & nõ extrahat.i. eximat
puerum viuum aluo.i.ex ventre lamiæ
id eſt ſtrigis deuoratricis quia hoc non
eſt veriſimile. Sunt aũt lamiæ mulieres
Lamiæ. quę a nutricibus dicuntur noctu vola=
re et pueros quos ſolos vagantes offen
dunt deuorare ad terrorẽ videlicet pue=
rorum.ineptiret ergo poeta qui hoc vt
veram hiſtoriã oculis ſpectantium exhi
beat. Sequẽtibus oſtendit poeta cuius
intentũ maxime laudetur dicens Centu
rię ſeniorũ id eſt graues viri vtpote ſe=
nes agitant.i.expellunt ſup. poemata
exꝑtia id eſt nullam partem habẽtia fru
gis.i.vtilitatis hoc ẽ ad ſolam delecta=
tionẽ ficta. Et rhamnes.i. eqtes romãi
celſi i.in ſummo loco ſedẽtes quorũ fe
re molles ſunt auriculę : p̃tereunt.i.negligenter audiũt & contẽnunt poemata auſtera.i.nimium
ſeuera & nullã delectationẽ habẽtia .q.d.qui prodeſſe volunt placent qdem ſeniorib⁹ ſed nõ iu=
uenibus.qui delectare ediuerſo verũ is qui miſcuit:vtile.i.vtilitatẽ dulci.i. delectatiõi:tulit id ẽ
Punctum abſtulit :omne punctum.i. omniũ ſuffragium qđ tractum eſt ab ãbientibus.i.magiſtratũ ambi=
endo petentibus: q ſuffragia petẽtes tabulas cæratas circũferebant in quib⁹ ſuffragatores hoc
eſt vt dicũt voces ſuas dantes punctũ deſcribebant.Qui ergo omne puctũ tulit omnium ſuffra
gio & conſenſu creabatur vtpote ab omnib⁹ laudatus & õnibus placens Idem quoq; fiebat in
cauſis centũuiralibus :nam auditis ꝑtibus tabella circũferebatur iudicibus ac ſinguli punctum
ſiue notam ĩprimebant quo vel qua aut dãnarent aut abſoluerent. Tulit ergo om̃e punctũ dele=
ctando lectorem & monendo pariter.i.ſentẽtias vtiles habendo qbus lector ad virtutẽ moneret̃
hic.i.huiuſmodi liber .i. ita cõpoſitus codex meret.i.lucratur ſoſiis.i.illis librariſ fratrib⁹ qui
tunc romę libros vẽdebant ęra.i.pecuniam grandẽ.Et hic.i.hui⁹modi liber trãſit mare.i.fert̃ ad
vltramarinas oras & prorogat.i. extendit ſcriptori .i.auctori noto.i. vt dicunt famoſo longũ
ęuũ.i.indelebilem fere memoriã Et quia nemo ad vnguẽ perfectus eſt q in nullo erret oſtendit
ignoſcendũ eſſe certis erroribus dicẽs. Sunt tñ delicta .i errores in ſcribendo qbus nos velimus
ignouiſſe.i.dediſſe veniam.nã neq; .i.nõ:chorda ꝑcuſſa a cytharedo non reſpõdet.i.non reddit
ſemper ſonũ quem manus et mens & intẽtio ꝑcutientis vult:q;.i.quia remittit.i.refert vel reddit
ꝑſæpe.i.frequẽter poſcẽti.i. exigenti ſonũ grauem ſonum acutũ.& arcus non ſemp feriet.i.trãſ
figet ſagitta ſua quodcũq; minabitur . verum.i.ſed vbi.i.poſtq̃ plura.i.multa nitent.i.reſplen
dent & decora ſunt iu carmine:ego non offendar.i.lędar paucis maculis.i.paucis erroribus:q̃s
ideſt quos aut incuria .i.negligentia fudit.i. emiſit aut natura humana prona ad peccandum &
errori proxima cauit.i. effugit parũ.i. non ſatis diligenter: q̇d ergo eſt .i. quid ex illo infertur?
Reſpondet vt ſi ſcriptor .i. qui cõponit opus.& ſi librarius.i.ſcriba q mercede tranſcribit op⁹
peccat vſq;.i.ſemp idem .i.in eadem re q̃uis ẽ monitus ſup.cauere talem errorẽ.caret venia.i.in=
dignus ẽ cui ignoſcatur & cytharedus.i. canẽs in cythara ridetur.i. deridetur q oberrat ſp eadẽ
chorda. Talis enĩ ẽ incorrigibilis et ſtolidus reputand⁹.ſic .i. eodẽ modo ille videlicet poeta q
ceſſat multũ.i.oſſitãs & negligẽs eſt in multis locis fit mihi.i.reputat̃ a me ille q.d.notiſſim⁹ che
Cherilus. rilus.i.mal⁹ poeta q alexandrũ magnũ ſecutus bella eiuſdẽ deſcripſit cui alexander dixiſſe fert̃
malle ſe therſiten homeri eſſe q̃ huius achillem.i. viliſſimum gręcorum ab homero deſcriptum
q̃ pręſtantiſſimum qui a cherilo poſſet deſcribi .depactus autem eſt cherilus cum alexandro vt
ſi bonun verſum faceret aureo numiſmate donaretur:ſin malum colaphis feriretur: qui ſæpe ma
le dicendo colaphis nectus eſt vt dicit Acrovnde poeta Quem ſupple cherilum ego miror cum
riſu .i. cum irriſione bonum ſupple eſſe bis terq; id eſt in duobus aut tribus verſiculis. Et idem
id eſt ego idem indignor. i.ęgre fero poetas malos ſcribere auderem ꝙ ſi qs dicat Homerus bo=
nus.i. ꝑfectus: dormitat ideſt negligenter agit qñq;.i.aliqñ. Rñ.poeta ac ſi dicat fateor quidem
verũ .i.ſed fas ẽ .i.licitũ ſomnũ.i. dormitationem obrepere.i. latẽter interuenire lõgo opi q̃tum

fuit homeri. Peccant ergo q licētia abutunt̄ in epigrāmate vno qua vſos vident poetas in opē magno. Comparat deinde poeta ſicut in principio hui⁹ opuſculi poeſim picturę: qa ſicut picturarū quędā ꝓpter aptos colores licet mēſurā nō ſeruauerit lōgi⁹ ſtātib⁹ & ſemel īſpiciētib⁹ placet. Et q̄dā ꝓpt ſymmetriā.i.bonā cōmēſurationē ꝓpe ſtantes & bñ īſpiciētes plus delectat: ita & poeſis quædā ſemel audita placet: quia canora & iucunda videt̄ ſed vbi noſcit̄ neq; œconomiā neq; decorū ſeruaſſe vilipendit̄. q̄dā .ſ. illa obſeruās decies repetita placet: vñ dicit poeſis .i. cōpoſitio poetæ erit vt pictura q̄ .ſ. pictura capiat.i.delectet te magis ſi ſtes propius. Et quędam id eſt alia ſupple te magis delectet ſi abſtes.id eſt ſi ab illa ſis longius.hęc .ideſt delectans longius ab ſtantē / amat obſcurum.id eſt in obſcuro videri: & hęc quę magis delectat ꝓpius viſa volet videri ſub luce qua.ſ.luce nō formidat argutum.i.ſubtile acumē.i.ingenium & examen iudicis: hęc id eſt q̄ vult delonge & in obſcuro videri placuit ſemel.i.cū primū viſa eſt: & hęc volēs de prope et ſub luce videri placebit repetita.i.reuiſa decies.i.frequētiſſime. Aduerte lector. Intercidit verſiculus ponēdus poſt illū. Nā itaq; &c. hic Poſcētiq; grauē perſępe remittit acutū. Regula eſt. Nota

❡Cum tria prętendant poetę: aut prodeſſe tantum: aut delectare tantū: aut ſimꝉ vtrūq; efficere: qui prodeſſe volent aliquid docendo ſint breues et dilucidi: q delectare. ſint vero ſimiles & dulces nec quicq̄ a vero abhorrens fingant: Qui vero ſiꝉ et vtiles & dulces ſunt: palmarium auferunt. Quod ſi qui penitus pręſtare nequeunt: ne ſint tñ ob id incorrigibiles: nec ſibi in modico quouis carmine vendicent licentiā: quam homero & maroni cęteriſq; grauibus poetis in magno opere conceſſam viderint. Potius aūt molientur verā artem q̄ delectabilē imitationem ac ſiſitudinem ſeruare vt quanto interius ac penitius cognoſcantur tanto magis delectent & amentur: quod et picturis bonis contingere ſolet.

ſ O maior iuuenum: q̄uis & voce paterna
Fingeris ad rectū & per te ſapis: h⁹ tibi dictū
Tolle memor: certis mediū & tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus iuris et actor
Cauſarum mediocris abeſt virtute diſerti
Meſſalę: neſcit quantum caſſellius aulus
Sed tamē in precio eſt: mediocrib⁹ eē poetis
Non dii. nō homines nō conceſſere columnę:
Vt gratas inter menſas ſymphonia diſcors
Et craſſū vnguentū & ſardo cū melle papauer
Offendunt: poterat duci qa cęna ſine iſtis
Sic animis natum inuentūq; poema iuuādis
Si paulum ſummo deceſſit vergat ad imum.
Ludere qui neſcit cāpeſtribus abſtinet armis:
Indoctuſq; pilę diſci ve trocive quieſcit:
Ne ſpiſſę riſum tollant impune coronæ:
Qui neſcit verſus tñ audet fingere: quid ni
Liber & ingenuus pręſertim cenſus equeſtrē

Hic blāde cohortatur ad caſtigationē poematis oſtēdens poetā niſi ſummus ſit non poſſe laudari cum tñ in cæteris rebus vt Ariſtoteles in topicis auctor ē Mediocre laudemus tanq̄ bonū: et cauſam eius rei ſubiungit dicēs poema nō eſſe neceſſitatis ſed voluptatis. poſſem⁹ enim ſine nūero & metro qđ cōcepimus eloqui. ꝓinde ſicut in ſecūdis mēſis vbi ſaturi ſum⁹ cibi vulgatiores ieiunis ventribus grati reijciunt̄ & bellaria niſi ſuauiſſima ſint diſplicēt: ita poema niſi optimū & cōpoſitiſſimū vileſcit. quocirca conſulit quid impitioribus agendū ſit. Monens vt opus cōpoſitū cōſeruēt ſibi in nonū annū. & demū relegāt qa q̄ ſub ito calore captis placēt: refrigeratis diſplicēt & qa cuiq; ſua placēt monet vt ad ꝑitiorū referant iudiciū dicēs. O maior iuuenū.i.q grādior es īter duos filios piſōis q̄uis.i.licet aut q̄tūuiſ. tu figeris.i. īſtitueris & cōponeris: &.i.ſiꝉ: voce .i. eruditione paterna.i.patris tui piſonis viri optimi & eruditiſſimi fingeris dico ad rectū.i. verā artem: & ſapis.i. ſapiēs es: aut artē percipis & deguſtas: ꝑ te id ē proprio ingenio fretus: tñ ſup. tolle .i. aufer a me: memor.i.recordaturus: hoc dictum tibi.i.ad tuā eruditionē. mediū

Summã nummorũ:vitioq; remot9 ab omni
Tu nihil inuita dices facieſq; minerua:
Id tibi iudiciũ eſt.ea mens.ſiquid tamẽ olim:
Scripſeris in mœti deſcendet iudicis aures:
Et patris & noſtras nonũq; p̃matur in annũ.
Membranis intus poſitis delere licebit
Quod non edideris:neſcit vox miſſa reuerti.

id eſt mediocritatẽ & tolerabile.i. tolerãtiã concedi.i.pmitti recte.i.debite: certis.i.quibuſdã reb9.q̃uis enĩ quiuis cõſultus iuris.i.iuris peritus qui ĩ iure cõſulitur. Et actor cauſarꝫ.i.cauſidic9 mediocris.i.mediocriter erudit9 ab eſt virtute.i.a pitia meſſalæ diſerti.i. optimi iuriſcõſulti & neſcit.i.nõ ſcit tm̃ q̃tum Aulus Caſſellius:optimus actor cauſarũ. Sed tñ.i.attamen eſt in p̃cio.i.multi magni faciũt eum.ſed ſup.hoĩes dij: & colũnæ.i. pilę vbi poetæ ponebãt epigrãmata ſua nõ cõceſſere poetis eſſe mediocribus.i.vt poetę ſint mediocres & laudentur quia vt id eſt queãdmodũ ſymphonia.i.cõſonãtia carminis diſcors.i.male cõpoſita & vnguẽtũ craſſum id eſt mali odoris/ſicut leuem odorẽ dicimus ſuauẽ:& vt papauer.i.pulmẽtariũ ex papauere cõpoſitũ cum melle ſardo quod peſſimi ſaporis eſt:ſicut & corſicũ ꝓpter copiã taxi arboris amariſſimę cuius florẽ depaſtę apes mella amara cõficiunt.vñ Virg. Sic tua cyrneas fugiant examina taxos.vt inquam hęc incõdita fercula offendũt.i.lędunt:cõuiuas inter mẽſas gratas.i.obſonia delectabilia.qa poterat duci.i.pfici:ſine iſtis vilibus eſculentis:ſic poema natũ id eſt inuentum animis iuuandis.i.delectandis hoc eſt ad delectationẽ animorũ Si deceſſit ſummo.i.a ſumma ꝑfectione paulũ.i.modicũ vergit.i.tendit ad imũ.i.ad infimã ęſtimationẽ quia nõ laudat̃ mediocre.Et tñ omnes etiã indocti audent poema cõficere.quod ęgre ferens poeta dicit. Is qui neſcit ludere.i.luctari & exercere res militares abſtinet armis campeſtribus.i.nõ vtitur inſtrumẽtis quibus in campo martio excercetur iuuẽtus romana.Et indoctus pilæ.i.qui neſcit ludere pila ve ꝑ

Trocus.

vel diſci.i.maſſę rotundę quã in aerẽ ꝓijciunt:aut troci.i.quaternarij ſcd̃m acronẽ. Nam græci quaternarios trocos vocãt:aut troci.i.rotę quã currẽdo pueri ſcutica regũt Sunt tñ q putẽt turbinem ex buxo dici quo pueri exercent̃ ſed hic pro exercitio militari accipitur. quieſcit.i.abſtinet a ludo.ne coronę.i.circũſedentes in modũ coronę ſpiſſę.i.denſę:tollant.i.eleuent et extollant impune.i.paſſim:riſum.i.vocẽ irriſiõis.Et tñ ſup.is q neſcit.i.ignorat:verſus.i.artẽ verſificatoriã:ſeu metrificandi:audet fingere.i.cõponere. Rñdet poeta per obiectionem cũ ſtomacho & indignatione quia pantipophorã.Quid ni.i.cur nõ audeat fingere verſus.Liber.i. nulla ſeruitute tentus:Et ingenuus.i.ex libera matre natus prę ſertim.i.p̃cipue cenſus.i.cenſitus ſummã nummorũ equeſtrem.i.vſq; ad ſummã quadringẽtorũ ſeſtertiũ quę ſola dignum reddidit vt quis eques romanus fieret:& remotus ab omni vitio. Ad hoc poeta abnuendo:& quatiendo caput ſolũmodo reſpondet.nõ enim eſt reſponſione dignum.q.d.faciant tales inepte ſuperbientes & ſibi placentes qui incorrigibiles ſunt quod volunt.Ego certo ſcio ꝙ tu maior piſonũ nihil dices & facies minerua.i.ſapientia inuita.i.nolente.i.quod tibi a ſapientia negatum eſt:id.i. tale iudicium eſt tibi.et ea.i.talis mens: id eſt animus eſt tibi tamen ſi quid ſcripſeris olim.id eſt qñq;.i. tempore futuro ſup. illud deſcendat.i. tranſeat in.i.ad aures mœti.i.mœtij iudicis qui perdiligens carminum fuit exiſtimator.Habet autem primã longam etiam apud virgilium ideo mœti pro mœtii dicit.Et in aures patris tui lucii piſonis & noſtras.i.meas:& p̃matur.i. occultet̃. in.i. vſq; ad nonum annum quia licebit.i.licitum erit delere.i.caſtigare & auferre quod male poſitum eſt:mẽbranis.i.chartis in quibus ſcripſiſti poſitis.i.repoſitis intus.i.penes te:in ſcriniis tuis.q̃d non edideris.i.nõdum promulgaueris: Sed vox miſſa.id eſt emiſſa neſcit reuerti.i.irreuocabilis eſt.vnde alibi volat irreuocabile verbum.& pħs Quod ſemel dictum eſt amplius reſumi non poteſt. Regula autem eſt.

¶Quoniam quę in in cęteris fere rebus laudatur mediocritas:in poetis non recipitur:qui niſi ſummi ac perfectiſſimi ſint nihil laudis meruerint (quę enim ad voluptatem comparantur ſi non delicatiſſima fuerint reiiciantur:ſicuti bellaria min9 ſapida ſaturis appoſita) nemo carmen audeat edere quod non ſit ad vnguem caſtigatum & bonorum iudicio probatum:atq; ne ſubito calore iam recens natum placeat nonum recondat̃ in annum:quia ad non emiſſa ſemper tempeſtiua fuerit caſtigatio:at neſcit vox miſſa reuerti.

Silueſtres homines ſacer interpreſq; deorū
Cędibus et victu fœdo deterruit orpheus:
Dictus ab hoc lenire tigres rapidoſq; leones.
Dictus & amphyon thebanę conditor vrbis
Saxa mouere ſono teſtudinis:& prece blāda
Ducere quo vellet.fuit hęc ſapientia quondā
Publica priuatis ſecernere ſacra prophanis:
Concubitu prohibere vago:dare iura maritis
Oppida moliri:leges incidere ligno:
Sic honor & nomen diuinis vatibus atq;
Carminibus venit:poſt hos īſignis Homerus
Tyrtheuſq; mares animos in martia bella
Verſibus exacuit:dictę per carmina ſortes
Et vitę mōſtrata via eſt.& gratia regum.
Pieriis tentata modis:luduſq; repertus:
Et longorum operū:finis:ne forte pudori
Sit tibi muſa:lyrę ſollers.& cantor apollo.

Quia poeta oñdit artē poeticā eē diffi cillimā quippe in qua nemo verā laudē niſi qui eā in ſummo attigerit merit⁹ ſit oſtēdit eandē eſſe digniſſimā quā totis viribus nrīs ſtudeamus aſſequi. Ea nāq; eſt q̄ pria hoīes a feritate ad māſuetudinē: ab incultis ſilueſtribuſq; morib⁹ ad vrbanos: a cędibus ferinis ad ciuilē cōcordiā cōuocauit. Eadē eſt qua p̄diti nō ſolū ſummis mortalibus vtpote imperatoribus triumphātibus verūetiam diis immortalibus cōparētur. ipatorib⁹ quidē & ſummo cuiq; victori: qa eadē palma eadēq; laurus fortiter agēti & eū qui fortiter egerit diuine laudanti decreta eſt. neq; id quidē ab re aut citra meritū. Nā ſi victori in iuſto bello deorū immortaliū gl'ia: q triūphus eſt: decernif: Non tā q; hoſtiū victor affect⁹eſt q̄ quo eiuſmodi gl'ia ad cōſilem victoriā mortales aīos facile pelliceat: iuſtiſſime eadem gl'ia poetæ vtpote tantūdē aut eo quidē amplius de repu. merēti adiudicatur. Qui etenī fortiter agit ſemel quidē et id paucis cōſpiciētibus facit: q vero fortia & inclyta geſta recitat illa mille milies legi relegiq; pōt. Quinadeo/nō minus poetarū pręconia q̄ fortiſſimi ducis dextra in bello ꝓfuiſſe cōpta ſunt. Homerica ſiquidē tuba cū alios multos tum alexādrū illū magnū ad fortiter agēdū inflāmauit vſq; adeo vt ſtās ad ſepulchrū achillis fortunatos diceret illius manes q homerū meruerint hr̄e p̄conē. Quod alij ſic dictū volūt. O fortunate adoleſcēs q tuę virtutis p̄conē homerū inueneras Silius aūt italicus his verſibus. Fœlix ęacida cui tali contigit ore Gentibus oñdi: creuit tua carmie virtus. Tyrtheus aūt (pro quo qdā apud iuſtinū mendoſe/Cyrtheū ſcripſerūt. Et fere omnes textū poetę deprauātes legūt Dirceuſq; mares) Lacedæmonios pluſq̄ dexterrimus quiſq; ducū adiuuit. quē tyrtheū vocari & ęneas Silui⁹ ſeu papa pi⁹ in ea ep'la in qua de laude poetica loquif: & ſexcēti alij atteſtanf Eius aūt hiſtoriā acro recte tangit dicēs Lacedęmonijs diu aduerſum atheniēſes certātibus oracula r̄ñderūt nō aliter victoriam poſſe hr̄e niſi atheniēſem ducē habuiſſent Miſſis legatis q hoc ab atheniēſibus poſtularēt Atheniēſes in cōtumeliā ipſis tyrtheū quēdā claudū dederūt dicētes iuxta ignauiā ipoꝝ hūc eis ducē poſſe ſufficere. ſed oracula q̄ ꝓmiſerūt nō fruſtrata ſunt. nā tyrtheus licet corpe eſſet debilis ſcripſit tñ carmē heroicū: quo accenſi lacedęmonii in aciē ꝓceſſerūt ſicq; cōſecuti ſunt victoriā. Itē tyrtheus fuit gn̄e atheniēſis poeta deformis omni pte mēbroꝝ is primus tubā inuenit quo etiā Lacedęmonii vſi duce vicerūt meſſenios. Nā cū diuturno tēpe inter lacedęmonios & meſſenios bellū traheref Conſuluerūt lacedęmonii apollinē quibus reſponſum eſt nō aliter eos poſſe vincere niſi cum duce atheniēſi pugnarent quibus athenienſes tyrtheum dederunt & ita lacedęmonii vicerunt cum hoſtes nouus tubæ ſonus terruiſſet. hęc Acro cuius ſecūdę ſentētię aſſentitur porphirio. Sed Iuſtinus ī epithomatis trogi libro tertio plenius exequif hiſtoriā dicens. Inter ea meſſenii cum virtute nō poſſent per inſidias expugnantur. Deinde cum per annos octoginta grauia ſeruitutis verbera plęraq;: vincula cęteraq; captę ciuitatis mala ppeſſi eſſent: poſt longā pœnarum pœnitētiam/bellū inſtaurant. Lacedęmonii quoq; eo cōſpiratius ad arma cōcurrunt quo aduerſus ſeruos dimicaturi videbantur. Itaq; cum hinc iniuria inde indignitas aīos acueret lacedęmonii de belli euētu oraculo delphis conſulto iubenf ducem belli ab atheniēſibus petere Porro athenienſes cum reſponſum cognouiſſent in contemptum ſpartanorum tyrtheum poetā claudum pede miſere qui tribus p̄lijs fuſus eo vſq; deſperationis ſpartanos adduxit vt ad ſup-

Poetica laus.

Triūphus

Tyrtheus

plementum exercitus ſeruos ſuos manumitterēt iiſqꝫ interfectorum matrimonia pollicerētur vt non numero tantum amiſſorū ciuiū / ſed & dignitati ſuccederēt. Sed reges lacedęmoniorū ne cōtra fortunā pugnando maiora detrimēta ciuitati infunderent reducere exercitū voluerūt. Ni interfuiſſet tyrtheus q̄ cōpoſita carmina pro cōtione exercitui recitauit. In quibus hortamēta virtutis damnorū ſolatia: belliqꝫ cōſilia conſcripſerat. Itaqꝫ tantū ardorē militibus iniecit vt nō de ſalute ſed de ſepultura ſolliciti teſſeras ſuis & patrū ſuorū noībus inſculptis dextro brachio deligarent vt ſi omnes aduerſum p̄lium cōſumpſiſſet & temporis ſpacio confuſa corporum lineamēta eſſent ex indicio titulorū tradi ſepulturæ poſſent. cum ſic animatū reges exercitum viderēt curant bellū hoſtibus nunciare. Meſſeniis autem non timorem res ſed ęmulationē mutuā dedit Itaqꝫ tantis animis concurſum eſt vt raro vnq̄ cruentius p̄lium fuerit. ad poſtremū tamen victoria lacedęmoniorū fuit. Hęc ille Ad eam ergo victoriam tyrthei nō parū profuerunt carmina. Diis vero immortalibus in hoc comparant̄ poetę: ꝙ dictę per carmina ſortes quia ſcd̄m Pli. Heroicū carmen oraculo debetur abs quo inuentū eſt. Pręterea lyrę ſolers et cantor apollo fuit. Ordo igitur eſt. Orpheus theologus ille & antiquiſſimus poeta: ſacer quia muſarum ſacerdos & interpres deorum qui voluntatē deorum menti ſuę inſpiratā mortalibus expoſuit: deterruit .i. deterrendo abduxit homines ſilueſtres .i. in ſyluis habitantes: cædibus .i. a mutuis interfectionibꝰ: et fœdo id eſt turpi victu. quia nonnulli crudis carnibus veſcebantur: omnes vero beluino more viuebāt & dictus eſt ob hoc .i. quia hoc faciebat: lenire .i. mitigare cātu ſuo & demulcere tigres & rapidos leones. Et amphion vates thebanus: cōditor .i. reperator (ſcd̄m quoſdam) vrbis thebanę quæ ē in thracia: dictus eſt mouere .i. mouiſſe ſono teſtudinis .i. lyræ ex teſtudine primum factæ. ſaxa ideſt lapides quibus cōſtructa ſunt mœnia thebana: quia inſtigauit homines ad ea ex lapidibus conſtruenda: & dictus eſt ducere p̄ce blanda .i. blanditiis ſuis ſaxa ſupple eo quo vellet Sapientia cui homines ſtudebant fuit quondam hęc .i. in huiuſmodi rebus: ſecernere .i. ſepare ſacra id ē res ſacras prophanis .i. a non ſacris quę procul ſunt a phano. Et prohibere .i. arcere homines a concubitu vago .i. meretricio extra matrimonium & dare maritis iura ſicut ſunt iura dotium: & moliri .i. cum mole & difficultate facere oppida .i. operimēta ciuitatum cuiuſmodi ſunt mœnia Et incidere ligno .i. tabulis ligneis: leges .i. publicas ſanctiones. Et honor & nomen venit ſic .i. per huiuſmodi opera vatibus .i. poetis diuinis .i. diuino ſpū afflatis. Et carminibus .i. poematis eorum: Homerus poeta ille inſignis .i. illuſtris & nobiliſſimus et tyrtheus vates ille athinieſis exacuit .i. inflāmauit & acres fecit verſibus ſuis in bęlla martia .i. cruenta qualia mars gerit aīos mares .i. viriles. fortes .i. reſponſa apollinis ſunt dictę .i. data per carmina heroica ſcilicet. Et via vitę .i. ideſt ratio viuendi vtpote philoſophia eſt monſtrata per carmina: & gratia regum eſt tētata .i. ſollicitata: modis pieriȷs .i. muſicis hoc eſt proxima via ineundi gratiam regum ē eos eorumqꝫ geſta laudare. Ludus vtpote ſcęnicus eſt repertus .i. inuentus modis pieriȷs. Et finis longorum operum .i. recreatio omnis laboris ſupple inuenta eſt pieriis modis .i. modulationibus vel finis .i. laudatio & merces omnium operum & ne .i. vt non muſa ſit tibi pudori .i. verecundiæ propter eius vilitatem aut difficultatem .i. Apollo deus ille magnus eſt ſollers id eſt diligenter peritus: lyrę: illius inſtumenti muſici quod a mercurio inuentum dono accepit. Et inuentus eſt cantor .i. modulator q. d. quod deo honori eſt homini pudori eſſe non poſſe. Ne quid autem titubes puer quia diximus epithomatis et poematis in ablatiuo plurali quia id docti fere vſurpant licet recentiores poematibus dicere malint. Cauebis præterea ne cum vulgo dircæum legas: licet amphion dirceus ſit: quia manifeſta hiſtoria tyrtheum dici probat & acronis interpretatio. Cui etiam ſuffragatur ꝙ Homerus dicitur non mœonius aut mœonides: vt duo ſint propria nomina: nam vt vſitate dixeris mantuanum et ſiculum: ita minus apte vergilium & ſiculum ſed Vergilium & theocritum: ſicut hic Homerus & Tyrtheus. ſed acta agimus.

Regula autem eſt hęc.

¶ Ne vero ob difficultatem contemnatur poetica prouincia attendenda eſt eius vtilitas ac dignitas. Vtilitas quidem quia primi laude digni mores: primęqꝫ leges ac ciuitates laudandę a quouis viro eloquentia & muſis prędito ſunt inſtitutę: atqꝫ ob gloriam adipiſcendam quam carmina pariunt conſeruatę. Dignitas vero ꝙ et apollo qui oracula ſua heroicis verſibus edidit: muſicę peritiſſimus comprobetur: & tam deorum q̄ hominum laudes carminibus contineantur.

Natura fieret laudabile,carmen an arte
Quæſitū eſt.ego nec ſtudium ſine diuite vena
Nec rude qd proſit video,ingeniū: alterius ſic
Altera poſcit opem res:& coniurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu cōtingere metam
Multa tulit fecitqꝫ puer:ſudauit & alſit:
Abſtinuit venere & baccho:qui pythia cātat
Tibicen didicit prius extimuitqꝫ magiſtrum.
Non ſatis eſt dixiſſe ego mira poemata pāgo
Occupet extremū ſcabies:mihi turpe reliq eſt
Et quod non didici ſane neſcire fateri.
Vt p̄co ad merces turbam q cogit emēdas
Aſſentatores iubet ad lucrum ire poeta
Diues agris:diues poſitis in fœnore nūmis.
Si vero eſt vnctum qui recte ponere poſſit
Et ſpondere leui pro paupere & eripere atris
Litibus implicitum:mirabor ſi ſciat inter
Noſcere mendacē verumqꝫ beatus amicum.
Tu ſeu donaris ſeu quid donare velis cui
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lęticiæ.clamabit enim pulchre.bene recte.
Palleſcet ſuper his:etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem:ſaliet:tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere:dicunt
Et faciūt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore mouetur

Natura fieret lau dabile carmenan atte Quęſitumeſt &c.

Quia vetus eſt opinio poetā naſci.i. ſponte muſarū ingeniiqꝫ beneficio prodire:oratorē vero fieri.i.diligēti eruditione tradētis & feruenti ſtudio accipiētis.Nec enī dicūt poetā poſſe euadere q nō idē ad hoc natus ſit.Proinde diuinꝰ ille Plato inter cætera q̄ de futuro poeta tradit indicia id habet ꝙ poeta non ſumit artificii ſui incremētū.vn̄ apud noſtros diuinus Maro nō minus artificioſe ſeruauit humilē characterē in bucco. et mediocrē in geor.q̄ ſublimē in ęnei. quapropter heſiodus apud gręcos dixit ſe potū caballino fonte nullo labore a pecudum cuſtodia ad poetarū collegiū vocatum.Et Ennius apud latinos dixit ſe ſola receptiōe animę homericæ repente poetam euaſiſſe: qua opinione perſuaſi multi eruditionē & ſtudia contēnunt iactātes ſeſe ad poeticam natos Quos poeta noſter hic irridet & eiꝰ imitator Perſius in principio operis ſui vn̄ ſic dicit Quęſitū eſt.i.quęſtio & dubitatio fuit inter grāmaticos & poetices ſtudioſos ſup.an carmen laudabile id ē dignū laude:fieret natura.i.ſoliꝰ naturę beneficio:an arte.i.eruditione & ſciētia per ſtudiū acquiſita.Ego īquit poeta nec.i.et non:nō video quid ſtudium id eſt diligens exercitatio diſcentis proſit.i.ꝓficiat alicui aut vtilis ſit ſine diuite vena.i.benignitate naturę qua carmina abundantius ꝓueniūt.Nec video quid ingeniū.i.beneficiū naturę nobiſ ingenitum proſit rude.i.quod eſt incultum & nulla eruditiōe adiutum:ſic id ē vſqꝫ adeo : altera res vtpote ingenium poſcit.i.requirit opem.i.auxiliū alteriꝰ ſup.rei videlicet ſtudii:et cōiurat amice id eſt amicabiliter cōſpirat ſic vt nunq̄ quid boni faciat īgeniū ſine ſtudio nec ſtudiū ſine ingenio.Moleſte autem fert poeta ſolos poeticę ſtudioſos eruditionem et diligētiā contēnere cum cęterarꝫ rerum poſſeſſores tam feruenter ſtudeant.& dicit ſupple is qui ſtudet contingere id eſt alios attingere/curſu . id eſt currendo metam optatam id eſt limitem ſtatutum in ſtadio:tulit id eſt paſſus eſt& fecit puer id eſt a pueritia multa id eſt multas res vt pote: ſudauit id eſt ſudorem emiſit in ęſtate &alſit id eſt algorem ſeu gelu per hyemem ſuſtinuit & abſtinuit venere & baccho id eſt luxuria & vino nimio. vn̄ Virgilius in carmine de venere et vino .Nec veneris nec tu vini capiaris amore Vno namqꝫ modo vina venuſqꝫ nocent.Vt venus eneruat vires ſic copia vini &c.Et ſupple is tibicen qui cātat pythia.i.carmē in honorē apollinis ꝓ pythone īterēpto decātatū:didicit priꝰ:& extinuit mgr̄m.i.nullus ignorās artē muſices muſicā ꝓfitet̄ etiā in īferioribꝰ rebꝰ vtpote ī ducēdis tibiis niſi forte q eandē prędidicit & tn̄ in arte poetica ſatis eſt id eſt videt̄ ſatis eē dixiſſe.i.vt quis di-

Poeta naſcitur.

cat per iactantiã. Ego pango.i.compono & cõficio mira.i.admirãda poemata.ſcabies.i.turpis prurigo & lepra occupet.i.inuadat extremũ .i.eum q vltimus ſcribet verſuſ. Turpe.i.indecorũ eſt mihi reliqui.i. vt ego relinquar et fateri me neſcire ſane.i. vt ſanũ decet quod non didici. Et hoc metaphoricos locutus ẽ poeta vtens trãſlatione a ludo puerorũ. ita enĩ pueri currẽtes aiunt occupet ſcabies in extremo remanentẽ. verũtamẽ quia laus in proprio ore ſordet & nõ veriſimile eſt multos ꝓpria opinione tam illudi oſtẽdit ad eam aſſentationẽ accedere Ideo dicit poeta. vt id eſt queẽadmodũ ſup. facit p̃co qui cogit.i.cõpellit turbã.i. multitudinẽ ppl̃i ad emendas merces. ſic poeta diues agris & diues nũmis poſitis in fœnore.i. datis ad vſurã iubet aſſẽtatores ire id ẽ venire & accedere ad lucrũ: vero pro ſed ſi ſup. aliquis eſt qui poſſit.i. valeat ponere.i.añponere recte.i.debite vnctũ.i.obſonium pingue quod Perſius ſic interp̃tatur. calidũ ſcis ponere ſumen ſcis trita horridulum comitẽ donare lacerna. hoc eſt qui poſſet ſpondere.i.interuenire & fideiubere ꝑ paupere cliente ſup. leui .i. facili & emaci adulatore. Et qui poſſit eripe.i. deliberare implicitum.i.inuolutũ & irrititum: litibus.i. contẽtionibus atris.i. obſcuris & dubiis vel nociuis: ego mirabor ſi ip̃e beatus .i. tã diues ſciet internoſcere.i.diſcernere amicũ mendacẽ.i.adulatorem & verum. Tu o maior piſonũ ſeu.i. ſiue donaris.i.iam donaueris qd.i. aliquid: cui .i. alicui: ſeu.i.ſiue velis donare.i. donaturus es nolito ducere ad verſus factos tibi.i.a te ſup. virũ plenum letitię.i. hylaritatis ꝓpter bona tua vel pinguem propter obſonia tua Sicut in georgico. Quid faciat lętas ſegetes. quoniã pro quia talis ſup. audiens verſus tuos clamabit pulchre ſup. verſus tuos eſſe compoſitos & bene et recte . & palleſcet.i. prę nimia admiratione ſe pallidũ finget. ſuper his videlicet verſibus tuis Et ſtillabit.i.effũdet rorẽ .i.lachymarum guttas ex oculis amicis.i.ex nimia lęticia quã de proſperitate tua habet qua ſe amicũ ſignificat & ſaliet.i.præ nimia lęticia exultabit: & tundet.i.ꝑcutiet pede ſuo terram vt.i. quemadmodũ ſup. ij qui cõducti in funere.i.ad funebre obſequium plorant dicunt & faciũt prope.i.quaſi plura dolentibus id ẽ ijs qui dolent ex animo. i.de vero corde ſic id eſt eodem modo deriſor id eſt callidus aſſentator mouetur: i. demonſtrat ſe affici plus vero laudatore.i.eo q ad verũ laudat. Regula eſt.

❡ Tametſi quęſitum eſt an carmen laudabile fiat natura.i.pręſtãti ingenio ac diuite vena naturę: an arte id eſt ſtudio & eruditione: et vt viſum eſt democritus (qd' etiam aſſerit quintilianus) bonitati naturę plus concedit: non tamen perfectum (qui ſolus laudatur) poetam efficiet ſine ſtudio: quocirca cum in aliis certaminibus atq; exercitiis qui pręmia tollere volunt multos labores ſubeant: idem poetis faciundum eſt: qui ſibi placere non debent. nec aſſentatoribus pręſertim ſibi obnoxiis fidem habere.

Reges dicuntur multis vrgere culullis:
Et torquere mero quẽ perſpexiſſe laborant
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes
Nunq̃ te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares: corrige ſodes
Hoc aiebat et hoc. melius te poſſe negares
(Bis terq; expertum fruſtra delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere verſus)
Si defendere delictum q̃ vertere malles
Nullũ vltra verbũ aut operã ſumebat inanem
Quin ſine riuali teq; & tua ſolus amares.
Vir bonus & prudẽs verſ9 rep̃hendat iertes

Vt in p̃fatione noſtra diximus auctor in calce opis ſui potiſſimũ ad diligentẽ caſtigationẽ cohortat̃: quippe cui9 negligentiores romanos offenderit. Cęteꝝ quia dicere inſtituerat qs minus idone9 ſit caſtigator vtpote q̃ mẽſa tua captus eſt ꝑgit oñdens ſolertiã & prudẽtiã veterũ regũ.i. principũ cõuiuiorũ quos reges cum alii tum martialis pſępe vocat quorũ morẽ ſic exponit. Reges id eſt p̃ diuites viri dicunt̃ vrgere id eſt torquere mſ̃tis culullis i.calicib9 vinariis. Eſt enĩ diminutiuũ a culeo q eſt ſaccus ſiue vter ex corio in quo vinum reponebat̃ vñ poeta car.j. Diues & aureis mercator xicceet culullis. vina ſyra repata mercé: qa vero ſub obſcuritate dictũ videri poteſt declarat ſequẽtibus more virgiliano dicẽs & ꝑ.i. dicũtur torquere mero. i. dicunt̃ cõtrahere ad cõfeſſionem

Culeus. Culullus.

Culpabit duros: incomptis allinet atrum
Tranſuerſo calamo ſignum: ambitioſa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget
Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
Fiet ariſtarchus: nec dicet cur ego amicum
Offendam in nugis: hę nugę ſeria ducent.

puro vino: eum ſup. quē laborāt. i. conātur perſpexiſſe. i. perfecte cognouiſſe an ſit dignus amicitia. q. d. diuites vt capiant: vina bona proponūt qa ebriꝰ et pueri & fatui dicēt tibi verum. Tu autem miſer vt capiatis. verum vt noſcat piſo quis bonus ſit caſtigator & quodnam eiuſdem officium pergit dicens: ſi condes carmina: animi latentes ſub vulpe hoc eſt ſub dolo vulpino nunq̄ fallāt te. i. caue ne te fallant ingenioſi homines laudantes mala carmina ſicut in apologis ęſopus illius phrygij fabulatoris: Coruus illuſus eſt a vulpe & emūctus caſeo quē in ore ferebat. dicebat enim vulpes pulcherrimā fore auiū ſi canere ſciret: q captus laude & canere incipiēs caſeū demiſit: quo habito q̄ prius laudauerat deridere cœpit: ſed ſi tu recitares quid. i. aliqd compoſitionis tuę quintilio videlicet vario cremonenſi poetę & virgilij amico: aiebat. i. diceret ad te ſodes qđ blandiētis eſt. q. d. ſi audes puer corrige hoc & hoc. i. hunc & hunc errorē ſi ſup. negares te ſupp. poſſe facere melius iubebat. i. iuberet te expertum. i. quē expertus eſſet bis & ter fruſtra ſup. operatum eſſe delere. i. penitus deponere vel potius ſic iubebat te exptum bis & ter fruſtra. i. qui feciſti periculū an poſſes carmen tuū inconditū reſarcire fruſtra. i. inuanū delere verſum & nouum facere. & reddere incudi. i. nouo artificio cōponēdi verſus male tornatos. i. male cōpoſitos: ſed ſi tu malles. i. magis velles defendere delictū. i. errorē tuum q̄ vertere. i. corrigere: nullum. i. non vllum: non ſumebat vllum verbum aut ſup. vllam operam inanem. i. ſine vtililitate vltra Quī id ē quo minus amares te & tua ſup. carmina: ſolus ſine riuali. i. æmulo. Riuales enim ſunt vnīꝰ amatores qui ſæpe inter ſe rixantur quod tractum eſt a ruſticis vel a tauris ad vnum riuum conuenientibus. Vir bonꝰ & prudēs rep̄hēdet verſus inertes. i. ſine gnauitate & arte factos Et culpabit duros. i. maleſonantes & allinet. i. apponet atrum ſignum. i. maculam atramenti: calamo trāſuerſo. i. penna per tranſuerſum ducta. incomptis. i. verſibus inornatis: & recidet. i. amputabit ornamenta ambitioſa. i. ſuperflua & ad ſolam pompam facta. Et coget dare verſibus parum claris. i. obſcuris: lucem. i. claritatem. Et arguet. i. damnabit dictum. i. quod dictum eſt ābigue id eſt dubie. Et notabit. i. nota indicabit mutanda. i. quę debeant mutari: & fiet ariſtarchꝰ. i. ariſtarchi ſimilis qui grāmaticus homeri carmina annotauit verubus & ſtellis. quem imitatus etiam eſt hieronymus noſter. Nec ſupple vir bonus & prudens dicet cur ego offendam. i. lędam amicū ī nugis. i. rebus vilibus qualia ſunt carmina incondita Ideo autem non dicet hæc: quia hæ nugæ id eſt huiuſmodi facilia carmina & incondita ducent. i. afferent ſeria mala vtpote malam dicendi conſuetudinē & incorrigibilitatē quod in arte poetica grauiſſimum peccatum eſt. Regula eſt.

Vulpina fraus.

Riuales.

Ariſtarchꝰ

¶ Sicut reges id eſt principes conuiuiorum paraſitos & cęteros familiares vino torquere ſolent vt quam ieiuni diſſimulant veritatem fateātur: ita poeta aduigilare debet vt de carminibus ſuis verum obtineat iudicem Qualis poetę tempore erat quintilius. nec tamen ſatis eſt bonū iudicē obtinuiſſe niſi ill obtemperaueris.

In mala deriſum ſemel exceptumq; ſiniſtre
Vt mala quē ſcabies: aut morbꝰ regius: vrget
Aut phanaticus error: & iracunda dyana
Veſanū tetigiſſe timēt: fugiuntq; poetam
Qui ſapiunt: agitant pueri: incautiq; ſequūtur.
Hic dum ſublimis verſus ructatur: & errat
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foueamq;: licet ſuccurrite longum

In mala. Hic oſtēdit quo demētię pueniat poeta malus ſibi placens & incorrigibilis: eo. ſ. vt veluti fera q̄uis ab oībꝰ vitetur: q̄ ſi quē arripuerit ad ſatietatē vſq; longa recitatiōe torquet. Ordo aūt in principio ſcđm acronē eſt cōtinuandus cū ſuperioribus vt ſit. hæ nugę ducēt in mala ſeria. i. in malas neceſſitates Poteſt tñ ſic accipi vt. i. quēadmodum ſup. is quē ſcabies mala. i. quoduis genus leprę: aut morbus regius / quē quidam demoniacū: alij comitialē / alii arq̄

Clamat io ciues:non ſit qui tollere curet
Si curet quis opem ferre:& demittere funem
Qui ſcis an prudens.huc ſe deiecerit:atqꝫ
Seruari nolit dicam:ſiculiqꝫ poetę
Narrabo interitũ.deus immmortalis haberi
Dũ cupit empedocles:ardentẽ feruidus ætnã
Inſiluit:ſit ius:liceatqꝫ perire poetis:
Inuitum qui ſeruat idem facit occidenti
Non ſemel hoc fecit:nec ſi retractus erit:iam
Fiet homo:& ponet famoſę mortis amorem
Nec ſatis apparet cũ verſus factitet vtrum
Minxerit in patrios cineres:an triſte bidẽtal
Mouerit inceſtus:certe furit:ac velut vrſus
Obiectos caueę valuit ſi frangere clatros
Indoctum doctũqꝫ fugat.recitator acerbus
Quem vero arripuit tenet.occiditqꝫ legendo:
Non miſſura cutẽ niſi plena cruoris hirudo.

tum vocãt.Et quẽ gręci hicteron dicũt vrget.i.torquet:aut error phanaticus.id eſt furor quo ꝑcutiũtur qꝛa phanis tã gũtur/& limphatico agitanꝫ hoc eſt q alicuius numinis furore vexãtur:qui & lĩphatici & ceriti dicũtur Et ſup.is quẽ diana iracũda.i.offenſa & lęſa vrget.i.perſequitur furore ſubaudi ab omnib⁹ fugitur ſic omnes qui ſapiũt timẽt tetigiſſe poetã veſanũ.i.male ſanũ & deprauatũ:qꝫ ꝓ et fugiũt eũ ſup. deriſũ in mala.i .in malũ eius: quia ſine emẽdatione:et exceptum.i.correptũ ſemel ſiniſtre.i.ſine vtilitate eius.et pueri agitant .i.perſeq uũtur vt inſanũ:et incauti vt ĩ docti qui vicioſũ hominẽ cauere neſciunt ſequũtur .i.imitãtur .poteſt etiam cõſtrui ſine ſubauditiõe verbi ſic Qui ſapiunt timẽt tetigiſſe poetã ve ſanum Et fugiunt poetã deriſum ſemel ĩ mala & exceptũ ſiniſtre vt eum quẽ mala ſcabies aut eũ quem morbus regius vrget hic.i. huiuſmodi malus & ĩcorrigibilis poeta dũ ſublimis.i.glorioſ⁹ et ſibi placens ructatur.i. eructat & euomit verſ⁹ ſuos vel dũ ructaꝫ verſus ſublimis magnificos & altiloquos et errat.i. captus

Merula. furore illo vagaꝫ ſi decidit.i. deorſum cadit veluti auceps .i. captator auium intẽtus.i. operã dans merulis ſup.capiendis Et ẽ merula auis quę mera.i.ſola volat cũ turni gregatim volent:in puteũ & foueã.licet clamet longũ.i. longo tẽpore Io ciues.i.o boni vicini & cõciues mei ſuccurrite mihi ſup.pereũti Nõ ſit ſup.aliquis qui curet tollere.i. erigere eũ ex fouea:ꝙ ſi q̃s curet ferre opẽ.i.auxilium & demittere.i.deorſum in puteum mittere funẽ id eſt reſtem vel chordã qua eum extrahat.ego .i.quiuis aſtãs dicã.i.dicere poſſit qui ſcis.i.quõ ſcis an qui in puteo eſt prudẽs.i.ſciens & volens deiecerit ſe huc id eſt in hũc puteũ atqꝫ nolit ſeruari .Et ego narrabo.i.quis aſtãs narrare poterit ĩteritũ .i.mortẽ poetę ſiculi videlicet empedoclis. Et dicã deus ĩmortalis haberi &c.Pro hoc cõtextu intelligẽdo priuſq̃ ꝑgamus operępcium ẽ cognoſcere vim ſimilitudĩs aucupis & poetę errabundi in foueã decidẽtis:quę tracta eſt ex apologis. Aucupes enĩ aucupio intẽti vt aues emiſſas recipiãt miro modo

Aucupũ casus. clamare ſolẽt.Et ſeſe nõ nunq̃ ne auis capiendis terrori ſint in puteos ac foueas demittere. Quorum clamore excitati agricolæ vicinij & accurrentes vt auxiliũ ferant ab ipſis cũ deriſu & execratione dimiſſi ſunt.Euenit autem poſtea vt ijdem aucupes capiendis auibus nimiũ intenti in nõ præuiſas foueas inciderent:Et cum clamarent io ciues ſuccurrite propter illuſionem pręteritam nullus accurrit & ita ſubmerſi ſunt. Similem fabulam habet ęſopus de paſtoribus ſępe falſo cõtra lupum auxiliũ petentibus quod cum vere petebant non habebãt.in hoc autem eſt aucupi ſimilis poeta ꝙ cum ſępe correptus noluit ab errore diſcedere:ſi in foueam deciderit credatur prudens & volens incidiſſe.bene autem dicit poeta prudens & nõ prudenter quia ml̃ti ſciẽtes et prudentes peccant.Nemo ſcienter & prudenter Empedoclis autem hiſtoria ſic ab acrone recitaꝫ.Em

Prudens. pedocles fuit agrigentinus philoſophus pythagoricus qui ſe in flammas ætnę montis ſicilię ĩ

Prudenter iecit ĩmortalitatẽ affectãs: vt videlicet ĩ cęlũ credaꝫ trãſlat⁹.qđ ei⁹ crepidulę prodiderũt q̃s flãma

Empedocles. eructauit: ęreis ei vſus fuerat.Is dicebat ĩgenia frigido circũ ꝑcordia ſanguĩe ĩpediri.Crepidulæ ſũt q̃s ſoleas vocãt.Ordo igiꝫ ẽ.Empedocles dũ cupit haberi.i.iudicari de⁹ ĩmortalis frigid⁹.i.maleſan⁹ inſiluit ętnã.i.montẽ ſicilię ardẽtẽ Et igiꝫ ſit ius & liceat poetis qđ licuit philoſopho

nimis inſano ſup.is q̲ ſeruat.i.eripit a morte inuitũ.i.volẽtem ſeip̃m occidere:facit idẽ.i.ſimile
occidenti.i.qui occidit & interficit. Cuius dicti rationẽ ſic Landinus colligit. Si quis inquit ſe=
ipſum ꝑdat idem ille erit & cędens & cęſus. Hũc igitur ſi ſeruabis nõ ſolũ eum ſeruabis q̲ occide
batur ſed eũ quoq; q̲ occidebat &ita erit ſimilis occidenti:ſed nõ ꝓcedit hęc ratio .mens enim di=
centis eſt ꝙ tantũ peccat q̲ volẽtem mori ſaluet ac qui nolentem interficiat. Et rationẽ ſubiũgit:
quia q̲ ſemel ita affectus eſt: vt ſeipſum velit occidere nunq̃ poſtea erit homo. i .ſanę mentis vt
more humano ſupuiuere velit. Et ita tanto aut maiore malo affeceris ſeruando volẽtẽ mori q̃to
bono priuaueris volẽtem viuere occidẽdo eũ Neq; requirit̃ extrema veritas:hic ex inuidia cõtra
poetã malum loquẽtis.inducit̃ enĩ quiuis de vulgo ip̃m in fouea dep̃hẽdens & dicẽs ip̃m furore
ꝓprio ꝓpter grauiſſimũ crimen in eã incidiſſe Et addẽs nec pro et nõ/& ſup.poeta hic nõ fecit ſe
mel ſup .dũtaxat immo frequẽtiſſime.hoc q̄d nũc fecit.i.non ſemel p̄cipitauit ſeſe in foueã Nec
et nõ:& ſi erit retractus.i.iterũ extractus nõ erit iã.i.poſthac:hõ.i.ſanę mentis. Et.i.nõ ponet.i.
deponet amorẽ.i.cupiditatẽ mortis famoſę qua ſeipſos occidẽtes pereũt ſicut Hãnibal et Cato
Nec apparet ſatis.i.nõ eſt ſatis cognitũ & pſpectũ :cũ factitet verſus.i.cũ ſit ſępe ĩſanus vtrum
minxerit in cineres patrios.i.patris & an ipſe inceſtus .i. inceſto pollutus mouerit .i. violauerit Bidẽtal.
et ꝑturbauerit:bidẽtal triſte.i.locũ fulmine tactũ & bidẽte piandũ quẽ nephas erat tetigiſſe . Vñ
Perſius ſaty.ij. An quia nõ fibris ouiũ ergẽnaq; iubẽte Triſte iaces lucis euitandũq; bidẽtal &c.
Certe.i.quęcũq; cã fuerit certũ eſt ꝙ fuit ac pro et ip̃e recitator carminũ ſuorũ acerbus .i. ingrat⁹
et iniocũd⁹ fugat ĩdoctũ& doctũ.i.oẽs mortales velut.i.ſicut vrſus aĩal illud ferox ſi valuit fran
gere clatros.i.cãcellos & oppoſitiões oſtiorũ caulę ſuę:vero ꝓ ſed tenet.i.detinet q; pro et occi=
dit id eſt interficit & necat legẽdo.i.recitãdo malos verſus ſuos quẽ arripuit.i.in fuga cape po= Harũdo.
tuit exiſtens hirudo.i.tanq̃ hirudo.i.ſanguifuga nõ miſſura.i.talis q̃ nõ dimitteret cutẽ plenam Hyrundo.
ſanguinis.niſi ſup.ſit plena cruoris.i.ſanguine ſaturata. Eſt aũt diſcrimen inter harundinẽ hy= Hyrudo.
rũdinẽ. Nã harũdo cãna eſt. hyrũdo auicula & hyrudo ſanguiſuga: quę ſanguinẽ exugit. Tãgit
ergo vltimo loco vitiũ inepte & moleſte recitãtiũ/de q̲bus Iuuenalis ſaty.j. Semp ego auditor
tm̃:nunq̃ ne reponã Vexatus totiens rauci theſeide codri. & alibi. Et auguſto recitãtes mẽſe poe
tas. De quibus etiã poeta noſter ſępe in ſermonibus meminit. Sed canẽdũ eſt nobis receptui.

Regula autem eſt hęc.

¶ Summopere cauendum eſt ne in opinione noſtra perſiſtentes incorrigibiles
ſimus:& dũ gloriam captamus omnibus ridiculi ſimus : quod vitium pulchre vita
uerimus ſi ſapientum iudicio auſcultauerimus.

Hec ſunt adoleſcentes ſtudioſiſſimi quę in pñtis opis declarationẽ ſubito calore vobis olim de
coximus:atq; nũc tenerius pulmentarium quo tamen ad ſolidiorem cibum educari poſſitis : be=
niuola lance ſubminiſtramus. Valete.

Finitum eſt hoc opuſculum ipſius Aſcenſii opera : in inclyto parrhiſiorũ gym
naſio ad idus ſeptemb. anni M D III. Venundatur autem vbi cętera huius poe=
tę opera In vico diui Iacobi ſub diuo martino & leone argẽteo. Et in monte diui hi
larii ſub leunculis aureis.

0177

H503
-H8110